

קידום נוער תוכנית היל"ה השכלת יסוד ולימודי השלמה

מדריך למורה בתוכנית

תרומה לקהילה

תוכנית לימודים למסלולי 10-12 שנות

לימוד

ארגון, עריכה, כתיבה - אילת כ"ץ - 2016

עדכון - אילת כ"ץ - 2019

תוכן עניינים

3	הקדמה
5	מבנה התוכנית , התפיסה, דרך ההוראה
18	סילבוס
23	הנחיות למורים
30	יחידת לימוד ראשונה – היכרות
49	יחידת לימוד שנייה- מהי התנדבות
65	יחידת לימוד שלישית- מושגים וערכים
93	יחידת לימוד רביעית –חוזקות אישיות
107	יחידת לימוד חמישית- אני והקהילה
115	יחידת לימוד שישית - מאפייני האוכלוסייה
117	יחידת לימוד שביעית –לווי וההערכה

פתיחה

“הנדיבות והנתינה הן היצירה הנעלה ביותר של רוח האדם” (אנגרסול)

תוכנית הלימודים “תרומה לקהילה” עוסקת בבירור מושגים והקניית ערכים אוניברסאליים הקשורים לעולם ההתנדבות כגון: תרומה, נתינה, סובלנות והתנדבות בקהילה. הפעילויות עוסקות ברמה אישית, קבוצתית וקהילתית. דרך ההוראה נעשית בדרך התנסות חווייתית שהליבה שלה היא העשייה/ההתנדבות בקהילה.

התוכנית מהווה תהליך חינוכי תומך ומסייע בעל שני צירים: א- חינוך טיפול ב- השכלה. אנו מאמינים שהתנדבות תקנה לנערים/ות חוויה מעצימה של נתינה והצלחה.

תפיסת התוכנית היא ברוח האקולטורציה ההומנית שאנו מובילים בהיל”ה. התהליך המובא במדריך למורה יוצר מעטפת רעיונית לנושא ההתנדבות והתרומה לזולת, אופי הפעילות מאפשר למשתתפים לחשוב, לדון ולהביע את דעתם בנושאים אלה.

יש לזכור כי לרבים מהלומדים זו היא התנסות ראשונה בתרומה חברתית המחייבת התמדה, אחריות, פעילות ותקשורת בין אישית, התנסות בדיון ערכי ובירור עמדות אישי.

מהי התנדבות?

התנדבות יכולה להיות מוגדרת כפעולה מסייעת של היחיד, התופס אותה כבעלת ערך. אין היא מכוונת באופן ישיר לרווח כספי ואינה נכפית בידי אחרים או מחויבת על פי חוק. זהו המובן הרחב ביותר,

“ההתנדבות היא פעילות למען הזולת ולמען החברה מתוך רצון חופשי ללא כפייה וללא קבלת תמורה כלכלית ישירה” (גדרון, ב. 1988)
המושג “התנדבות” כולל שלוש תכונות מהותיות:

1. בחירה חופשית (פעולה הנעשית ללא כפייה)

2. ללא תשלום שכר או ציפייה לקבלת תמורה חומרית.

3. מעשה שנועד להיטיב עם מישהו או עם משהו.

ממחקרים שעסקו בהתנדבות נוער בישראל ובעולם עולה כי התנדבות היא חוויה מיטיבה ובעלת השלכות התפתחותיות משמעותיות על מתבגרים. בני נוער מתנדבים מעורבים פחות בהתנהגויות סיכון. כמובן שהתנדבות בני נוער מחזקת את החברה. בני נוער מועצמים דרך פעילות התנדבותית.

במחקרים רבים נמצא כי בעקבות המעורבות החברתית המעשית של הפרט מתחוללים שינויים בחייו האישיים ובחיי הקהילה. שינויים אלו תורמים לדימוי עצמי גבוה, לתחושת עצמאות ושליטה, להערכה עצמית וליכולת עצמית גבוהה. כן הם תורמים להצלחה בלימודים, לחיזוק תחושת השתייכות, לצמצום תחושת הניכור, לחיזוק ההזדהות עם הקהילה. המעורבות וההתנדבות בקהילה תורמות לצמצום התנהגויות סיכוניות, והן משפיעות על החוסן האישי ועל החוסן החברתי.

במחקרים רבים נמצא כי מעורבות חברתית משמעותית תורמת לפיתוח זהות אישית, מסוגלות, הערכה עצמית חיובית, תחושת עצמאות ושליטה. ממחקרים שונים עולה כי מעורבות בני נוער בקהילה תורמת למימוש העצמי ולהתפתחותם האישית תחושת היכולת לסייע לזולת, להועיל למישהו הנמצא במצוקה, לשמש

מקור כוח, מקור תמיכה ותקווה. המחקרים השונים מלמדים כי לעתים הקדשת תשומת לב למצוקותיו של הזולת ולמשאלותיו, במטרה למלא תפקידים שונים של סיוע ושל תמיכה, עשויה להגביר את מודעותו של המתבגר לקשיים שהוא עצמו חווה, לתקוותיו ולרגעי הצער והשמחה בחייו, וכן להגביר את המשמעות הטמונה באירועים המתרחשים בחייו. במישור חברתי, מעורבות חברתית פעילה תורמת לחיזוק תחושת השייכות, לצמצום תחושת הניכור ולחיזוק ההזדהות עם הקהילה. היא מעודדת את המתבגרים ליצור קשרים ואינטראקציות עם אנשים מאוכלוסיות שונות. כמו כן, מעורבות חברתית מגבירה עניין ומודעות ביחס לבעיות חברתיות ויש לה השפעה ארוכת טווח על חייהם של המתבגרים כאזרחים בוגרים בעתיד. ממצאים אלה תקפים גם לנוער מנותק.

התהליך המובא במדריך למורה יוצר מעטפת רעיונית לנושא ההתנדבות והתרומה לזולת, אופי הפעילות מאפשר למשתתפים לחשוב, לדון ולהביע את דעתם בנושאים אלה.

יש לזכור כי לרבים מהתלמידים זו היא התנסות ראשונה בתרומה חברתית המחייבת התמדה, אחריות ותקשורת בין אישית, כמו גם התנסות בדיון ערכי ובחינה אישית.

מבנה התוכנית "תרומה לקהילה"

התוכנית מזמנת אפשרות טובה לפעולה משותפת של תחומי חינוך טיפול והשכלה ביחידה לקדום-נוער.

מנהל היחידה אחראי אחריות כוללת ומלאה על ליווי התהליך והעמדת המשאבים הנלווים הנדרשים לה.

התוכנית מורכבת מ- 60 שעות בסה"כ

35 שעות – באחריות ובהפעלה של עובד קידום נוער על פי החלוקה הבאה:

15 ש' הכנה לתפקיד, הכנה להשמה, (מסגרת העברת התוכן – קבוצתית)

15 שעות תרומה לקהילה בפועל

5 שעות "לחגוג את ההישג".

25 שעות עיוניות - באחריות ובהפעלה של מורה

הקניית מושגים, והעברתם במודל למידה התנסותית חווייתית.

להלן שתי אפשרויות:

1. התוכנית לתרומה לקהילה כפי שמתנהלת היום ע"י קידום נוער - ללא קרדיטציה.
2. מסלול בו ל-35 השעות הקיימות תתווסף תוכנית לימודים של 25 שעות שתעסוק בהקניית ובבירור מושגים- במודל למידה חווייתית- ערכי. **מפעיל התוכנית העיונית** : מורה בהיל"ה שיבחר ע"י מנחה ומנהל ההשכלה כמתאים להעברת התוכנית ביחידה. התוכנית מיועדת ללומדי היל"ה במסלולי -12-10 שנות לימוד

קרדיטציה לתעודת 10 ו-12 שנות לימוד תינתן רק ללומד העומד בדרישות הבאות:

1. השתתף בשעות הפעילות החברתית (20 שעות לפחות)
2. ביצע פעילות תרומה לקהילה בהיקף של – 15 שעות לפחות
3. למד את התוכנית העיונית המלווה במלואה (25 שעות)

דרך ההערכה- הערכה חלופית

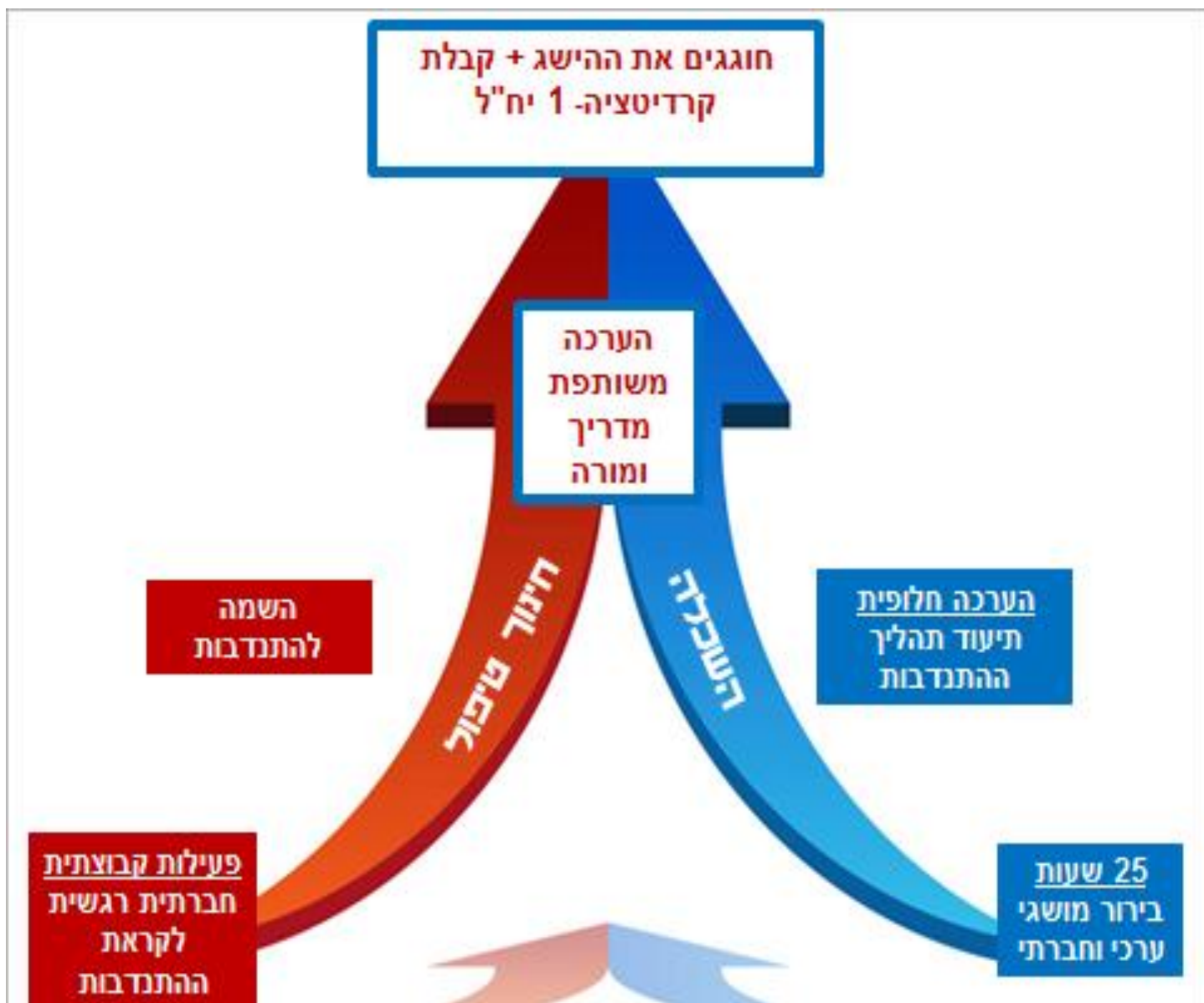
- הערכת תהליך ההתנדבות תעשה במשותף ע"י המורה ועובד/מדריך קידום הנוער המרכז, המוביל ומפעיל את התהליך.

תחומי אחריות

- באחריות עובד קידום נוער: בירור ולווי רגשי, גיבוש הקבוצה, לווי התהליך, ההתנדבות עצמה, לחגוג את ההישג.
 - באחריות המורה: הקניית חלק עיוני- הקניית מושגים וערכים בלמידה בדרך של התנסותית חווייתית.
 - באחריות משותפת של עובד קידום הנוער והמורה: תכנון פעילות ויישומה.
- מתן ציון בדרך של הערכה חלופית, בעזרת מחוונים מעצבים שהם חלק מהתוכנית.

תרשים התהליך לקבלת קרדיטציה – תרומה לקהילה

התפיסה הפדגוגית של התוכנית

התפיסה החינוכית העומדת בבסיס תוכנית הלימודים "תרומה לקהילה" היא אקולטורציה הומנית, שמטרתה לעצב את רוחו ואופן חשיבתו של התלמיד לאור ערכי התרבות בה הוא חי.

המורה האקולטוריסטי מייצג בהתנהגותו את הערכים והאמיתות של התרבות. ההוראה מבוססת על ארגון "החומר" סביב "רעיונות גדולים", הצגתם באופן "מפתה" או "כובש" ויצירת מעורבות אינטלקטואלית, אתית ואסתטית.

חשיבות האקולטורציה בהיל"ה

- אי אפשר לנתק את החיים מתרבות וחברה. הבוגר מתגבש ופועל בשיח ודיאלוג בסביבה חברתית תרבותית.
- האקולטורציה מאפשרת הרחבת אופקים, הבנת העולם, והבנת "עצמי".
- האקולטורציה מקנה לנוער שלנו: ערכים, יופי, עושר, עומק תרבותי "שורשים וכנפיים"
- תרבות היא דבר נרכש והיא לא DNA

החשיבות לטיפוח הערכים

- החיים סביבנו משתנים במהירות ואנו זקוקים ל"שורשים"
- ערכים מעניקים יציבות, משמעות, שלאורם אנו פוסעים.
- הגלובליזציה, התקשורת והטכנולוגיה, חושפות אותנו לשונות חברתיות, תרבותיות וכלכליות.
- הערכים מאפשרים שותפות אנושית בסיסית.
- בעולם שבו מתרבים קונפליקטים חברתיים, תרבותיים ולאומיים, יש מקום חשוב לערכים.
- טיפוח גישה רב-תרבותית פלורליסטית - היא הכרח המציאות בחברה מגוונת ומורכבת.

המורה בהיל"ה הוא מורה הומני

- מקבל את הנערה/ה כאדם.
- מקבל את הנערה/ה ללא שיפוט.
- נותן אמון בנערה/ה וביכולות שלהם ללמוד.
- מגלה הבנה ואמפתיה.
- יוצר יחסים חמים עם הנערים/ות
- מכיל.
- לא מוותר ומציב גבולות.

המורה המלווה ומלמד את תוכנית "תרומה לקהילה"

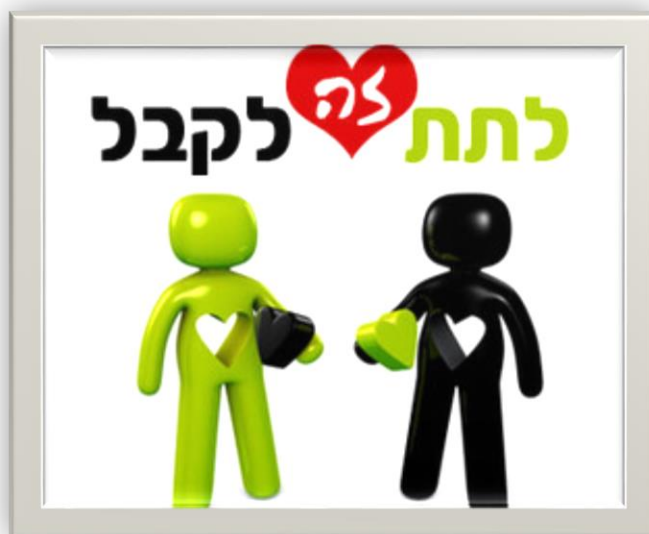
התוכנית מאפשרת למורים לקיים שיח מעמיק בנושאים מעניינים וחשובים לחייהם של הלומדים.

הוראת "תרומה לקהילה" מאפשרת למורה להיות עם הנערים/ות באופן מעט אחר. לא להיות בתוך המרוץ של "הספק החומר", אלא להכיר אותם באופן עמוק יותר ומזווית קצת אחרת.

יש שישאלו האם מורים מסוגלים להתמודד עם תוכנית תרומה לקהילה? יש שיקשו האם אין זה תפקידם של עובדי חינוך טיפול? אנו מאמינים שליווי ההתנדבות בפן החברתי היישומי, ובפן ההשכלתי ע"י מבוגר משמעותי מאפשר ביצוע עבודה חינוכית חברתית משמעותית וחשובה לנערים/ות.

איך עושים את זה?

שיעורי "תרומה לקהילה" למרות היותם מובנים או חצי מובנים, מזמנים שיח פתוח. המורה המעביר את השיעורים, צריך להיות קשוב ופתוח לשיח בין הלומדים, לקולות האישיים שעולים, ובמקביל, עליו להיות קשוב לשיח הפנימי שלו עצמו. על המורה להיות בעל מודעות עצמית מעצימה, אותנטיות ובעל נגישות רגשית. חשוב שהמורה יגדיר לעצמו את מטרות השיעור בהתאם לסילבוס, אך אין הוא צריך "להספיק" חומר לימוד כמו במקצועות אחרים שאמצעי ההערכה העיקרי הוא מבחן. המורה צריך לאפשר לתהליך להתפתח, לקבל בברכה כיוונים עליהם לא חשב או תכנן מראש. חשוב לוותר על השיפוטיות, להשתדל לעודד בקרב התלמידים סקרנות, מחשבה חופשית חירות יצירתית ומעל לכל – לאפשר ביטוי רגשי. בתוך השיח הפתוח והמאפשר, יש לשמור כמובן על שיח מוגן. גבולות השיח שומרים הן על הגבולות החיצוניים של הכיתה כקבוצה, והן על הגבולות הפנימיים של הנערה/ה.

מודל ודרכי ההוראה

מאפייני הוראה מבוססת ערכים:

- א. התבססות על דיאלוג בין מורה לתלמיד ובין התלמידים לבין עצמם מתוך פתיחות, כנות, אמון וכבוד הדדי.
- ב. העמדת עולמו הערכי של הלומד במרכז ההתייחסות.
- ג. העצמת הלומד והענקת תוקף לצרכיו, לדעותיו ולעמדותיו.
- ד. פיתוח מודעותו העצמית של הלומד ועידוד חופש המחשבה והבחירה.
- ה. שילוב בין חוויה רגשית לבין העמקת ידע.
- ו. הפיכת כל נושא נלמד לרלוונטי לעולמו של הלומד.
- ז. הזמנת הלומד להיכנס לעולם של אפשרויות ושל התנסויות הכוללות מעורבות פעילה ונקיטת עמדה אישית באמצעות שימוש במתודות כגון: שאילת שאלות, דיון בדילמות, משחקי תפקידים ועמדות, נקודות מבט, סימולציות ועוד.

מודל העבודה והגישה הפדגוגית

על-פי דויד ברטל (2007),¹ "הזהות היא תוצר של המפגש הדינאמי, המתמשך, המתהווה תמיד, בין המכלול הרחב ביותר של התרבות לתוכה נולד האדם (הערכים, הנורמות, הטקסים, הטקסטים, הסמלים, לוח השנה, השפה, הזיכרון וכו') לבין הרגשות, המחשבות וההתנהגויות שלו ביחס לתרבות הזו. מפגשים הנושאים אופי דיאלוגי בין הלומד לבין המכלול התרבותי, החברתי והסביבתי, תורמים לטיפוח הזהות".

¹דויד ברטל (2007), לחיות עם הסכסוך – ניתוח פסיכולוגי חברתי של החברה היהודית בישראל, ירושלים: כרמל.

המודל בתוכנית הוא: למידה התנסותית – מעגל הלמידה

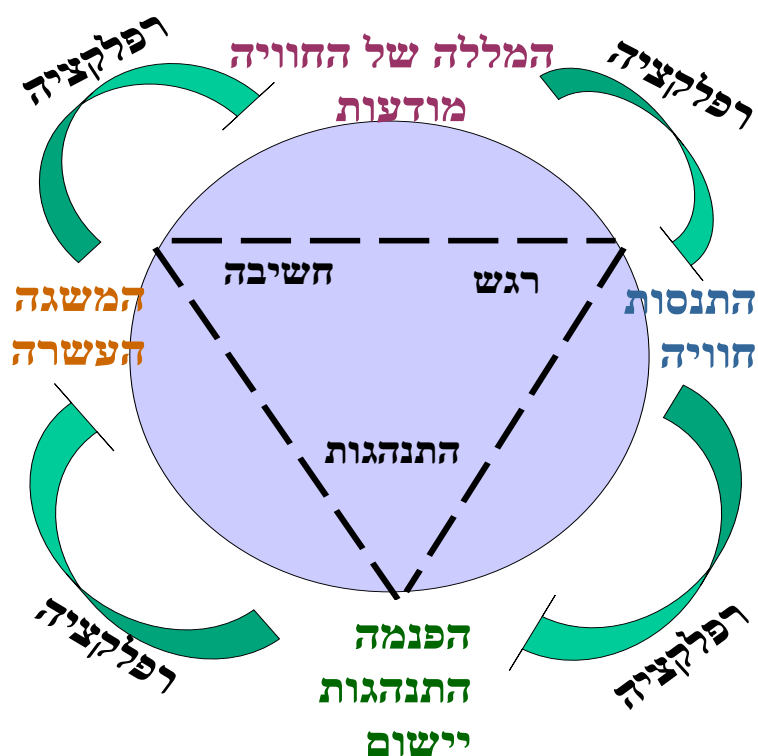
בלמידה ההתנסותית, התלמידים פעילים ומעורבים: הם משתתפים בדיונים שבהם הם מבררים לעצמם את דעותיהם ואת רגשותיהם בסוגיות חברתיות-ערכיות שונות, וחוקרים סוגיות אלו באופן ביקורתי על מנת לגבש את עמדותיהם לגביהן.

כיצד יראה שיעור בתוכנית "תרומה לקהילה" - מעגל הלמידה

למידה משמעותית משלבת בין קוגניציה לבין רגש תוך התנסות ורפלקציה, מודעות ותרומה לכדי התנהגות. כל שיעור "בתרומה לקהילה" מורכב מאותן אבני יסוד. מעגל הלמידה הינו מעגל המשלב למידה סדנאית אשר נפתח בגירוי המזמין המזמן את הלומדים לחוויה, מוביל לתהליכי חשיבה אישיים ומאפשר למשתתפים לנסח תובנות אישיות על עצמם ועל הנושא הנדון (שדמי, 2007)

מעגל הלמידה

תהליך העבודה על פי "מעגל הלמידה":

פותרים בחוויה

השיעור יפתח ביצירת חוויה רגשית ו/או קוגניטיבית המתבססת לרוב על גירוי מתוכנן מראש, הבא לעורר שיח ולמידה לקידום יכולת ההתמודדות של התלמיד בנושא נבחר. המחקר מראה כי למידה נקלטת והופכת למשמעותית כאשר, היא מתחברת לחוויה רגשית.

דוגמאות לאמצעים כגירוי למעורבות התלמידים לעיסוק בנושא נבחר:

- הקרנת סרט, הקראת סיפור, הצגת תמונה, השמעת שיר, ציטוט נבחר
- משימות קבוצתיות
- דיונים
- יצירת מצב מדמה סיטואציה בחדר
- משחקי תפקיד
- שימוש באמצעים: קלפים, קטעי עיתונות, מעטפות, חפצים, ביטוי בצבע, בתנועה, בצליל...
- דמיון מודרך
- סיפורים אישיים

המללה והמשגה – מה היה לנו כאן?

ההמללה וההמשגה בכל שלב במעגל הלמידה, ייעשו בהתאם לעולה מתיאור החוויות של המשתתפים, בהתאם לידע התיאורטי, בהלימה למטרות שהציב לעצמו המורה.

יישום – אז איך ממשיכים מכאן?

היישום מחבר בין השיח הרגשי והלמידה הקוגניטיבית שהתרחשו בכתה לבין ביצוע מטלות יישומיות לתרגול בפועל של הכלים הנובעים מהלמידה.

רפלקציה אישית של המשתתפים - כל מפגש יסתיים בבירור אישי ובשיתוף

1. עם מה אני יוצא מהמפגש?
2. לאילו עוד תחומי חיים אני יכול לקחת את התובנות?
3. לאור התובנות שלי, מה אני יכול לעשות מחר בבוקר?
4. האם ארצה להעביר את המסרים הלאה? למי? לאן? איך?

הנחיות ועקרונות לדרך ואופן ההוראה

נושאי הלימוד הם:

אטרקטיביים ורלוונטיים - בתכנים ובדרכי הפעולה – הפעילויות מתוכננות להפעיל המשתתפים באופן אטרקטיבי, רלוונטי ו"לדבר בגובה העיניים" לבני הנוער, כך שבני הנוער ירצו להשתתף בה, יראו בהשתתפות צורך, והיא תיתפס כמשמעותית. מתוך כך, תתחולל למידה פרואקטיבית, מאתגרת, מצמיחה, מעודדת למעורבות ולתרומה חברתית. האטרקטיביות תיווצר גם מתוך השילוב שבין למידה, חוויה והתנסות, ומשילוב שבין ראש, ידיים ולב. כלומר: הרחבה והקניה של ידע, פעולות וחוויות היוצרות התנסות מעשית ומגוונת בסוגיות של זהות והשתייכות.

נתינה – הכרה כי השתייכות נרכשת בנתינה ותרומה לכלל, התוכנית משולבת בהזדמנות לעשייה חברתית למען הפרט, הקבוצה והקהילה, ומתוך כך לקבל משוב חיובי וחיזוק, וגם תחזוק תחושת הערך העצמי ותחושת ההשתייכות.

מגוון – התוכנית תהיה מגוונת, תכלול אמצעים מגוונים להשגת מטרותיה ותאפשר לבני הנוער דרכים שונות ומגוונות להתחבר.

רפלקציה – חלק בלתי נפרד מכל פעולה יהיה העיבוד של התכנים, המסרים, ההתנסויות והחוויות של בני הנוער. תהליך העיבוד ישמש מסגרת לבירור הזהות האישית ולהעמקת המודעות להשפעתה על ההתנהגות בחברה. באמצעות הדיאלוג יתאפשר פיתוח סוגיות מטרידות ולא ייחסם כל ביטוי לגיטימי שלהן.

בשיעורים רבים בתוכנית "תרומה לקהילה" מתקיימים דיאלוגים, דיונים ושיח.

אחד המודלים המומלצים לניהול דיונים ושיח הוא :

מודל לדיון

שלב א': אוורור רגשות

- מתן לגיטימציה לרגשות (אך לא להתנהגויות לא לגיטימיות).
- הפרדה בין רגשות לבין מעשים.

שלב ב': איסוף מידע וניתוחו

- מיקוד הנושא / הבעיה
- איתור מידע בסיסי
- הבחנה בין ידיעה לבין דעה / פרשנות
- פריסת דעות ועמדות שונות ובחינתן

שלב ג': נקיטת עמדה

- הכרעה אישית המסתמכת על ידע ושיקולי דעת מנומקים על בסיס ערכי.

שלב ד': שיתוף ומעורבות אם ניתן

- שיתוף ברמה קבוצתית, נכונות למעורבות או לפעילות ברמות שונות.
(מתוך מנהל חברה ונוער)

על המורה לדאוג ולאפשר שיח מוגן

להלן דוגמא להצעה לחוקי שיח מוגן, על פי תכנית קש"ר

- נדבר על עצמנו ועל ניסיוננו ולא על אחרים.
- לא נעשה הכללות ולא נעיר הערות על "טבע הדברים" (דרכו של עולם).
- לא נניח הנחות, אלא נשאל ונברר את כוונת הדברים של האחר.
- לא נתפרץ לדברי השני ונשמור על זמן מוקצב לכל המשתתפים.
- נקשיב עם סובלנות לא תוך כדי ויכוח או תגובתיות.
- נשתדל לשמור על קשר עין ועל שפת גוף מקשיבה.
- נשמור על חוסר זלזול ושיפוטיות כלפי האחר.
- לא נאפשר הסתה לתוקפנות, איום ופגיעה.
- אם יש יציאה משליטה המורה עוצר את השיחה.
- ננסה לשרוד ולהתאפק גם כאשר הדברים הנאמרים קשים לשומע.

פעילויות ותכני התוכנית מיועדים לבירור מושגי, ערכי וחברתי

במדריך למורה שילווה את המורה, ישנן הצעות לפעילויות והמורים מוזמנים להפעיל שיקולי דעת, להתאים ולבחור ממגוון הפעילויות המגוונות.

אנו מצפים לשיתוף פעולה הדוק בין עובד קידום הנוער והמורה, בחשיבה והחלטה משותפת אילו תכנים יועברו ובאיזה אופן. (בהמשך פירוט שני הסילבוסים)

מטרות תוכנית הלימודים "תרומה לקהילה"

- סיוע לנערים בבירור עמדותיהם וסולם הערכים שלהם על ידי דיון ושיח והתנסות מעשית שתסייע להתפתחותם כאזרחים מעורבים ואכפתיים.
- לעורר בתלמידים מוטיבציה למעורבות חברתית, קהילתית ואזרחית.
- קבלת כלים להתנסות בדיונים ובתרבות השיחה.
- העצמה אישית וקבוצתית דרך נתינה והתנדבות בקהילה.
- לסייע לתלמידים להעמיק את ההכרות עם עצמם ועם נקודות החוזק שלהם מתוך התנסויותיהם במעורבות החברתית המעשית ובתהליך הקבוצתי הלימודי וחברתי המתלווה לכך.
- עמדה ורצון להשפיע, תוך פתיחות וסובלנות לדעות אחרות.
- חינוך לערכים.

ערכים

"תרומה לקהילה" היא תוכנית שמטרתה העיקרית היא הנחלת ערכים, העלאתם למודעות דיון ושיח לצורך בירור עמדות וחשיבה ביקורתית. זוהי תוכנית שתפקידה לעורר את התלמיד, לערב אותו בבעיות חברתיות, תרבותיות מורכבות, לעורר חשיבה, לסייע לו לבדוק מהם עמדותיו ולעורר אותו לפעילות אקטיבית. הערכים המשולבים בתוכנית הם **ערכים אוניברסליים וערכים מקומיים**.

ערכים **אוניברסליים**, הם כאלה שלגביהם יש הסכמות רחבות בדבר נכסי צאן ברזל כלל-אנושיים. ערכים של פתיחות דעת ורוחב דעת, להט סקרני וחקרני, חשיבה אוטונומית וביקורתית, וגישה רציונלית להתמודדות עם בעיות ומחלוקות, המבוססת על הנמקות הגיוניות ועל ראיות עובדתיות. ערכים כמו: כבוד האדם ושוויון ערך האדם, גישה הומנית וסולידריות אנושית, צדק חברתי, התנהגות הוגנת כלפי הזולת. כיבוד הפלורליזם והסובלנות.

ערכי תרבות מקומית, אלה תכנים ערכיים המשקפים את שחשוב ויקר לנו ושהיינו רוצים בשימורו ושגשוגו לדורות הבאים. בהקשר זה הדגשים הם על היכרות מעמיקה ודיאלוג ביקורתי ופורה בהיבטים הקשורים בזהות אישית וקבוצתית העיסוק בסוגיות ערכיות בתוכנית, מעודד דיון בשאלות, מטפח חשיבה ביקורתית ותורם לפיתוח תפיסת עולם ערכית. מטפח כישורים אישיים, בין-אישיים וחברתיים, ומקנה כלים להתמודדות במצבים מורכבים עם רגשות, עם מחשבות ועם התנהגויות. הבירור המושגי ערכי משולב בהרחבת הידע ומחבר את הלומדים לתרבותם ולקבוצות השייכות שלהם.

קיימות שלוש דרגות של ערכים שיש לחנך אליהם:

- א. **ערכים אישיים** – של האדם כלפי עצמו.
- ב. **ערכים חברתיים** – טיפול באלמנטים הרלוונטיים לכל חברה בפני עצמה.
- ג. **ערכים תרבותיים ספציפיים** – ערכים שמתאימים לחברה הישראלית ואשר נועדו לשמש "דבק" בין הקבוצות השונות באוכלוסייה.

- **ערכים אישיים**: הם סדרה של ערכים שמניעים כל אדם לכיוון חיובי לעצמו ולסביבה באופן שמגדיל את אושרו האישי, את התפתחותו האישית ואת האינטראקציה החיובית בינו לסביבתו.
- **ערכים חברתיים**: הם המורשת התרבותית שכל אדם מקבל. המורשת התרבותית משתנה מתרבות לתרבות בתוך המדינה בהתאם למקור התרבותי, שפת האם וכדומה, ויש ללמוד את התרבויות השונות כדי לזהות את החוזקות של כל אחת מהן ולטפל בבעיות הנובעות מהן.
- **ערכים תרבותיים ספציפיים**: לכל מדינה יש ערכים מובילים המגבשים את העם ומאחדים אותו סביב רעיון מורשת ונרטיב משותף. ההכרה בנרטיבים שונים חשובה, אך בסופו של דבר כל חברה חייבת לבחור אמת ונרטיב משותפים שישמשו "דבק" בין הפרטים בה.

סילבוס תוכנית לימודים תרומה לקהילה – 25 שעות

נושא	משך הפעילות המוצעת	שם ומטרת הפעילות	הערות נוספות ואופן העברת הפעילות
יחידה 1- היכרות וגיבוש בין הלומדים	2-3 שיעורים	שבירת קרח, העמקת היכרות מציאת דברים משותפים	רצויה פעילויות משותפות: מדריך חינוך טיפול ומורה
לסיום היחידה ה-1 תוכנית "תרומה לקהילה"	1 שיעור	הקשר בין ההשכלה לחינוך טיפול	רצויה פעילויות משותפות: מדריך חינוך טיפול ומורה
יחידה 2- התנדבות מהי	3 שיעורים	קבלת מידע בירור מושגי פעילות חווייתית נתונים על התנדבות בני נוער (מצגת מלווה)	מצגת מלווה שיר מאמרים פעילויות
יחידה 3- מושגים וערכים מושגים וערכים מעולם ההתנדבות והתרומה לקהילה תרומה, סולידריות, פילנתרופיה, אכפתיות, מעורבות, אחריות, נתינה, התנדבות, שייכות, קהילה	6-7 שיעורים	בירור מושגי וערכי למידה חווייתית דת וערכים	עמדות והיגדים קשרים בין מושגים אירועים ודיוני דילמה נקודות מבט שונות שירים סיפורים
יחידה 4- החזקות האישיות	2 שיעורים	זיהוי חוזקות ותכונות. האינטליגנציות על פי גרדנר.	משחקים פעילויות
<u>אני והקהילה</u> לקבל, לתת ולקחת היכולת לעזור ולתרום נתינה	3 שיעורים	מעוררי השראה סרטונים טקסטים צילומים	שירים היגדים חסד וצדקה בדת בירור מושגי

<p>חיפוש מידע שאלת שאלות</p>	<p>קבלת מידע הבנת הקשיים והאתגרים של האוכלוסייה המסוימת</p>	<p>3 שיעורים</p>	<p>היכרות ומאפייני האוכלוסייה בה הלומד מתנדב</p>
<p>פעילויות משותפות: מדריך חינוך טיפול ומורה</p> <p>הערכה משותפת מורה- נער/ה הערכה משותפת עובד/ מדריך חינוך טיפול ומורה</p> <p>מתן ציון משותף לקרדיטציה.</p>	<p>תיעוד תהליך ההתנסות הלימודית והמעשית</p> <p>תלקיט עיבוד רפלקטיבי</p>	<p>3 שיעורים</p> <p>להערכה מסכמת</p> <p>הערכה מעצבת לאורך כל הלמידה</p>	<p>תיעוד תהליך ההתנדבות בעזרת תלקיט (פורטפוליו)</p>

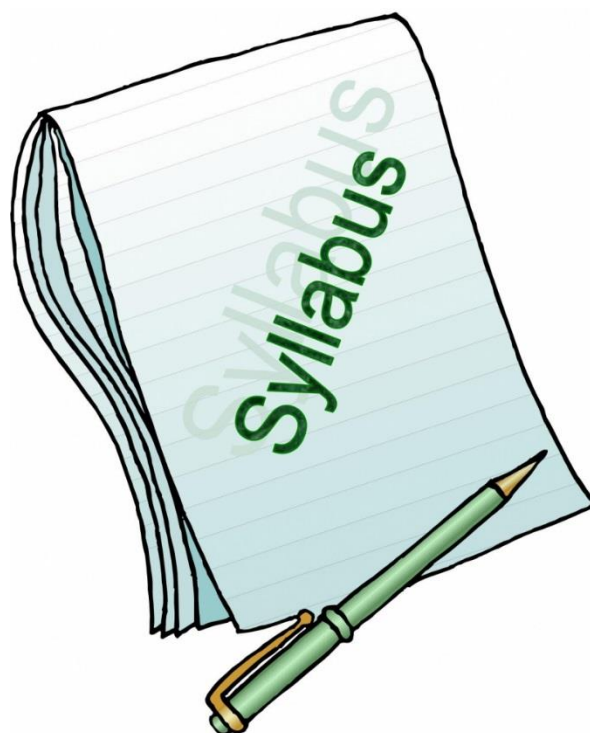

סילבוס - חינוך טיפול – עובד קידום נוער

נושא	מס שעות מוצע	דרכי עבודה	הערות
הכרות וגיבוש קבוצת התנדבות	2	תחילתו של תהליך הכרות ובניית קבוצה	פעילויות משותפות: מדריך חינוך טיפול ומורה
הכרות עם התוכנית ועקרונותיה ותיאום ציפיות לקראת ההתנדבות	2	המדריך מכין את הקבוצה לקראת הפעילות, במפגש זה מתאפשר גם למדריך לשמוע מה הן הציפיות של המתנדבים?	פעילויות משותפות: מדריך חינוך טיפול ומורה
התנדבות ככלי לחיזוק מיומנויות	2	התמקדות על ההתפתחות האישית הרגשית והחברתית	
הקשר בין התנדבות לתעסוקה	2	כיצד פעילות התנדבותית יכולה לסייע ולקדם השתלבותם של המתנדבים בעולם התעסוקה בעתיד	החיבור בין מיומנויות תעסוקתיות לבין ההתנדבות
ערך ההתנדבות - מעורבות חברתית ופעילות קהילתית	2	למה דווקא אני? בנוסף חברי הקבוצה לומדים כיצד לזהות צרכים, ועל פיהם ליזום ולהפעיל פרויקט בו הם מוצאים עניין	המושג 'חברה אזרחית' שתופס תאוצה מדגיש את החשיבות כי האזרחים ייטלו אחריות ויהיו מעורבים בחברה בה הם חיים
עבודת צוות	2	לימוד תיאורטי, לצד התנסות חווייתית בעבודת צוות	פיתוח המנהיגות האישית נעשה בהקשר קבוצתי, ואת הפרויקטים מומלץ לבצע בצוותים

מפגש חשוב להכנתם לכניסה הכולל תיאום צפיות לקראת הפעילות, עם נציג מקום ההתנדבות	שיחה ישירה וגלויה על אופי העבודה, ייחודיות האוכלוסייה, צרכי המסגרת ותפקיד המתנדבים	3	הכנה להתנדבות ומפגש עם איש צוות מקום ההתנדבות
ההתנדבות מלווה במפגשי עיבוד המתקיימים במהלך הסדנאות השבועיות. לצד עיבוד החוויה ימשיך תהליך הלמידה והיישום.	מפגש קבוע שבועי במסגרת ההתנדבות שנבחרה ופעילות בהתאם לצרכי המקום וליכולות הקבוצה	15	התנדבות שבועית
אפשרויות ההצגה הן מול קבוצת הנערים/ות, צוות היחידה, משפחה, נציגי מקום ההשמה וכ"ו	הצגת תוצרי התהליך, מול פורומים שונים, בהתאם לפעילות אשר התבצעה ביחידה, תחולקנה תעודות סיום למשתתפים אשר סיימו את התוכנית	5	לחגוג את ההישג
הקבוצה תיפגש עם המדריך למפגשי ליווי ותמיכה רגשית בו תעובדנה חוויות ההתנדבות מרגע שהקבוצה החלה להתנדב.	ביקורים של המדריך (ורצוי גם של כל הצוות) במקום ההתנדבות, נותן ביטוי לתמיכה אישית וקבוצתית בקבוצת המתנדבים		מפגשי ליווי ותמיכה רגשית להתנדבות
התכנים ייקבעו בהתאם לעולמות התוכן ולשירותים השונים בהם ישולבו הנערים	תכנים כגון: שירותי בריאות (מד"א), שירות אזרחי (משמר אזרחי), ילדים עם צרכים מיוחדים, נכויות ועוד		בחינת תחומים שונים מעולמות התוכן של ההתנדבות
	מה זה? כיצד לפעול למענם?		צדק חברתי ושינוי חברתי
	פיתוח מנהיגות דורש לימוד והתנסות. התהליך אותו עוברים חברי הקבוצה (פיתוח		מנהיגות כהשפעה – כיצד נשפיע על עמדות של ילדים/ מתבגרים/ מבוגרים

	מנהיגות, התנדבות ותרומה לקהילה (תורם להעצמת בני הנוער והופך אותם למי שיכולים להשפיע על אחרים..		בנושאים חברתיים
פעילויות משותפות: מדריך חינוך טיפול ומורה דרך התנסות חיובית יפתחו אמונה ביכולתם להשפיע.	הנערים/ות ילמדו כיצד לתכנן משימה, הפרויקטים משתנים בהתאם לאופי הקבוצה והקהילה.		תכנון משימה/אירוע ובצועה

הנחיות למורים!

- התוכנית שלפניכם מיועדת ל-25 שעות הוראה/הנחייה
- לכל נושא מגוון פעילויות הרבה מעבר לשעות המוקצות לנושא בסילבוס, וזאת כדי לאפשר שיקול דעת ובחירה מותאמת ללומדים. הנכם מוזמנים לבחור ולהוסיף פעילויות אחרות במידת הצורך.
- ההערכה המלווה את הלמידה היא הערכה מעצבת מסוג תלקיט אישי (פורטפוליו) פירוט בהמשך...
- הכינו לכל לומד תיקיה/שמרדף עם מדבקת "תרומה לקהילה" ושם הלומד בה יאספו חומרי התלקיט ודפי הרפלקציה בסיום כל יחידת לימוד.
- בסיום כל יחידת לימוד במדריך למורה, ישנה פעילות המיועדת לתלקיט. הלומד יענה על שאלות התלקיט וישתתף ברפלקציה ברמה אישית וקבוצתית. (הפעילות מסומנת כך...)
- רצוי להתחיל כל מפגש בסבב "מה נשמע" באופן סדיר וקבוע. נוהל זה ייצור בקבוצה ציפייה לשמיעת החוויות וייצור מעקב אישי וקבוצתי אחר תהליכים ואירועים. ליצור גיוון בשאלות מפגישה לפגישה.

להלן הצעות לשאלות סבב "מה נשמע" (אתם מוזמנים להוסיף שאלות)

- אמור מילה אחת המסכמת עבורך את יחידת הלימוד. המילה יכולה לציין מקום, מושג, רעיון, חפץ או אדם.
- תאר דבר מה שהפתיע אותך.
- ספר על רעיון חדש שעלה בדעתך בימים האחרונים.
- איזה דבר מה שגילית על עצמך.
- ציין שאלה או מחשבה שעלתה בך בעקבות הלמידה, ההתנדבות.
- ספר על אדם שהשאיר עליך רושם חיובי במיוחד.
- ציין דבר מה שהבאת מעצמך לפעילות ההתנדבותית.
- ספר על חוויה מיוחדת שחווית במקום ההשמה.
- ספר על אתגר שהתמודדת אתו.
- ספר על דילמה שעמדה בפניך במקום ההתנדבות.
- שתף ברעיון שהיית רוצה לפתח במקום ההתנדבות.

- תאר את התחושות שלך כאשר אתה מגיע למקום ההתנדבות.
- שתף בעצה טובה שקיבלת השבוע.
- ציין דבר מה שאתה זקוק לו כדי להצליח יותר במקום ההתנדבות.
- תאר רגע מצחיק במיוחד שחווית במקום ההתנדבות.

מורים החליטו עם הלומד, איזו שאלה ותשובה שלו תיכנס לתלקיט האישי בסיום כל יחידה.

הערכה מלווה בתלקיט (פורטפוליו) כחלק מתהליך הלמידה

פורטפוליו (תלקיט או תיק עבודות מוגדר ככלי עבודה, כאוסף מכוון של עבודות (דפי עבודה, בתהליך או עבודות גמורות) של תלמיד, שבהן הוא מציג את מאמציו, התקדמותו והישגיו בתחום אחד או בכמה תחומים .

הפורטפוליו הוא כלי הוליסטי, המאחד ומשרת שלושה תהליכים : הוראה – הנחיית תלמידים, למידה והערכה .

מהות התלקיט – ערכו ויישומו הפורטפוליו מתבסס על מטלות אותנטיות, משמעותיות ובעלות עניין ללומד הנדרש לתעד לאורך זמן את אופן ביצוע המטלות והמשימות השונות, את התמודדותו אתן, את מחשבותיו ואת רגשותיו בתהליך.

ישנם שלושה סוגי תלקיטים: פורטפוליו תיאורי (Descriptive) פורטפוליו מציג (Showcase) שני הסוגים הללו אינם מעוגנים בקריטריונים להערכה ואינם משמשים לצורך הערכה .

פורטפוליו מעריך (Evaluative) נועד להערכה. מאפייניו של הפורטפוליו המשמש כלי למידה בתוכנית שחקים יהיה שילוב של שני הסוגים הראשונים : "הפורטפוליו התיאורי (Descriptive) "ו-"הפורטפוליו המציג (Showcase) " בשילוב זה מתעד התלקיט למידה, ומציג פריטים מעבודות הלומד וממגוון המיומנויות או הכישורים שהתנסה בהם. תלקיט זה נועד לגם כמושא להערכה, המעוגנת בקריטריונים, כמו "פורטפוליו מעריך (Evaluative), "שבו מציג התלמיד את העבודות המייצגות את הביצועים הטובים ביותר שלו .

איסוף החומרים, התיעוד, הכתיבה וההכוונה נועדו לשקף את התהליך ההתפתחותי שעבר התלמיד במהלך ביצוע מגוון הפעילויות.

מה מכיל התלקיט ?

התלקיט הוא אוסף מגוון של תיעוד משלושה סוגים עיקריים

1. **דפים** הנוצרים תוך כדי תהליך התנסות בלמידה הכוללים : דפי סיכום של הפעילות הכיתתית, הקבוצתית והאישית, כתיבה אישית המתקשרת והרלוונטית לנושאים הנלמדים, סיכומים ולקחים של דיונים .

2. **חומרי העשרה** רלוונטיים כמו : צילומים, תמונות, שירים, סיפורים, קטעי מידע, צילומי כתבות, מסמכים וכדומה.

3. **דפי רפלקציה** - חלק חשוב בפורטפוליו הם **דפי הרפלקציה** . אחת המטרות העיקריות של הפורטפוליו היא להביא למודעות הלומד את דרך התמודדותו, תוך פיתוח חשיבה במהלך הכתיבה, העריכה וההפקה הסופית של הפורטפוליו. תהליך הרפלקציה חייב ללוות את כל תהליך הלמידה כבר מהשלבים הראשונים של הפעילויות. ולכן יבואו התהליכים הרפלקטיביים לידי ביטוי בכל אחד מהנושאים שיילמדו בכיתה. דפי הרפלקציה יאפשרו ללומד להתבונן על החשיבה והלמידה ועל העשייה שלו, מתוך כוונה ללמוד מדרכי התמודדותו, להתפתח ולהשתפר. התהליך הרפלקטיבי, שיעשה לאחר פעילות אחת או בסיכומן של כמה פעילויות, יהיה קצר ויכלול שאלה אחת או שתיים – ותשובתו של הלומד - פסקה או שתיים .

באמצעות השאלות הקצרות יבטא הלומד את התייחסותו האישית לנלמד או למטלה. המטלה יכולה להיות מטלה אישית או מטלה קבוצתית .(אפשר לתת את שאלות הרפלקציה)

ריכוז השאלות בדף וחלוקה מוקדמת ללומדים יעזרו לכל אחד מהם לבחור לעצמו מראש שאלות רפלקטיביות מהמאגר, ולהשיב עליהן בסיום הנושא או בכל עת שייבחר. כמו כן, עשוי מאגר השאלות לסייע ללומד לארגן את הלמידה בעזרת הפורטפוליו, ולכוון את מילוי המשימות .

רפלקציה תערך בסיום כל יחידת לימוד.

חשוב לשתף את הלומדים בהכנת הפורטפוליו כי הוא הספר של הלומד המספר את סיפורו הייחודי . הפורטפוליו הוא אישי, שייך לתלמיד וינוהל על-ידי התלמיד. דפי רפלקציה ילוו את העבודה במהלך כל הלמידה ובסיומה. יש להשתדל להשיב על שאלות הרפלקציה ברצינות ובכובד ראש. שיח רפלקטיבי בין הלומד, הקבוצה והמורה יתנהל כשיח עמיתים בעמדת שותפים שווים לרעיון ולעשייה. באמפתיה ומתוך קבלה ללא שיפוט וביקורת. יחד ינסו המורה והלומד/ים לברר ולהבהיר נקודות מעורפלות ונקודות של קושי בתהליך, ויאתרו כוחות ויכולות שיסייעו להתגבר על הגורמים הבולמים את המשכו של התהליך .

סיום ארגון הפורטפוליו והפקתו הכנת הפורטפוליו משלביו הראשונים ועד לשלב הסופי הוא תהליך מתמשך, דינמי וגמיש .

המלצה: בתהליך הלמידה מומלץ להשתמש במספר פריטים מטאפוריים אשר יסייעו לעודד תהליכים רפלקטיביים:

מראה, זכוכית מגדלת, משקפת, פינצטה ומצלמה.

בסיום כל יחידת לימוד מוצע לכם מהלך של התבוננות רפלקטיבית באחד מהפריטים הרשומים מעלה. הרפלקציה מאפשרת התבוננות, פתיחת צוהר למחשבותינו, ניתוח התבטאויות ועמדות של עצמנו, התחקות אחר תהליכי החשיבה ושיקולי הדעת בבחירה. תהליך זה יתרום להפיכת הפעולות לתהליך של התנסות משמעותית ויעמיק את מודעות התלמיד לקשייו, רגשותיו העדפותיו, ערכיו, זיקותיו כלפי האחר ועוד. רצוי ומומלץ לבצע את השלב הרפלקטיבי בתום כל יחידת לימוד.

להלן הפריטים המטאפוריים

מראה היא כלי שיעזור לנו לכוון את התלמידים להכיר את עצמם טוב יותר, לפגוש את עצמם ולהעמיק את ידיעתם על עצמם, על בני משפחתם ועל סיפורם הפרטי. **משקפת** היא כלי שיעזור לנו לכוון את התלמידים להכיר את זולתם – את האחר. **זכוכית מגדלת** – אפשר לכוון אותה אל עצמנו ואל האחר. זהו כלי שיעזור לנו לכוון את התלמידים לבדוק את הדברים לעומק, לנתח אותם בפרטי פרטים, להעמיק את הבנתם ואת ידיעתם.

מצלמה היא כלי אינטראקטיבי. היא יכולה לחבר בינינו לבין האחר, ואנו יכולים להציע אותה לתלמידים הן במהלך הפעילויות והן בשלבי הסיכום. המצלמה מאפשרת לתלמיד לבחור במה יתמקד, את מה הוא רוצה לזכור, ומה הוא בוחר לקחת אתו הלאה, כלומר – להפנים – מתוך עולמו של האחר.

אתם, המורים, מוזמנים לבחור, בהתאם לתהליכים המתרחשים בזמן אמת, בפריט המתאים ביותר לדעתכם.

התהליך הרפלקטיבי יכול להיעשות באופן הבא:

חלקו לכל תלמיד כרטיס שעליו מצולם אחד מהפריטים הנ"ל. מובן ששימוש בפריטים אותנטיים יתרום לתחושת הממשות של התהליך, אך, גם צילום הפריט ישיג את התוצאות הרצויות.

בפעם הראשונה בה תחשפו את תהליך העבודה עם פריטים אלו, הסבירו ללומדים את מטרת השימוש בפריטים, ושאלו אותם מהו תפקידו של כל פריט.

מראָה – בעזרתה ניתן לנו לראות את עצמנו כפי שאנו, להבחין בפרטים וגם לראות את המראָה הכללי.

משקפת – מגדילה ומקרבת לעין עצמים ודברים רחוקים.

זכוכית מגדלת – מאפשרת לראות פרטי פרטים, שמסייעים בהבנת מצבים.

מצלמה – מקפיאה מציאות, מצב בתמונה. ניתן "לקרוא" בה עובדות רבות ולהבחין בפרטים שנעלמים מהעין הרגילה בעת התרחשותם. מסייעת לזיכרון לשחזר מצבים.

3. **בקשו מכל תלמיד לבחור דבר אחד מהפעילויות שחוה: סיפור, עובדה, התבטאות שלו או של חבר לכיתה וכד', ו"להתבונן" בו באמצעות ה"פריט" שבידיו.**

4. **לאחר מכן, כל אחד ירשום על דף את הדבר שבחר ואיך הוא נראה דרך המראה/משקפת/זכוכית מגדלת/מצלמה.**

5. **עם סיום המשימה דונו עם התלמידים על תוצאות ההתבוננות המחודשת בדברים שנאמרו או נחו במהלך העיסוק בנושא.**

שימו לב! לפניכם הצעות ל"בנק שאלות" ודוגמאות לשאלות רפלקטיביות, בהמשך, התאימו את השאלות לתכנים העולים במהלך הפעילות ולדינמיקה שמתרחשת בין המשתתפים.

"בנק" שאלות:

- במה מאפשר לכם הפריט (מראה, משקפת...) להתמקד יותר.
- אילו דברים אתם רואים עכשיו שלא ראיתם במהלך הפעילות.
- האם חל שינוי בהתייחסותכם ל... בעקבות ההתבוננות הנוספת.
- האם התבוננות באמצעות הפריט מסייעת להבין דברים נוספים/אחרים
- האם יש עמדה שנקטתם במהלך הפעילות ואתם רוצים לשנות בעקבות ההתבוננות המחודשת באמצעות הפריט?

להלן דוגמאות לשאלות רפלקטיביות:

- מה למדתי מפעילות זו ?
- כיצד התמודדתי עם הקשיים ?
- איזה פתרון/דרך/ נושא וכו', שעליו שמעתי במהלך המפגש, היה הטוב בעיניי, ומדוע ?
- איזה מידע קיבלתי בנושא זה ?
- מה היו הנקודות המשמעותיות בלמידה שלי את הנושא ?
- מדוע חשוב הנושא בעיניי ?
- מה עשיתי במהלך הפעילות, ומה השגתי בסיומה ?
- יש לי הצעה בנושא והצעתי היא :

- תן המלצה אחת בנושא זה.
- איזה נושא הייתי משנה?
- על איזה נושא או פעילות הייתי רוצה לחזור, או איזה נושא לחזק?
- לאחר הפעילות, איזו מטרה לשיפור אני מציב לעצמי? או על מה אשים דגש בהתמודדות שלי בהמשך?
- ממה נהייתי וממה לא נהייתי במהלך המפגשים בנושא
- לו הייתי צריך להעריך את דרך התמודדותי בנושא :
איזו הערכה הייתי נותן לעצמי לפני המפגשים שעסקו בנושא זה, ואיזו הערכה הייתי נותן לעצמי לאחר המפגשים?
נימוקיי להערכות שנתתי לעצמי הם :
- אילו נקודות היו משמעותיות לי במהלך המפגשים בנושא?
- מה הייתי משנה אילו היום הייתי מתחיל ללמוד את הנושא?
- באילו פריטים (או חלקים של הנושא או הפעילות) היה לי קשה, ובאילו היה לי קל?

לסיום כל יחידת לימוד (דוגמא לשאלות)

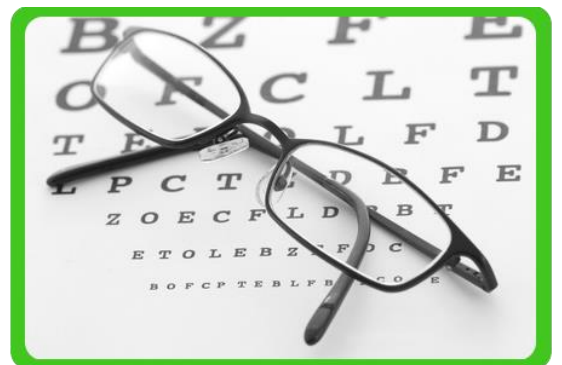
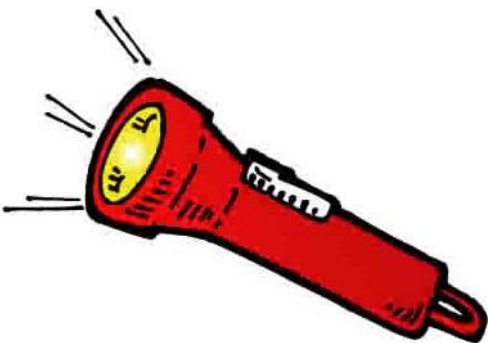
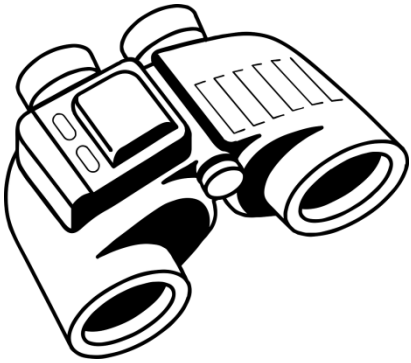
בירור אישי וקבוצתי

1. אילו דברים חדשים למדתי?
2. מה עניין אותי במיוחד?
3. מה לא עניין אותי?
4. מה היה לי קל?
5. מה היה לי קשה?
6. שאלות אותן אני רוצה לשאול?
7. האם אשתף ואסביר נושא זה חברים?
8. באיזה מהכלים/הפריטים הרפלקטיביים בחרתי?

כלים וחפצים לפעילות מטאפורית - רפלקטיבית

משקפת, מראה, זכוכית מגדלת, פינצטה, פנס, מצלמה, משקפים

יחידת לימוד ראשונה - היכרות

משך היחידה: שניים שלושה שיעורים

מטרות:

- היכרות בין הלומדים לבין עצמם
- היכרות בין המורה ללומדים
- יצירת וגיבוש קבוצת הלמידה

באמצעות ההיכרות ניתן לחזק את תחושת הלומדים כ"קבוצה" בעלת מאפיינים ייחודיים משלה, כמו גם את המודעות לכך שלכל פרט שמרכיב את ה"קבוצה" יש ייחוד משלו.

בחירת פעילויות חוויתית. הנאה ומשחק עשויים לעודד את המשתתפים להיפתח זה כלפי זה ולשתף ביניהם פעולה. יש להדגיש שכל אחד חופשי להביע את עצמו כשימצא לנכון לעשות זאת.

בהמשך המדריך נציע פעילויות נוספות להעמקת ההיכרות, ברבדים נוספים.

הצעות לפעילויות – מורים, בחרו מה שמתאים מהמבחר במדריך, אתם יכולים לבחור ולהוסיף כול פעילות אחרת.

1- השם שלי:

סבב בו כל אחד מציג: מה פירוש השם שלי, האם יש לי כינוי?

2- מאפיינים ותכונות דומות

משחק בקטגוריות

התלמידים מסתובבים בחדר. כאשר המורה קורא בשם קטגוריה התלמידים מסתדרים לפי הקטגוריה.

רצף:

- הסתדרו לפי הגובה
- הסתדרו לפי אי-בי' שם פרטי
- הסתדרו לפי מקום לידה וכו'...

משחק stand up

התלמידים יושבים במעגל במהלך המשחק המורה אומר יכנס למעגל... כדאי לשמור על קצב מהיר יחסית כך שהתלמידים עומדים ויושבים כל הזמן.

מטרת המשחק היא להראות לתלמידים שהם שייכים לקבוצות רבות. לעיתים הם הרוב, ולעיתים המיעוט.

יכנס למעגל כל מי ש...

מי שאוהב חומוס מי שנסע לחו"ל

מי שיש לו yes /hot מי שראה סרט בחודש האחרון

מי שאוהב מוזיקה מזרחית

מי שיש לו חברה/ה מי שצמחוני

מי שלא נולד בארץ

מי שמחלק חדר עם עוד אדם (אח/אחות)

מי שנלחץ ממבחנים

מי שאוהב להתחפש בפורים

אוהבת שוקולד

יש לו יותר מאח אחד קטן

מי שהוא הבכורה

מי שאוהבת לשמוע מוזיקה

מי שאוהבת לצייר

מי שאוהב תוכניות "ראליטי"

מי שרואה ספורט בטלוויזיה

מי שרוה במקלחת

יש לו חברה

דיון בעקבות הפעילות

לאחר המשחק לשאול :

- מה למדת חדש על חבריך
- איך הרגשת שלא נכנסת למעגל הרבה פעמים?
- מה המשמעות של להיות ברוב ומה המשמעות של להיות במיעוט?
- כיצד ייתכן שאנחנו לפעמים בקבוצת הרוב ולפעמים בקבוצת המיעוט?

3- אמת ושקר

אמת ושקר

כל לומד אומר בתורו 2 משפטים אשר קשורים אליו.
משפט אחד אמת והשני שקר. על החברים לנחש מהו המשפט הנכון ומהו השקרי

4- משחק הבייגלה או העדשים

מטרה: היכרות

ציוד והכנה: שקית בייגלה או סוכריות עדשים.

מהלך הפעילות:

מעבירים בין הילדים שקית בייגלה/ עדשים. כל תלמיד לוקח חופן ביד. בקשו מן התלמידים לא לאכול עד שכל התלמידים קיבלו. לאחר מכן לבקש מכל תלמיד לספר על עצמו דברים כמספר הבייגלה/ העדשים שבידיו.

5- בינגו אנושי

ציוד והכנה: דפי בינגו על עפ"י הדוגמא המצ"ב (ניתן ליצור דפים שונים על פי הדוגמא).

מהלך הפעילות:

המנחה מחלק למשתתפים טבלאות בינגו ומבקש מהם להסתובב בחדר ולאתר אנשים העונים להגדות שבטבלה. עליהם לרשום אותם במשבצת המתאימה. המנחה מכריז בתחילת הפעילות על תחרות בה מנצח הראשון שממלא טור או שורה.

(רצוי לשלב בטבלה נושאים המשמעותיים עבור המשתתפים בקבוצה)

יש ל/ה סידור או ספר תפילה עתיק	מאכל מסורתי שמכינים אצלנו בבית	רוצים לנסוע לאותו מקום בעולם	אוהבים את אותו השיר	בעלי שם המתחיל באותה אות של שמי
משהו שלא דיברו עליו	סדרת טלוויזיה אהובה	יש אח/אחות באותו גיל	אוהבים את אותו המאכל	נולדו באותו חודש
יודעת לצטט שורות של שיר	יודעת לעשות עמידת ידיים	יש ל/ה אותו/ה חבר/ה יותר מ – 5 שנים	רכבה על חיה כלשהי	ריקוד שאני יודעת לרקוד
בעלת אותה מידת נעליים	יש לי שם חיבה מיוחד	מחזיק בבית חיית מחמד, למעט כלב או חתול	יודעת לצייר תפוחים	יודעת להגיד שלוס ב – 5 שפות

6- קצת על עצמי

- _____ : נולדתי במזל:
- _____ : יש לי שם חיבה:
- _____ : הצבע שלי הוא:
- _____ : תכנית טלוויזיה שהכי אהובה עלי:
- _____ : הכי נוח לי ללבוש:
- _____ : אוכל שטעים לי במיוחד:
- _____ : הבילוי החביב עלי:
- _____ : התחום/הנושא שהכי מעניין אותי הוא:
- _____ : אני מצוין ב:
- _____ : אני מנגן על:
- _____ : אני אוהב/ת סרטים:
- _____ : אני הכי אוהב/ת:
- _____ : אני שונא/ת:
- _____ : מרגש אותי:
- _____ : מכעיס אותי:
- _____ : מפחיד אותי:
- _____ : הכי הייתי רוצה ש:

שיר מזמן שיח

בחרו אחד מהשירים

https://www.youtube.com/watch?v=C9Xv_h0oWFM

מי אני מולם

יובל דיין

מילים ולחן: יובל דיין

בין כל המילים האלה
חיפשתי נקודה
בה רואים ברור את אור השמש
מקשיבים רק למה שמרגיש לי עכשיו

אינספור שקיעות הים שתה
עודו צמא
הנחלים יודעים דרכם הביתה
הוא לא דואג

ואני, מי אני מולם?
ואני, מי אני מולם?
מולם... זה גדול
בוחרת צעדיי לאט שלא אפול
אסור אבל מותר לטעות

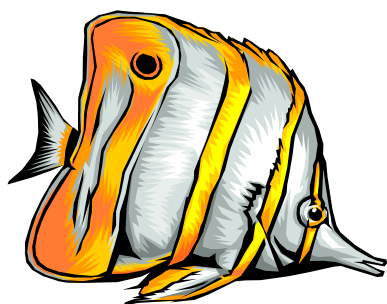
ימים שקטים שעות של שמש
חזרו מהר
היחידים שמצליחים לגעת
וזה ישר עובר
ולפעמים לא בא לי אף אחד
ולפעמים לבד מידיי לבד

לבד... זה גדול
בוחרת צעדיי לאט שלא אפול
אסור אבל מותר לטעות

מולם... זה גדול
בוחרת צעדי לאט שלא אפול
אסור אבל מותר לטעות

- ❖ איזו שורה מצאה חן בעיניך בשיר ולמה?
- ❖ הוסיפו שורה לשיר
- ❖ כיצד שיר יכול לקדם דיאלוג ושיח?
- ❖ מה קורה במפגש בין המילים המוזיקה והנפש שלנו?

במקום מיוחד בעולם

יש אגם ענק.

ואם רק תעצור דקה או שתיים,

תרגיש וודאי כמו דג במים.

בתוך האגם חיים

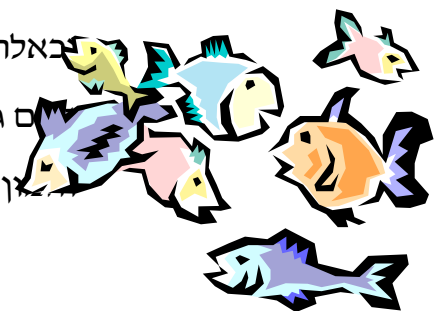
המון דגים מכל מיני סוגים.

דגים שחיים לבד

באלה שחיים בקבוצה.

גדולים, דגים קטנים

אין בינוניים.

דגים ששוחים אחרי הקבוצה

ויש דגים המביטים על אלמוגים

ולא על מה שעל ידם.

ואחרים שיורים לעומק,

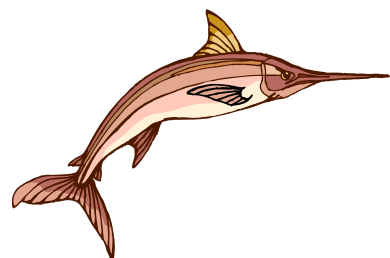
יש דגים שחיים בין הסלעים,

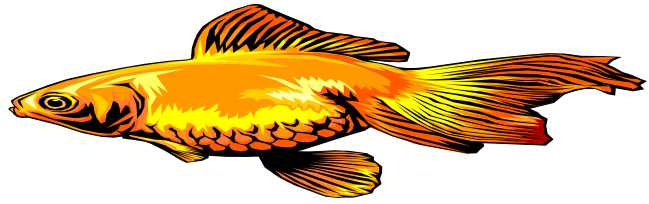
ויש השוחים במרכז האגם.

יש דגי חרב, הדוקרים בחרבם,

ויש כאלה שרוצים לשחות

הכי מהר באגם.

יש דגים מעופפים,

יש עם קוצים

ויש כאלה המסתתרים.

יש דגים יפים אבל מסוכנים

ויש גם דג זהב.

יש דגים שקופצים,

שמרוב קפיצות מוצאים עצמם ברשתות.

ויש גם אחרים, שחושבים וחושבים...

עד שנתפסים.

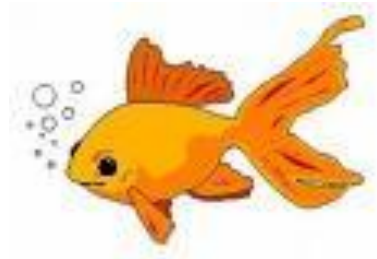
כל בוקר יוצאים הדגים

לחפש אוכל...

יש דגים שמוצאים אותו לבד.

חלק אוכלים על חשבון אחרים

והיתר נשארים רעבים.

רוב הדגים שוחים עם הזרם

חוץ מ... כמה שונים.

במקום מיוחד בעולם יש אגם

יש אגם ענק....

ואם פעם תגיע אליו-

הקשב למים

ושאל את עצמך.....

איזה דג אתה?

אישי

- המשתתפים מתבוננים בציורים / תצלומים חושבים בינם לבין עצמם "איזה דג אני?" ובוחרים את הדג שמאפיין אותם במיוחד (באמצעות מתן ביטוי לתכונה חיצונית או פנימית שלהם/ משהו שהם אוהבים / שחשוב להם / תפיסה או גישה שמאפיינות אותם / רקע משפחתי או אחר / התנהגות / תחושות / חששות. . .).

במליאה

- שיתוף במה שעלה במהלך הפעילות.

נקודות לדיון:

- מה מייצג ה"אגם"? מה מייצגים ה"דגים"?
- מה למדנו מהפעילות: כל אחד לגבי עצמו? לגבי אחרים?
- מה אנחנו מרוויחים מהלמידות הללו? במה זה יכול לקדם אותנו?
- איזה מין "אגם" היינו רוצים ליצור עבורנו? מה צריך להיות בו כדי שיתאים לנו?

מהלכה למעשה

- צרו את ה"אגם" הכניסו לתוכו את ה"דגים" שאתם מייצגים.
- חשבו על מיקום הדגים, שוחחו על משמעות המיקום של כל פרט ועל האגם כמייצג את השלם.
- החליטו מה עשוי לסייע לכם לחיות ביחד ב"אגם" ולשמור על אוירה טובה ותקשורת בין-אישית פורייה.
- הוסיפו בית נוסף לשיר שיבטאו את האווירה המיוחדת של ה"אגם" שלכם שבו אתם הייתם רוצים להיות.

כמו דג במים / אילן לזרוביץ (להדפסה ללומד)

באיזשהו מקום בעולם
יש אגם ענק
בתוך האגם חיים להם
המון דגים מכל מיני סוגים.
דגים שחיים לבד
וכאלה שחיים בקבוצה
דגים גדולים, דגים קטנים
והמון בינוניים.
דגים ששוחים אחרי הקבוצה,
וכאלה שהקבוצה שוחה אחריהם.
דגים ששוחים כל החיים
סביב אותה שושנה,
וגם... אחרים שמרוב שושנים
נותרים עם עיניים בולטות.
יש דגים שמביטים על שוניות
ולא על מה שלידן,
ולעומתם אחרים שיורדים לעומק.
יש דגים שחיים בין הסלעים
ויש ששוחים במרכז האגם.
יש דגי חרב
שדוקרים בחרבם את
מי שלא שוחה לצידם.
ויש כאלה שרוצים לשחות
הכי מהר באגם.
בין שני העולמות חיים
דגים מעופפים,

ומאחורי הקוצים, מסתתרים

דגים שחושדים.

יש דגים שמרשימים, אבל

מאד רעילים.

ויש גם דג זהב.

יש דגים קופצניים

שלעיתים מרוב קפיצות

מוצאים עצמם ברשת.

ויש גם אחרים

שחושבים וחושבים

עד שנופלים.

מדי בוקר יוצאים הדגים

לחפש מזון.

חלק מוצאים אותו לבד,

חלק אוכלים על חשבון

אחרים,

והשאר נותרים רעבים.

מפעם לפעם הם עולים

לאסוף אויר

ובכלל...

רובם שוחים עם הזרם

פרט ל.. כמה שונים.

באיזשהו מקום בעולם

יש אגם ענק...

ואם פעם תגיע אליו

הקשב חרש למים

ושאל את עצמך – איזה דג אתה?

ציפור הנפש

"יש המון מגירות לציפור הנפש
יש מגירה לשמחה ויש מגירה לעצב
יש מגירה לקנאה ומגירה לתקווה
יש מגירה לאכזבה ומגירה לייאוש.
יש מגירה לסבלנות ויש מגירה לעצבנות.
גם מגירה לשנאה יש ומגירה לכעס מגירה לפינוק.
מגירה לעצלנות ומגירה לריקנות.
ומגירה לסודות הכי כמוסים,
זוהי מגירה שאותה כמעט שלא פותחים.
ויש עוד מגירות.
אתם יכולים להוסיף בעצמכם כל מה שאתם רוצים".

מיכל סנונית / ציפור הנפש.

פעולת היכרות זו, כמו רבות אחרות, מהווה את הצעד הראשון בתהליך התפתחות הקבוצה. כדי לעבור את מחסום הגישוש ההתחלתי / ראשוני, ולאפשר לחניכים להתוודע האחד לשני, ננסה לפתוח יחד כמה מגירות, ולאפשר הצצה, ולו לרגע, זה במגרתו של זה. הניסיון להכיר את האחר, ומעט מצפונות ליבו, נועד לשבור במקצת את הקרח, ולאפשר לחניכים היכרות בה הם קובעים את גבולות החשיפה ואת מידת השיתוף. פעולות ראשוניות מעין אלה, אומנם לא ייצרו אווירה של קירבה ושותפות בין רגע, אולם הן עשויות ליצור קרקע טובה עליה תצמח לאורך זמן עבודה משותפת וחברות אמת.

פעילות

- על איזו מגרה תרצו לשתף ולשוחח?
- איזו מגרה הייתם מוסיפים?

דרך החלון שלי/ יעקב סתר

מה שרואים מהחלון שלי
לא רואים מחלון אחר.

השמש יפה, השמים כחולים,
ואני מסתכל ולא ממהר.

לפעמים, עובר יונק הדבש
וממתיק תיק-תק על הזגוגית.

"שלום", הוא רומז לי,
"ומה חדש, ואלי ראיתי את בת זוגי?"
לפעמים, פרפר גדול ונדיר
מרפרף, כאומר לי: נעים להכיר.

כן, המון דברים יפים להפליא
עוברים מהחלון שלי.
ומי שעובר ומביט מבחוץ,
רואה בוודאי, דברים אחרים.
כי את מה שאני רואה בחוץ,
אפשר לראות רק מבפנים.

רק מבפנים לנוף ממולי,
יש וילון שקוף, שדרכו הוא עובר.

כן, מה שרואים בחלון שלי,
לא רואים מחלון אחר.

פעילות על פי השיר "דרך החלון שלי" שוחחו

1. מה רואה המשורר דרך החלונות שלו.

2. מה אתה רואה דרך החלונות שלך?

3. מה אחרים רואים דרך החלונות שלך.

ניתן לערוך דיון האם מה שאחרים רואים זה מה שאני רוצה להראות?

חתיכת שמיים מילים ולחן: לאה שבת

לחלק דף עם המילים

להשמיע את השיר

<https://www.youtube.com/watch?v=iqhOV4cK11I>

שלומי שבת שלומי שבו

חתיכת שמיים - לאה שבת

לכל צעקה שתצעק מאיש
מישהו באיזה מקום ירגיש
לכל שאלה שמחכה לתשובה
מישהו מנסה לגלות אותה
בכל סיפור בכל עולם
מישהו מגלה שם את עצמו קיים
בכל שורה שמישהו אומר
מישהו יכול עוד שורה לחבר

ואני יודעת שבים
יש גל אחד שהוא שלי
ועץ אחד שהוא שלי
וכוכב אחד שלי
וילדה קטנה שהיא שלי
וחתיכת שמיים

לכל איש ולכל אישה
יש איזה חבר או חברה
לכל ספסל שמחכה לבדו
מישהו בסוף ימצא אותו
לכל חלום שאנו חולמים
יש קשר אצלנו בחיים
לכל בדידות שגדלה בצל
צריך לתת מקום לערסל

ואני יודעת שבים
יש גל אחד שהוא שלי
ועץ אחד שהוא שלי
וכוכב אחד שלי
וילדה קטנה שהיא שלי
וחתיכת שמיים.

פעילות מספר 1 סביב השיר - "תשמור לי מקום...."

פעילות חווייתית המעודדת את התלמידים לחשוב על המקומות בהם הם מרגישים שיש להם מקום – שייכים ורצויים.
שאלה בעקבות ההאזנה: מהו המקום שבו אתם הכי אוהבים להיות, ומדוע? (החדר שלי, המיטה שלי, מגרש הכדורגל, סדנת האמנות, מול המחשב, בים, בטבע, באוטו, אצל סבתא...)
מה מאפשר לכם לחוש שם נוח?
האם תחושת השייכות משפיעה על תחושת הנוחות במקום?

- בחרו שורה שאהבתם ונסו להסביר מה אהבתם.
- איפה פוגש אותי השיר "חתיכת שמיים" במפגש בין המילים המוזיקה והנפש שלי?
- איפה נמצא המקום עבורי שהוא:
 - מקום טוב באמצע -
 - מקום טוב בצד -
 - מקום טוב בתוכי פנימה -
 - מקום שטוב להיות בו מבחוץ –
- לחשוב על המקומות בהם אתם מרגישים שיש לכם מקום ואתם שייכים ורצויים. האם תחושת השייכות משפיעה על תחושת הנוחות במקום?

פעילות מספר 2 - סביב השיר

- גזרו את שורות השיר (ללא הפזמון) ערבבו את גזירי השיר.
- תנו לכל זוג שיר גזור.
- בקשו מהלומדים לסדר את השיר לפי הבנתם.

במליאה:

כל זוג קורא את "השיר שלו"

שיחה:

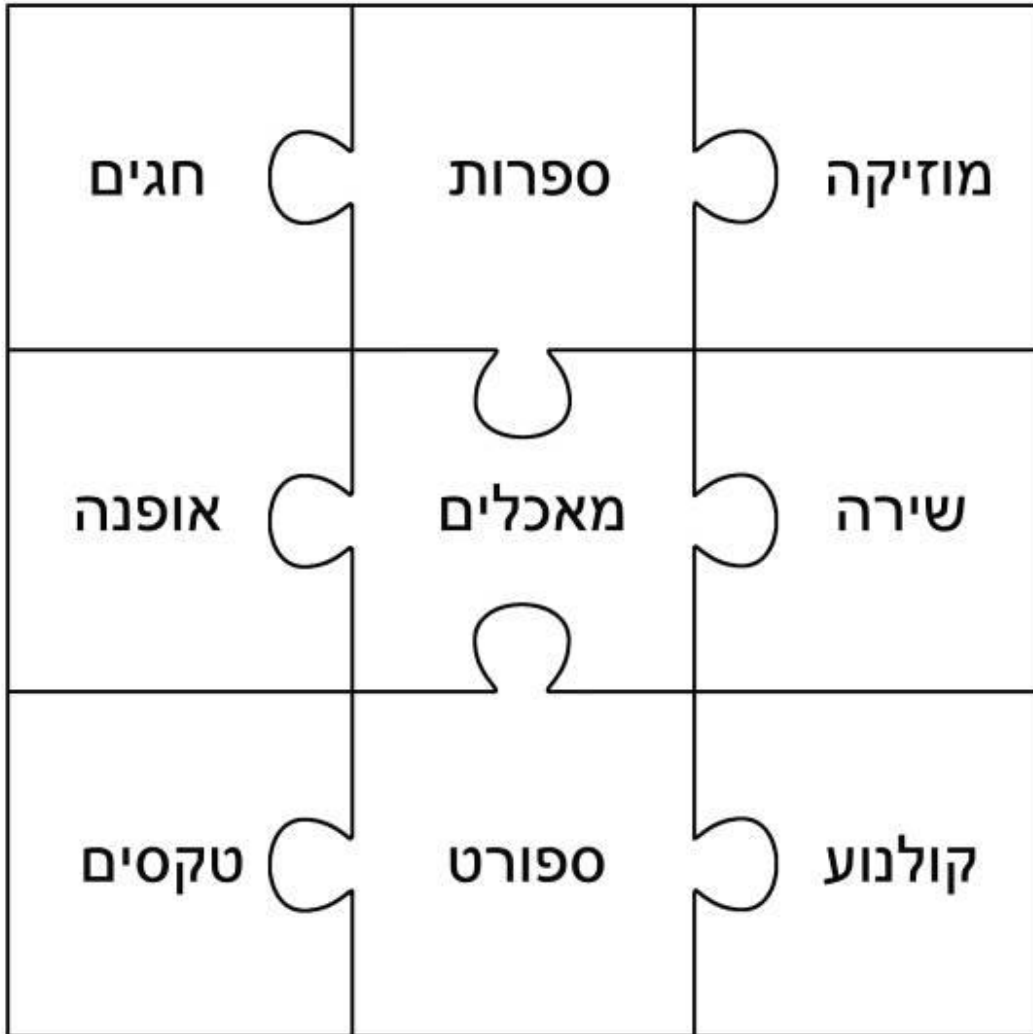
כמה שירים קבלנו?

האם לכל שיר שסודר היה משמעות?

הוסיפו שורה משלכם לשיר.

פעילות: התבוננו בנושאים הרשומים בפازل,

הסתובבו בין החברים הלומדים איתכם ושאלו כל אחד מהם שאלה מאחד התחומים.

בסיום יחידת ההיכרות הקדישו שעה להסבר התוכנית המשולבת

פעילויות משותפות: מדריך חינוך טיפול ומורה	יישום ואופן התנהלות התוכנית.	1 שיעור	תוכנית "תרומה לקהילה"?
--	---------------------------------	---------	-----------------------------------

עליכם להסביר ללומדים רצוי יחד עם עובד קידום נוער המלווה את ההתנדבות.

- איך מתנהלת הלמידה ואיך מתנהלת הפעילות החברתית וההתנדבות.
- כיצד כל החלקים הללו קשורים זה לזה.
- לאפשר ללומדים לשאול שאלות.

לסיום יחידת ההיכרות

בירור אישי וקבוצתי

- אילו דברים חדשים למדתי על חברי הקבוצה?
- האם הייתי רוצה פעילויות נוספות להעמקת ההיכרות?
- אילו שאלות אני רוצה לשאול?
- האם ארצה לשתף במשחק היכרות שאני מכיר?
- איך הרגשתי ביחידה זו? האם הרגשתי נוח במשחקים?
- האם קל לי או קשה לי להיפתח ולשתף?

יחידת לימוד שנייה – התנדבות מהי

משך היחידה: שלושה שיעורים

ליחידה זו מתלווה מצגת – התנדבות בני נוער- נתונים

מטרות:

- יצירת עניין וסקרנות לגבי הנושא הנלמד.
- סקירה ראשונית של הנושאים והמושגים ללמידה.
- בדיקת עמדות אישית.
- קבלת נתונים ומידע על התנדבות ובירור הסיבות להתנדבות.

חומרים לפעילויות: מאמרים על התנדבות

ההתנדבות

ההתנדבות היא "פעילות למען הזולת ולמען החברה מתוך רצון חופשי ללא כפיה וללא קבלת תמורה כלכלית ישירה" (גדרון 1988).

מקלילנד (McClelland 1987) זיהה שלושה צרכים אנושיים עיקריים שהתנדבות יכולה לספק: **הצורך בהשתייכות, הצורך בהישגים והצורך בכוח והשפעה.**

ממחקרים עולה כי פעילות ההתנדבות תורמת לגיבוש הזהות העצמית ומגבירה את תחושת האחריות האישית והחברתית של הנער. כמו כן היא תורמת לתהליך החברות שלו ולמעורבות חברתית בחיים הבוגרים.

מחקר שהתבצע בארצות הברית בדק את הקשר בין התנדבות בני נוער בבית הספר לבין ההצלחה שלהם להשתלב בעתיד בחברה האזרחית. המחקר בדק את ההשפעות וההצלחות של התהליכים על בני נוער מאוכלוסיות שונות, אפרו אמריקנים, אסייתים ועוד, לעומת אמריקנים לבנים ממעמד בינוני ומעלה. נמצא כי אצל הנערים שהתמידו בהתנדבות חל שינוי גדול בעמדותיהם כלפי החברה ובנוסף נמצא כי יש שיפור גדול בהתייחסות שלהם לעצמם ולסובבים אותם. כמו כן נבדקה התפתחות הזהות האישית של הנערים והשינוי האישי והחברתי שלהם ונמצא כי אצל מעל חמישים אחוז מהם חל שיפור רב. הבעיות החברתיות שלהם פחתו, הדימוי העצמי שלהם השתפר והציונים בבית הספר היו טובים יותר.

המחקר טוען בפרק המסקנות כי בשביל להצליח לחולל שינוי משמעותי בקרב בני נוער מאוכלוסיות מודרות או מנותקות, יש צורך בשיתוף פעולה חיובי ומלא של מנהל בית הספר, וגורמי הקהילה.

במחקר הנערך במרכזי עלם (המרכזים הוקמו למען בני הנוער המצויים במצבי סיכון ומצוקה שונים, במטרה לסייע להם להיחלץ ממצבם ולמצוא את מקומם בחברה, דיווחו, מנהלי המרכזים, כי אפשר לראות את תהליכי ההעצמה של הנוער לאורך השנה, המיומנות החברתית עולה, הקשרים החברתיים מתעצמים והביטחון העצמי גובר, עם זאת בני הנוער גם נדרשים ללמידה של תחומי ידע שונים ומגוונים

כך שגם יכולת הלמידה שלהם משתפרת. ההתנדבות כהתנהגות פרו חברתית, מהווה בעבור בני הנוער בהדרה, הזדמנות שונה לחלוטין מהתווית החברתית שלהם.

במחקר נוסף מצא מצאו אוונס ועמיתיו כי מתנדבים אשר לקחו חלק בתכנית התנדבות ארוכת טווח, ציינו כי פעילותם ההתנדבותית הביאה עמה מספר תועלות משמעותיות להם עצמם: עלייה בביטחונם העצמי, פיתוח מיומנויות עבודת צוות, הנאה, שיתוף פעולה, למידה להתפשר ולהקשיב לאחרים, שיפור כישורי התקשורת הבין-אישית, היכרות עם אנשים חדשים ויצירת חברויות חדשות.

במחקר שנערך בישראל ב-1999, נמצא שבני נוער מתנדבים חשים יותר תחושות של העצמה וכן תחושות של שייכות ושל מעורבות בקהילה, מאשר בני נוער שאינם מתנדבים. תהליך של העצמת הפרט הוא תהליך של שינוי אישי פנימי, הבא לידי ביטוי במעורבות פעילה בתהליכי שינוי קולקטיביים של קבוצות וארגונים בקהילתו. פיתוח העצמה בקרב המתבגר יכול לקדם את יכולת התמודדות והסתגלות של הפרט לקהילה.

פישר החוקרת מצאה שהתנדבות בני נוער עונה על הגדרת מושג ההעצמה:

- ברמה האישית — המתבגר מפתח שליטה עצמית כדי להתנדב.
- ברמה הבין-אישית — המתבגר משפיע על אחרים דרך ההתנדבות.
- ברמה הפוליטית — המתבגר מבצע פעילות חברתית התנדבותית שיכולה להביא לכדי שינוי חברתי.

לדברי פישר, בני הנוער מועצמים דרך פעילות התנדבותית משום שפעילות כזו היא למעשה ביצוע של תפקיד בעל ערך חברתי. הפעילות יוצרת מעורבות פעילה ועשייה של המתנדב ויחסי גומלין בין המתנדב לסביבתו. לדבריה, ההתנדבות היא תהליך של התפתחות אישית הכרוכה בפיתוח מיומנויות ויכולות, דבר הגורם למתנדב להגדיר את עצמו באופן חיובי יותר. יתרה מזאת, לדעתה התנדבות בגיל ההתבגרות היא משמעותית יותר מאשר בגילאים אחרים מבחינת תרומתה להתפתחות מוסרית, אינטלקטואלית, חברתית וקהילתית.

ממחקרים על התנדבות בני נוער בארץ ובעולם עולה כי התנדבות היא **חוויה מיטיבה** ובעלת השלכות התפתחותיות משמעותיות על מתבגרים (בר, 2008) נמצא כי בני נוער מתנדבים חווים אושר בעצמות גבוהות יותר, הם אופטימיים יותר ובעלי ביטחון עצמי רב יותר מבני גילם שאינם מתנדבים כמו כן הם נתונים פחות לסכנת הידרדרות להתנהגויות סיכוניות, כגון: שימוש בסמים אלימות או התנהגות עבריינית העלולה להוביל למעצר.

התנדבות עשויה לתרום גם ליכולתם של המתנדבים להשתלב בעתיד במעגל התעסוקה. עוד נמצא, כי קיימת סבירות גבוהה שבני נוער המעורבים בפעילות התנדבותית יתפתחו לאזרחים מעורבים ופעילים גם בבגרותם. במחקרים רבים נמצא, כי קיים מתאם חיובי בין ההתנדבות בגיל ההתבגרות לבין ההתנדבות בגילים מבוגרים יותר.

[פיתוח וקידום התנדבות נוער וצעירים/ות בישראל – מכון מנדל למנהיגות](#)

www.reader.co.il/article/117027 /התנדבות-בני-נוער

חשיבות התנדבות - אבי צפוני

דווקא בעידן שבו מושם דגש על צורכי האני - תפקידו של ביה"ס להתמקד בנראטיבים שייצקו לחינוך תכליות בעלות-ערך, ואכן ניל פוסטמן בספרו The End of Education (1998) - משתמש במילה הדו-משמעית End, והמסר המרכזי שלו: ללא מטרה בעלת משמעות (End) – יבוא הקץ (End) לתפקידו החינוכי של ביה"ס.

גיל ההתבגרות מאופיין, מחד-גיסא, ע"י דפוסי-התנהגות אגוצנטריים וחתירה לסיפוק צרכים מידיים, ומאידך-גיסא, דווקא בגיל ההתבגרות ניכרים גילויים חזקים של התעניינות בערכים חברתיים, במטרות חברתיות ובמעורבות פעילה בפעילויות המסייעות ליחידים ולחברה. בית-ספר צריך לטפח גילויים אלה ולנתבם לאפיקים הרצויים, במיוחד לנוכח העובדה שהמתבגר חש צורך גובר בעוררות רגשית חזקה.

פוסטמן (1998) מטעים שאיננו יכולים להרשות לעצמנו לבזבז את האנרגיה ואת האידיאלים הפוטנציאלי של בני הנוער, עלינו להפוך את האנרגיה של הצעירים לנכס יקר-ערך, בדומה למיחד את שיטת הגידול, בה הלוחם משתמש בכוח של יריבו כתוספת לכוח שלו. בדרך זו מתעלים אנו את האנרגיה של התלמידים לתכליות טובות, בונות ואנושיות.

התיאוריה ההתפתחותית של אריקסון (1950) מאפיינת את גיל ההתבגרות כתקופה של גיבוש הזהות. בתקופה זו מתגבשים ממדי-מפתח פסיכולוגיים-אישיותיים שנוטים להישאר יציבים במהלך חייו המאוחרים יותר של המתבגר. אימון והתנסות בפעילות של התנדבות יתרמו רבות לפיתוח ולגיבוש זהות אלטרואיסטית של המתבגר, שבבוא הזמן יתרום לזולת ולחברה.

פסיכולוגים הומניסטיים מדגישים שנכונותו של הפרט לתרום לזולת ולחברה היא אחד המאפיינים העיקריים בתהליך התפתחות האישיות הבריאה. יתר על כן, ממצאי מחקרים (המובאים אצל פנסו וסטויצקי 2002) מראים שככל שגוברת ההשתתפות בפעילויות התנדבותיות, כן פוחתות ההתנהגויות השליליות מבחינה חברתית בקרב המתבגרים (כמו: שימוש במריחואנה, נשירה ממסגרות לימודיות, מעצרים בגלל עבירות פליליות).

כיצד מחנך ביה"ס לערכי הנתניה?

לבית-הספר יש תפקיד מרכזי ומוביל בחינוך לערכי הנתניה.

חינוך לערכי נתניה איננו יכול להתממש ע"י הטפות מילוליות ודרכי-שכנוע. תכונות מוסריות מוטמעות ע"י אימון והתנסות ממושכים. כדי לחנך לרגישות לזולת ורצון כן לסייע לו – יש לזמן לתלמידינו התנסות בחוויות של קשר בונה עם הזולת הנזקק לסיוע, ובדרך זו הם חווים על בשרם את חוויית הנתניה, ממנה שואבים הם סיפוק רב. ההוויה של בית-הספר מזמנת סיטואציות רבות בהן יכולים התלמידים להתנסות בקשר של עזרה – הן לעמיתיהם בביה"ס והן לגורמים שונים בקהילה.

התנסויות התלמידים בערכי הנתניה יטמיעו בקרבם את המשמעויות הגלומות בהם.

מה מניע מתנדבים להתנדב?

התנדבות היא אחד הערוצים שבעזרתם המתנדבים יכולים לספק את צורכיהם המהווים כוח הנעתי. הכרת צורכי המתנדב תסייע לנו להתאים לו את אפיק ההתנדבות שיענה על צרכיו.

הצרכים המניעים את המתנדב הם שונים ומגוונים - החל ממניעים אלטרואיסטיים המכוונים למען הזולת והחברה וכלה במניעים אנוכיים.

המתנדב פועל - במודע או שלא במודע - מתוך שילוב של מניעים אלטרואיסטיים ומניעים אנוכיים להפקת תועלות מפעילות ההתנדבות.

המניעים הם דינמיים ויכולים להשתנות בהתאם לגילו של המתנדב, בשלותו הנפשית, הציפיות החברתיות ממנו, האווירה החינוכית, השלב בגיבוש זהותו, והקריירה שהוא מעוניין לפתח.

סוגי המניעים

נציג את המניעים השונים, תוך הדגשה שבו-זמנית יכולים להשפיע מספר מניעים, שאלת המפתח היא המינון של כל מניע במסגרת הכוחות הנעתיים הפועלים על המתנדב.

נחלק את המניעים לשתי קבוצות עיקריות:

הקבוצה האחת כוללת מניעים אלטרואיסטיים, והקבוצה השנייה כוללת מניעים מכווני-עצמי.

יודגש שגם אם המניעים הם מכווני-עצמי - אין זה גורע מחשיבותה ומערכה של ההתנדבות, ומתוך שלא לשמה - בא לשמה, דהיינו: גם אם ההתנדבות נבעה ממניע אנוכי לספק צרכים אישיים של המתנדב - בסופו של דבר, נעשית הפעילות למען הזולת או החברה.

קבוצה א': מניעים אלטרואיסטיים

דניאל בסטון (1990) הגדיר את האלטרואיזם כ"מצב מוטיבציוני שתכליתו הסופית היא להגדיל את רווחת הזולת".

המתנדב מתמקד לא בצרכיו הוא אלא בצורכי האחר - הזולת או החברה. פועלת אצלו מוטיבציית-ערכים - לפעול למען ערכים או אמונות שבהם הוא דבק - תיקון עוולות, דאגה לאחרים, חמלה לנזקקים, הגשמת מטרות חשובות שאינן קשורות לצרכים האישיים של המתנדב.

בספריו - "האדם מחפש משמעות" (1966) ו"הזעקה הלא נשמעת למשמעות" (1982) - מרחיב ויקטור פרנקל את המושג "מימוש עצמי" שטבע מסלאו (1970). לטענתו, המושג "מימוש עצמי" איננו מצטמצם לתחומי ההגשמה הסובייקטיבית של העצמי, אלא הוא כולל גם את היכולת של הפרט לחרוג מעבר לגבולותיו אל מישהו שאיננו הוא עצמו, אל משמעות שיש להגשים אותה, או אל יצור אחר שיש לשרת אותו, או אל אדם שיש לאהוב אותו.

בניסוחו של קראל רוג'רס (1973):

"במידה שיכולים אנו ליצור קשרים המעודדים את צמיחתו של הזולת - כן תשתקף גם צמיחתנו אנו".

ואכן צפורה מגן (1995) במחקרה - "מחויבות על אישית וכמיהה לאושר בקרב המתבגרים" מצאה שמתבגרים שהיו מעורבים בפועל בפעולות התנדבות - מתארים חוויות אושר בעוצמות גבוהות יותר ובמלאות רבה יותר, והם בעלי תחושת קוהרנטיות גבוהה יותר, קרי: הם רואים את עולמם כבר-הבנה, הם מאמינים ביכולתם להתמודד כהלכה עם האתגרים המוצבים לפניהם, והם תופסים את חייהם כבעלי משמעות וחשיבות. יתירה מזו, פעולות ההתנדבות של המתבגר מגבירות את מודעותו לקשיים שהוא עצמו חווה, לתקוותיו ולרגעי הצער והשמחה בחייו, וכן להגביר את רגישותו ופתיחותו לחוות את המשמעות הטמונה באירועים המתרחשים בחייו.

בדרך זו אושרו של היחיד ונכונותו להעניק לאחרים (מעבר לעצמו) - אינם ניצבים כשני הפכים, אלא שניהם מרכיבים בלתי נפרדים של אישיות האדם הבריאה, ומכאן שהאדם חייב לאהוב את עצמו, כדי שיהיה מסוגל לאהוב את זולתו ולהאיר את היפה ואת האצילי הטמונים בישות האנושית.

תפיסה זו מובלטת היטב במקורותינו, בפסוק הידוע: **"ואהבת לרעך כמוך"** (ויקרא י"ט, 18), ומפרש אבן-עזרא: **"שיאהב הטוב לחברו כמו לנפשו"**.

רק מי שמקבל את עצמו וחי בשלום עם עצמו - יכול להשקיע אנרגיה נפשית בנתינה למען הזולת.

קבוצה ב': מניעים מכווני-עצמי

המתנדב רואה במעשה ההתנדבות מעין עסקה של עלות-תועלת, הוא מפיק מההתנדבות טובות-הנאה לעצמו.

התועלות חיבות לגבור על העלויות, כגון: זמן, אנרגיה נפשית, ויתור על משהו אחר וכו'.

נבחין בין סוגי מניעים שונים. גם כאן מודגש שיכולים לפעול על המתנדב בו-זמנית מספר מניעים. השאלה היא מהו המניע הדומיננטי עבורו בשלב המסוים שבו הוא בוחר את אפיק התנדבותו.

1. מוטיבציית ההכרה - Recognition

המתנדב מונע ע"י הצורך בהכרה שההתנדבות מספקת לו. ההכרה מצד הארגון שבו הוא נמצא או מצד עמיתיו. ההכרה בתרומתו ובמיומנויותיו נותנת לו משוב ומחזקת אותו.

2. מוטיבציית האינטראקציה החברתית - Social Interaction

האווירה החברתית שבהתנדבות, האינטראקציה עם אנשים אחרים שמזמנת ההתנדבות, החברויות החדשות שנוצרות והרשתות החברתיות שנטוות - כל אלה מהווים כוח הנעתי עבור המתנדב.

מוטיבציית ההדדיות - Reciprocity

המתנדב מונע ע"י העיקרון של ערבות-הדדית, ההתנדבות שלו תגרום לדברים טובים כתוצאה ממנה.

4. מוטיבציית התגובתיות - Reaction

ההתנדבות מאפשרת למתנדב למצוא מענה לעניינים האישיים שלו מהעבר, כי הוא עצמו היה במצבים קשים, והוא לא רוצה שאנשים יעברו את מה שהוא חווה. הוא נוטה לקשר בין ההתנסות שלו בהתנדבות לבין חייו האישיים. ההתנדבות מסייעת לו להתמודד עם בעיותיו.

5. מוטיבציית ההערכה העצמית - Self-Esteem

המוטיבציה של המתנדב לשפר את הערכתו העצמית או את הרגשותיו ביחס לערך העצמי שלו באמצעות ההתנדבות.

6. מוטיבציה חברתית - Social

המתנדב מתאים את עצמו להשפעות נורמטיביות של אנשים משמעותיים בעיניו, התנדבותם משמשת עבורו מודל לחיקוי.

7. מוטיבציית פיתוח הקריירה - Career Development

הרצון לרכוש ניסיון ומיומנויות שיסייעו למתנדב במציאת תעסוקה בעתיד, יצירת קשרי עבודה באמצעות ההתנדבות, ויצירת הזדמנויות תעסוקתיות - כל אלה מהווים כוח מניע אצל המתנדב.

8. מוטיבציית ההבנה - Understanding

המתנדב מעוניין במיוחד בשיפור הבנתו את עצמו, או את האנשים להם הוא מסייע או את הארגון שבו הוא מתנדב. המניע העיקרי שלו ללמוד מחוויית ההתנדבות, לצבור ניסיון מעשי ולגלות את נקודות-החוזק שלו.

9. מוטיבציית ההגנה - Protection

ההתנדבות משמשת למתנדב אמצעי הגנה מפני רגשות שליליים אודות עצמו, כמו שחרור מרגשות אשמה על כך ששפר גורלו ביחס לאחרים, או אמצעי להתמודדות עם בעיותיו האישיות, או אמצעי בריחה מצרותיו, או אמצעי להיחלץ מתחושת הבדידות.

פעילות מספר 1 בנושא "ההתנדבות"

(מבוסס על שיעור ממאגר ההפעלות של מנהל חברה ונוער)

מטרות:

- לבחון מהי מערכת היחסים הרצויה בין בני הנוער לקהילה.
- לבדוק עם בני הנוער מה עשויה להיות התרומה של מעורבותם בקהילה.

מהלך הפעילות

על כל שולחן מתוך ארבעה שולחנות יונח היגד מהרשימה שלהלן:

רשימת ההיגדים:

1. הקהילה אינה זקוקה לנוער ואנחנו לא זקוקים לקהילה.
2. הקהילה אינה זקוקה לנוער אבל אנחנו זקוקים לקהילה.
3. הקהילה זקוקה לנו, אבל הנוער לא זקוק לקהילה.
4. הקהילה זקוקה לנוער, ובני הנוער זקוקים לקהילה.

שלב א' – אישי

כל משתתף מתיישב ליד השולחן שעליו נמצא ההיגד שעמו הוא מזדהה ביותר.

שלב ב' – קבוצתי

כל קבוצה הנוצרה סביב כל שולחן תקבל כרטיס משימה קבוצתית.

משימה קבוצתית

1. איך לדעתכם ייראו פני החברה אם כולם יאמצו את ההיגד בו בחרתם?
2. נמקו והסבירו – מדוע בחרתם בהיגד זה?
3. מה הרווח ומה המחיר ש"משלמים" הפרט והקהילה על פי היגד זה?

שלב ג' – במליאה

כל קבוצה תציג את תשובותיה למשימה הקבוצתית.

אם ישנו היגד שלא נבחר, יש לברר עם המשתתפים:

• מה משמעות ההיגד?

• מדוע הוא לא נבחר?

שאלות לדיון

1. באילו תחומים חשובה מעורבות של בני הנוער בקהילה?
2. במה עשויה לתרום, לכל אחד מכם, המעורבות בקהילה?
3. במה הקהילה יוצאת נשכרת ממעורבות בני הנוער? תנו דוגמאות.

הפעילות לקוחה מאתר

<http://holistic.ort.org.il/?p=107>

פעילות מספר 2 - התנדבות מהי?

מטרה: בירור המושג התנדבות והסיבות והמניעים להתנדבות.

משך הפעולה: כשעה וחצי

עזרים: היגדים

חלק א'

- נפזר היגדים שונים. נבקש מהמשתתפים לבחור מיהם אלה שמתנדבים לדעתם
 - משה, בן 65, מגיע יום יום לבית חולים במחלקה לילדים חולי סרטן, על חשבון זמנו הפנוי וללא קבלת תמורה כספית.
 - ליאת, עובדת במעון קשישים בעבודה פיזית קשה ומקבלת שכר מינימום
 - אילנה, בת 40, פעילה במשמר האזרחי פעמיים בשבוע
 - יעל, אוספת מדבקות עבור ילדים במצוקה.
 - דניאל, בן 35, מטפל בבנו בן השנה.
 - ליאור, סטודנט שחונך ילד בכיתה ד' פעמיים בשבוע ומקבל מלגת לימודים
 - נתן, פעיל במד"א פעמיים בשבוע ומקבל על כך ציון במסגרת פרויקט "מחויבות אישית"
 - מיכל, פעילה פעם בחודש בעיתון מקומי בו היא מדווחת על מפגעים חברתיים ללא תשלום
 - סימה, אשר מגיעה עם רכבה לעמותה למען נזקקים על מנת להסיע אוכל בכל חג.
 - דינה, אוספת מצרכי מזון במקום עבודתה, אחרי שעות העבודה
 - חנוך, שומר על הילדים של אחותו בכל יום חמישי ללא שכר.
- ננסה להגדיר יחד - מיהו מתנדב?
בהגדרה הרחבה ביותר התנדבות מוגדרת
כל פעולה מסייעת של יחיד אשר:
- נתפסת כבעלת ערך על ידו (נועדה להיטיב עם אדם/קבוצה/מטרה)
 - שאינה מכוונת באופן ישיר לרווח כספי
 - אינה נכפית ע"י אחרים או מכוונת ע"פ חוק

- חשוב להבהיר כי ההתנדבות איננה הגדרה ברורה ונוקשה. מדובר על ציר שנע בין הגדרה של עובד למתנדב

חלק ב'

על סמך הגדרה הרשומה, במה שונה עובד ממתנדב? האם למתנדב יש חובות וזכויות? נמלא בטבלה - מהם חובותיו וזכויותיו של המתנדב?

חובות:	זכויות:
<ul style="list-style-type: none"> - רצינות והתמדה בתפקיד – להגיע, לא לאחר. - להבין מה נדרש ממני - לקיים את הגדרת התפקיד על הצד הטוב ביותר - מתן שרות טוב ללקוח שלי. - מחויבות לארגון בשמו אני פועל - לקיחת אחריות על תוצאות מעשי 	<ul style="list-style-type: none"> - הזכות ליחס הוגן - הזכות לתמיכה שוטפת, הדרכה, ליווי והערכה על עבודתי. - זכות להכרה באמצעות תגמול כלשהו (לאו דווקא כספי) - זכות לפתח את התפקיד שלי, להתקדם - זכות לעזוב את מוקד ההתנדבות (אך לא לנטוש)

חלק ג'

- שמש על הלוח- מה מניע אנשים להתנדב? (ניעזר במאמר של אבי צפרוני)
- כל אחד יציין 2 מניעים שלו להתנדב.

פעילות מספר 3 - מניעים וערכים בהתנדבות

מטרות

- לברר את מניע המשתתפים להתנדבות.
- לדון בשונות שבין המניעים, ובערכים הנמצאים בבסיס ההחלטה להתנדב.
- בבסיס פעולת ההתנדבות של המשתתפים עומדות תפיסות ערכיות וחברתיות

עזרים

לחלק דף מניעים להתנדבות לכל משתתף

לתת לכל לומד 10 מדבקות קטנות עגולות בשני צבעים שונים

רשימת מניעים להתנדבות

- סיפוק
- עניין
- תעסוקה לשעות הפנאי
- מעמד חברתי, יוקרה
- מיצוי עצמי
- תרומה לחברה
- הכשרה לעתיד
- לעשות צדק חברתי
- להיות עם חברים שמתנדבים
- קידום רעיונות או אידיאלים
- התאמה לכישרונות שלי
- מסורת (ההורים, האחים, השכנים שלי עשו את זה)
- עזרה לזולת
- מקום שנוח לי להגיע אליו
- אחר _____ :

המשימה: כל אחד מדביק בצבע אחד : הסיבות/המניעים שהם מזדהים אתן

בצבע נוסף את :סיבות/המניעים שהם אינם מזדהים אתן כלל

המורה יאסוף את הדפים ויציג אותם בפני הקבוצה.

שאלות ודיון:

א . אילו סיבות/מניעים קיבלו את הדירוג הקבוצתי הגבוה ביותר?

ב . עם אילו סיבות אתם אינכם מזדהים? מדוע?

ג . האם יש סיבות בקבוצה שקיבלו מדבקות בשני צבעים? מהם הנימוקים

לחשיבותם של מניעים אלו ומהם הנימוקים לחוסר חשיבותם?

ד . אילו מהמניעים הם אישיים ואילו קשורים לרצון לעזור לאנשים אחרים?

ה . אילו ערכים עלו בדיון?

ו . המנחה ירשום על הלוח את הערכים שעלו ויבקש לאתר אילו הם ערכים אישיים

ואילו ערכים חברתיים, לאומיים או אוניברסליים.

- אילו מושגים עולים מהקטע הבא ומה הקשר שלהם

של מי העבודה הזאת

זהו סיפור על ארבעה בני אדם.
שמותיהם: כולם, משהו, כל אחד ואף אחד.
משימה חשובה היתה צריכה להתבצע
וכולם נתבקשו לעשותה.
כולם היו בטוחים שמישהו יעשה אותה.
כל אחד יכל לעשות אותה, אבל אף אחד לא עשה.
מישהו התרגז על העניין, היות וזאת היתה עבודה לכולם.
כולם חשבו שכל אחד יכול לבצע זאת, אבל אף אחד לא תאר
לעצמו שכולם לא יעשו אותה.
העניין הגיע לסופו כשכולם האשימו מישהו אחר,
כאשר אף אחד לא ביצע מה שכל אחד יכל היה לעשות.

פעילות

המורה או הלומד קורא את השיר "עזר לו לבכות" מאת פאולו קואלו

עֵזֶר לוֹ לְבַכּוֹת / פֶּאוּלוֹ קוֹאֵלוֹ

וּפְנִיּוֹ נְפוּחִים מְדַמְעוֹת. דִּלְג
הַיֶּלֶד מֵעַל הַגָּדָר, הַתִּישָׁב
לְיָדוֹ, וְנוֹתֵר שָׁם זְמַן רַב.

"מָה עָשִׂיתָ שָׁם כָּל כֶּךָ הַרְבֵּה
זְמַן?" שְׁאַלָה אִמּוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד,
כְּשֶׁשָׁב הַבֵּיתָה.

"שׁוּם דְּבָר מִיָּחָד, " עָנָה הַיֶּלֶד.
"הוּא אֵבֵד אֶת אִשְׁתּוֹ,
עָצוּב לוֹ מְאֹד. בְּסֶךְ הַכֹּל
עֲזַרְתִּי לוֹ לְבַכּוֹת."

בְּאֶחָד מִבְּתֵי הַסֵּפֶר בְּמָקוֹם
מְגוּרִי, נְעַרְכָּה תַּחְרוּת
בְּנוֹשָׂא דְאָגָה לְזוּלָת.

הַמְנַצַּח בַּתַּחְרוּת הָיָה יֶלֶד,
שֶׁהִגִּישׁ עֲזָרָה לְשִׁכְנוֹ, אִישׁ
בְּשָׁנוֹת הַשְּׂמוֹנִים לְחַיָּו.

יוֹם אֶחָד, הִבְחִין הַיֶּלֶד
בְּקִשְׁיֵשׁ יוֹשֵׁב בְּגֵן בֵּיתוֹ
כְּשֶׁהוּא שָׁקוּעַ בְּעֶצֶב עֵמֶק,

© כל הזכויות שמורות למחבר

שאלות לדיון:

- מהי גדולתו של הילד?
- מדוע זכה בפרס?
- האם הפרס מגיע לו לדעתכם?
- הילד עושה מעט, אך תורם הרבה. מה מודדים? את העשייה או את התרומה?

לסיום יחידת הלימוד

בירור אישי וקבוצתי

- אילו שני מושגים חדשים למדתני?
- מהו מניע ההתנדבות העיקרי שלי?
- ההתנדבות בעיני היא.....
- שאל שני חברים או שני בני משפחה מהי התנדבות ורשום את תשובותיהם.
- מה היו הנקודות המשמעותיות בלמידה שלי את הנושא?
- מדוע הנושא חשוב בעיניי?
- מה עניין אותי במיוחד?
- אילו שאלות אני רוצה לשאול?
- מה למדתי על חברי ללימוד?
- בחרו אחד מהכלים המטאפוריים כדי להתבונן על נושא יחידת לימוד זו באופן רפלקטיבי:
- במה הכלי שבחרתם מאפשר לכם להתמקד.
- אילו דברים אתם רואים בעזרתו עכשיו, שלא ראיתם במהלך הפעילות.
- האם חל שינוי בהתייחסותכם ל... בעקבות ההתבוננות הנוספת.
- האם התבוננות באמצעות הפריט מסייעת להבין דברים נוספים/אחרים
- האם יש עמדה שנקטתם במהלך הפעילות ואתם רוצים לשנות בעקבות ההתבוננות המחודשת באמצעות הפריט?

יחידת לימוד שלישית – מושגים וערכים

משך ההוראה: שישה -שבעה שיעורים

מטרות:

- להכיר ולברר מושגים מעולם ההתנדבות
- לתת ערך ל"ערך" - להיות מודע לקיומם של הערכים ולבדוק מה הם אומרים ללומדים.
- תפקיד ומקום הדתות כמקדמות ערכים.
- לעסוק בפעילויות הבוחנות ערכים ובכך מסייעים לבני-הנוער להתפתח כאנשים ואזרחים מעורבים ואכפתיים.
- ליישם ערכים בפעילויות של התנדבות ומעורבות חברתית.
- בניית משמעות: טיפוח תחושת שייכות, מחויבות ואחריות לחברה ולסביבה.
- העצמה ותחושת מסוגלות: יצירת חוויות לימודיות וחברתיות הנוטעות תחושת מסוגלות.

<p>עמדות והיגדים</p> <p>בירור מושגים</p> <p>נקודות מבט</p> <p>סרטונים</p> <p>שירים</p>	<p>בירור מושגי וערכי. הבנת המושגים. למידה חווייתית הדת כמקדמת ערכים.</p>	<p>6-7 שיעורים</p>	<p>יחידה 3- מושגים וערכים</p> <p>מושגים וערכים מעולם ההתנדבות והתרומה לקהילה</p> <p>תרומה, סולידריות, פילנתרופיה, אכפתיות, מעורבות, אחריות, נתינה, התנדבות, שייכות, קהילה</p>
--	--	------------------------	---

עזרת כבר למישהו היום? שירלי יובל מאיר

אנשים שמתנדבים ועוזרים לזולת הם אנשים יותר מאושרים. נשמע הגיוני, אבל לפי הפסיכולוגיה החיובית, הדבר גם מוכח מדעית.

בשנה שעברה נהגתי לעצור פעם ביום לפחות בצומת היציאה מהמושב ירקונה, שם שכן הגן של בני הקטן. עצרתי שם, מצייתת אוטומטית לתמרור "עצור" שכבר הפסקתי לראות, אבל יום בהיר אחד עצר אותי שם שלט חדש - שלט עץ שעליו נכתבו בדפוס יפה ועדין שלוש מילים: "לא לשכוח לעזור". השלט תפס מיד את תשומת לבי. ברגע הראשון חשבתי שהתרחשה שם איזו טעות הגהה - אולי התכוונו לחנך את הנהגים הממהרים בתזכורת "לא לשכוח לעצור"... אבל לא. היה כתוב שם בפירוש: "לא לשכוח לעזור".

הציווי הזה ליווה אותי במחשבות הנהיגה שלי, עד שהגעתי הביתה. פתאום חשבתי, כמה נכון בעצם להזכיר את זה לעצמי, לעצמנו. בכמה פעולות ומשימות מתמלא היומיום הדחוס שלנו, עד שדברים יסודיים כמו "לעזור", זקוקים גם הם לתזכורת. השלט עורר אותי, הפעיל בי משהו ובמיוחד סיקרנה אותי המחשבה, איך צץ שם פתאום? מי תלה? ולמה?

התשובה שקיבלתי מחברה שידעה את הסיפור שמאחורי השלט, נגעה בי עמוקות. התברר שבאותו שבוע, נפטר בן המושב באורח טרגי. בחור צעיר שעוד לא מלאו לו 18 ובמהלך אימון לקראת גיוסו המתקרב, קרס פתאום ומת. הוא היה נער מיוחד במינו, אחד כזה שכולם אוהבים, שנמצא בכל מקום ובעיקר - אחד שתמיד שם כדי לעזור. אבל כבד ירד על המושב ובאחד הלילות תלה אחד השכנים את השלט ביציאה מהמושב, כמין גלעד לזכרו של הנער המיוחד ההוא ושל מה שאפיין אותו יותר מכל.

מאז, ובמשך חודשים רבים, אני חולפת יומיום על פני השלט הזה בעודי נוהגת. הוא אף פעם לא הפך שקוף בעיני, כמו יתר סימני הדרך. בכל פעם מחדש הוא מעורר אותי למחשבה. האם אני זוכרת לעזור? האם אני מגדלת כך את ילדי? הוא מזכיר לי יום משהו כל כך חשוב.

"התרומה לאושרם של אנשים אחרים מספקת לנו משמעות והנאה ולכן עזרה לזולת היא אחד המרכיבים החיוניים בחיים מאושרים", אומר ד"ר טל בן שחר. מחקרים מצביעים על כך שכשאנשים עוסקים בפעילויות של עזרה לזולת, בהתנדבות על בסיס קבוע, רמת האושר שלהם עולה, כיוון שתחושת המשמעות והערך שלהם מתגברת."

כל הערכים נמצאים בתוכנו - צריך רק להעמיק את המודעות לקיומם
ולהפוך אותם לזמינים בחיינו.

התורה משמשת מקור עיקרי להנחלת ערך הצדקה והנתינה. שלוש הדתות המונותאיסטיות מדגישות את הערך נתינה וצדקה. בנצרות הצדקה היא מצווה שבין אדם לחברו, באסלאם היא מצווה שבין המאמין לאלוהיו, וביהדות היא נחשבת בדרך כלל למצווה שבין אדם לחברו אך יש פוסקים אחדים הסבורים כי היא מצווה שבין אדם לאלוהים. הבודהיזם מייחד לצדקה את אחד המרכיבים בדרך להגיע אל הנירוואנה, וכך גם מרבית הדתות והכתות והאמונות ברחבי העולם.

פעילות מספר 1- ציטוטים וביטויים החובקים בתוכם תפיסת עולם וערכים

- בחרו ביטוי/ציטוט המדבר אל ליבכם והסבירו מדוע.
- אילו פעולות לביצוע עולות מהביטוי שבחרתם?
- "ואהבת לרעך כמוך" רבי עקיבא
- "במקום שאין אנשים השתדל להיות איש" (אבות ב', ו')
- "כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא" (סנהדרין)
- "צדקה וגמילות חסדים שקולות כנגד כל מצוותיה של תורה" (ירו' פאה)
- "על שלושה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים"
- "שלח לחמך על פני המים כי ברבות הימים תמצאנו" (קהלת י"א)
- אין אדם בעולם שאין בו ניצוץ כוח הנתינה. שאלמלא כן היה העולם חרב... על כן גזר הקב"ה כי ניצוץ זה לא ייפרד מבני אדם לעולמים".
הרב דרסלר
- "מעשים טובים מנצחים ופותחים את הלבבות" (אחד העם)
- "הנדיבות והנתינה הן היצירה הנעלה ביותר של רוח האדם" (אנגרסול)

הנתינה - חליל ג'ובראן

אתה נותן אך מעט, עת תיתן מרכושך,
רק עת תיתן מעצמך זוהי נתינת אמת.
כי מה הם קניינייך אם לא דברים אשר תשמור
מפחד שמא תזקק להם מחר?
והמחר, מה יצפון בחובו לכלב מתחכם
הקובר עצמות בחולות נודדים
בדרכו אחר עולי הרגל אל עיר קדשם?
ומהו הפחד מפני הזקקות, אם לא ההזדקקות עצמה?
והפחד מפני הצמא, שעה שבארץ מלאה ושופעת,
מהו אם לא צמא שלא ישבר לעולם?
יש הנותנים מעט מן הרב אשר להם ובכבוד חפצם
ורצונם המוסתר מכתים את נתינתם;
ויש הנותנים את כל המעט אשר להם—
הם המאמינים בחיים, הם מלח הארץ וטנאם מלאה תמיד;
יש הנותנים בשמחה, והשמחה שכרם;
ויש הנותנים בכאב ובצער ואלה מנת חלקם;
יש הנותנים בלא צער ובלא שמחה—
כשם שההדס בחיק העמק שופע ובשמו בכל—
מהם דובר אלוה
ובעיניהם שופע חיוכו על פני עולם.
טוב לתת למבקש
אך מוטב לתת ללא בקשה, מתוך הבנה.
רחבי הלב המחפשים את המקבל—
שמחתם בחפצם רבה משמחת הנתינה.
כל אשר לך ינתן באחד הימים
על כן תן עכשיו ולך תהיה הנתינה, לא ליורשיך.
תדיר תאמר—אתן רק לראויים,
ראה תחילה שתהיה אתה ראוי לתת ולהיות כלי לנותן,
כי החיים הם הנותנים לחיים,
ואילו אתה הרואה עצמך כנותן, אינך אלא עד.
ואתם המקבלים, וכולכם מקבלים הנכם,

אל תכבירו תודתכם פן תכבידו עליכם ועל הנותן.
התעלו יחד עם הנותן ונתינתו מעל כנפי נשים,

”עוצמת הנתינה גדולה מן הקבלה.
מה שאנו מקבלים, עשוי להספיק.
אולם מה שאנו נותנים, יוצר חיים.” (שי וייסברג)

”מילה של חסד יוצרת אמון,
מחשבה של חסד יוצרת עומק,
ומתת של חסד יוצרת אהבה.” (לאו טסה - פילוסוף סיני)

”אם תלמד לתת- כמו שאתה לוקח,
אם תדע להקשיב- לפני שתתווכח,
אם תשקול שנית - לפני שתתרתח...
אם לעתים תוותר - ותהיה זה שסולח,
אם תשתדל מעט- גם אחרים לשמח,
אז תדע סוף סוף וידעו כולם-
שגדלת באמת ובגרות, בן אדם.” (ר. קיפלינג)

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/ChodeshAdar.htm>

<http://www.ivolunteer.org.il/?CategoryID=683>

המועצה הלאומית להתנדבות בישראל

הגדרת המושגים מעולם ההתנדבות

פעילות מספר 2-

לפניכם מילים חלקם מוכרות וחלקם לא
אלטרואיזם, תרומה, סולידריות, פילנתרופיה, אכפתיות, מעורבות, אחריות,
נתינה, התנדבות, שייכות.

- סמנו אילו מילים אינן מוכרות לכם.
- הדגימו שימוש במשפט הכולל מילה המוכרת לכם.
- הסבירו מהי המילה המוכרת לכם.

בין מחויבות להתנדבות

דומה שעל פניו אין ניגוד גדול יותר בין המילים התנדבות, שפירושה מתוך רצון,
לבין מחויבות, הבאה מכורח.

ועוד: להתנדב באופן חד פעמי, או לפרקים, כשנוח, כשיש לנו זמן, כשיש רצון, מה
הרבותא? הגדולה היא להתחייב להתנדב באופן קבוע. בהתמדה. בעקביות.
וכבר אמר על כך ביאליק: כל ההתחלות קלות, הקשה בעקר היא ההתמדה.

פעילות מספר 3: מושגים מעולם ההתנדבות

בפעילות זו אתם מתבקשים לבחון ולאפיין מושגים המתארים התנהגות תכונות ורגשות אנושיים המאפיינים את האדם בתחום ההתנדבות. לפניכם ההגדרות עליכם לענות על שתי שאלות: א. רשמו בטבלה, מה חיובי ומה שלילי במושג שהכרתם.

ב. הסבירו נמקו בעל פה את תשובתכם תוך שימוש בדוגמאות ממצבי חיים שונים.

שם המושג	הגדרה	חיובי שלילי
אלטרואיזם זולתנות	רצון או תכונה של עזרה לזולת, המתבטאת בהתנהגות המסבה טוב למישהו אחר ללא תמורה. זולתנות מתבטאת באמצעות הדגשת רווחת אחרים, תוך צמצום או התעלמות מרווחה פרטית. ברמה קיצונית יותר היא יכולה להתבטא גם בהקרבה עצמית מודעת למען הזולת	
סולידריות אחוה	זהו רגש של אחדות המבוסס על שותפות של אינטרסים, מטרות או העדפות בין בני אדם. המונח מצביע על היחסים החברתיים הקושרים אנשים אחד לשני.	
פילנתרופיה נדבנות	היא הפעולה של תרומת שירותים, מוצרים, זמן או כסף ללא תמורה, וזאת על מנת לקדם עולם טוב יותר, לשפר את איכות החיים האנושית ולתמוך במטרות טובות. נדבנות היא מקור הכנסה מרכזי לאמנויות השונות, לארגוני דת, למפעלי חינוך ולפרויקטים של סיוע הומניטרי.	
נדיבות	נתינה לאחרים היא הזרע שדרכו אנחנו מקבלים חזרה. "מה שאתה זורע הוא מה שאתה קוצר". דיפאק צ'ופרה, בספרו "ההצלחה בשבעה חוקים רוחניים", מראה זאת בדרך הבאה: "ככל שתרבו לתת, כך תרבו לקבל, מפני שכך תוודאו כי שפע היקום יזרום בלי הרף בחייכם. הכוונה שמאחורי הנתינה היא החשובה ביותר – היא צריכה לגרום	

	אושר לנותן ולמקבל, ואז האנרגיה שמאחורי הנתינה תגדל עשרות מונים	
	אחריות היא ביטוי רב-משמעי. זהו ערך מוסרי שמהותו היא התייחסות ראויה של אדם לדבריו, למעשיו ולאמון הניתן בו, יש הרואים באחריות במובן זה תנאי הכרחי לבגרות. נוסף על כך אחריות היא מעורבות של אדם בגרימת מצב או באי-מניעתו, כשהיה עליו למנוע, ומשמעותה של מעורבות זו לגביו. כמו גם הביטוי משמש לתיאור כלל החובות המוטלות על אדם מתוקף תפקידו או סמכותו, או מתוקף התחייבות שנטל על עצמו; תחום או עניין המסור לטיפולו של אדם.	אחריות
	מעורב בנעשה, לא אדיש לסביבתו. דאגה אכפתית במובן של מידה טובה אינה מידה טובה פשוטה. כאשר היא מבוססת על הקשר הביך אישי היא מעלה את השאלה מהי אכפתיות. התשובה הראשונית על כך היא תשומת לב, התקה הנעתית ותגובה.	איכפתיות

מעורבות חברתית היא:

נכונות של הפרט לפעול מתוך תחושה של אחריות ליצירת חברה טובה יותר עם ערנות ומודעות לסובב. כמו כן היא גורמת למעורבות ורגישות המביאה לנקיטת עמדה ורצון להשפיע, תוך פתיחות וסובלנות לדעות אחרות. הפעילות השיתופית מעניקה משמעות לעשייתו של הפרט ומאפשרת לו לפעול למען הכלל מבלי לוותר על ייחודו.

הטוב והמעולה שבנפש האדם יכול לצמוח ולגדול במידה שיהא מחובר לציבור ומעורה בו" אלברט איינשטיין

מסרים מרכזיים

האזרחות חברתית

לפניכם מסרים המתייחסים למעורבות חברתית.

- קראו את המסרים, בחרו שניים-שלושה אליהם תרצו להתייחס וציינו מדוע.
- אלו מחשבות, שאלות, תהיות ביחס למעורבות חברתית מעוררים בכם המסרים?

מעורבות חברתית משפיעה על התקשורת הבין-אישית ועל הקשר בין השותפים

כל אחד יכול להיות מעורב חברתית ולעשות למען האחר/הסביבה

טיפול מעורבות חברתית נעשה דרך למידה חברתית והתנסות מעשית

בכל גיל אפשר להיות מעורב חברתית

מעורבות חברתית זה בשבילי, בשבילך ובשבילנו

עשייה למען האחר תורמת גם לעושה וגם למקבל

תפקחו את העיניים תסתכלו סביב...

גם המעשה הגדול ביותר מתחיל בצעד קטן אחד

בעשייה למען האחר/הסביבה חשוב לזהות צרכים, יכולות ומגבלות

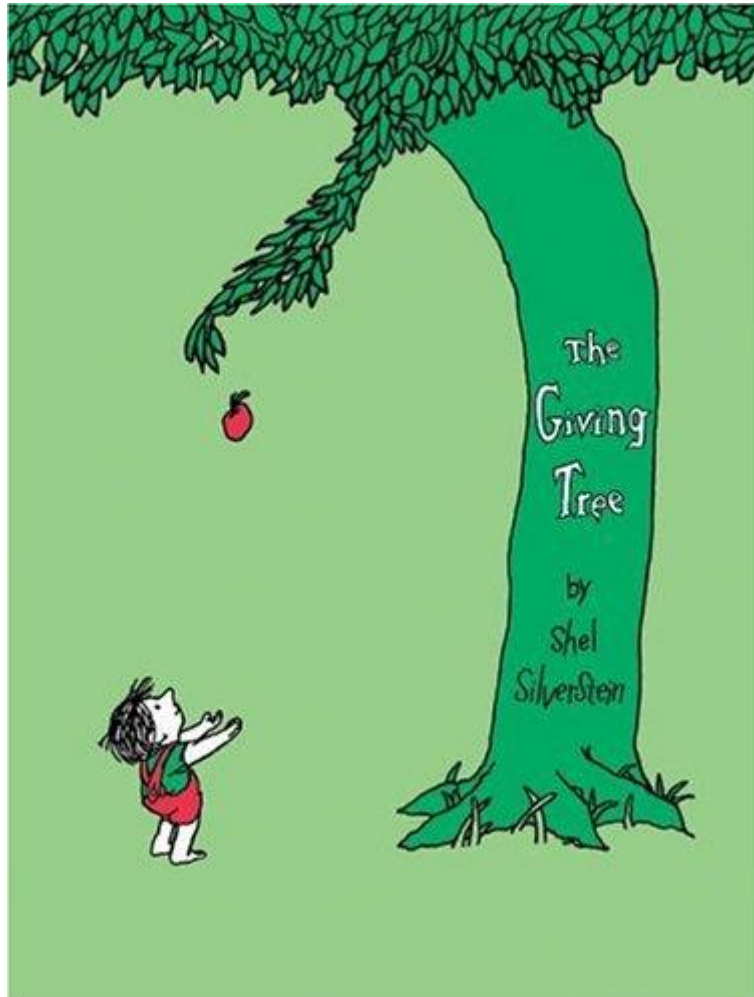

פעילות מספר 4-העץ הנדיב

כל אחד מקבל ונותן כל אדם, בנסיבות חייו השונות, מתנסה בנתינה ובקבלה.

העץ הנדיב

מאת: ש. סילברסטיין - תרגום יהודה מלצר

פעם אחת היה עץ... והוא אהב ילד קטן אחד. וכל יום הילד היה בא ואוסף את העלים של העץ ועושה מהם כתרים ומשחק במלך היער. הוא היה מטפס על הגזע ומתנדנד לו על הענפים ואוכל תפוחי-עץ. והם היו משחקים במחבואים. וכשהילד היה מתעייף, הוא היה נרדם בצלו של העץ. והילד אהב את העץ מאד מאד. והעץ היה מאשר. אך הזמן חלף לו, והילד הלך וגדל. ולעתים קרובות העץ נשאר לבדו.

וְאִז הַיְלָד בָּא יוֹם אֶחָד אֶל הָעֵץ, וְהֵעֵץ אָמַר: "בּוֹא יֶלֶד, בּוֹא תִטַּפֵּס עַל הַגֹּזַע שְׁלִי, תִתְנַדְּנָד עַל הָעֲנָפִים וְתֹאכַל תְּפּוּחִים וְתִשְׁחַק בְּצִלִי וְתִהְיֶה מְאֹשֵׁר"

"אֲנִי יוֹתֵר מְדִי גָדוֹל בְּשִׁבִיל לְטַפֵּס וּלְשַׁחֵק", אָמַר הַיְלָד. "אֲנִי רוֹצֶה לְקַנּוֹת דְּבָרִים וְלַעֲשׂוֹת חַיִּים. אֲנִי רוֹצֶה קִצֵּת כֶּסֶף. אֵתָה יָכוֹל לָתֵת לִי קִצֵּת כֶּסֶף?"

"אֲנִי מְצִטֵּעֵר", אָמַר הָעֵץ, "אֲבָל אֵין לִי כֶסֶף יֵשׁ לִי רַק עָלִים וְתְפּוּחִים. קַח אֶת הַתְּפּוּחִים שְׁלִי, יֶלֶד, תִּמְכּוֹר אוֹתָם בְּעִיר. כֶּךָ יִהְיֶה לְךָ כֶּסֶף וְתִהְיֶה מְאֹשֵׁר".

וְאִז הַיְלָד טַפֵּס עַל הָעֵץ וְקִטַּף מִמֶּנּוּ אֶת הַתְּפּוּחִים וְלָקַח אוֹתָם אִתּוֹ.

וְהֵעֵץ הָיָה מְאֹשֵׁר. אֲבָל הַיְלָד הִלָּךְ וְלֹא חָזַר הַרְבֵּה זְמַן... וְהֵעֵץ הָיָה עֲצוּב...

וְאִז יוֹם אֶחָד הַיְלָד חָזַר וְהֵעֵץ רָעַד מֵרַב שִׂמְחָה וְאָמַר: "בּוֹא יֶלֶד, בּוֹא תִטַּפֵּס עַל הַגֹּזַע שְׁלִי, וְתִתְנַדְּנָד עַל הָעֲנָפִים וְתִהְיֶה מְאֹשֵׁר".

"אֲנִי יוֹתֵר מְדִי עָסוּק בְּשִׁבִיל לְטַפֵּס עַל עֵצִים", אָמַר הַיְלָד. "אֲנִי רוֹצֶה בֵּית, שְׂיִהְיֶה לִי חֵם", הוּא אָמַר. "אֲנִי רוֹצֶה אִשָּׁה וְאֲנִי רוֹצֶה יְלָדִים, וּבְשִׁבִיל זֶה אֲנִי צָרִיךְ בֵּית. אֵתָה יָכוֹל לָתֵת לִי בֵּית?"

"אֲבָל אֵין לִי בֵּית", אָמַר הָעֵץ, "הֵיִעֵר הוּא בֵּיתִי. אֲבָל אֵתָה יָכוֹל לְקַצֵּץ אֶת הָעֲנָפִים שְׁלִי וּלְבַנּוֹת בֵּית. אִז תִּהְיֶה מְאֹשֵׁר".

הַיְלָד קִצֵּץ לָעֵץ אֶת עֲנָפָיו וְלָקַח אוֹתָם אִתּוֹ לְבַנּוֹת אֶת בֵּיתוֹ. וְהֵעֵץ הָיָה מְאֹשֵׁר. אֲבָל הַיְלָד הִלָּךְ וְלֹא חָזַר הַרְבֵּה זְמַן...

וְכִשְׁהוּא חָזַר הָעֵץ הָיָה כָּל-כָּךְ מְאֹשֵׁר שֶׁבִקְשֵׁי הַצְּלִיחַ לְדַבֵּר. "בּוֹא יֶלֶד", הוּא לָחַשׁ, בּוֹא תִשְׁחַק".

"אני יותר מדי זקן ועצוב בשביל לשחק" אמר הילד. "אני רוצה סירה שתקח אותי הרחק הרחק מפאן. אתה יכול לתת לי סירה?"

"פרות את הגזע שלי ותעשה לך סירה" אמר העץ. "כך תוכל להפליג למרחקים ותהיה מאשר"

הילד פרת לעץ את הגזע ובנה לו סירה והפליג למרחקים. והעץ היה מאשר.. אבל לא מאשר ממש

ואחרי הרבה זמן הילד חזר שוב.

"אני מצטער, ילד", אמר העץ, "אבל לא נשאר לי שום דבר לתת לך, הלוואי שיכלתי לתת לך משהו, אבל לא נשאר לי כלום. אני סתם גזע פרות זקן. אני מצטער..."

"אני לא צריך הרבה עכשו" אמר הילד, "רק מקום שקט לשבת ולנוח. אני עיף מאד".

"אם כך", אמר העץ וזקף את עצמו כמה שרק הצליח, "אם כך, גזע פרות זקן הוא כן טוב בשביל לשבת ולנוח. בוא, ילד, שב לך ותנוח" והילד ישב. והעץ היה מאשר.

שאלות לדיון ושיח

- מה הרגשתם כשקראתם את הסיפור?
- מה ניתן ללמוד מהסיפור?
- יש משפט שחוזר לאורך כל הסיפור. מהו המשפט?
- מדוע לדעתכם חוזר משפט זה?
- אילו סוגי הנאות וסיפוקים מספק העץ לנער הצעיר?

- במה שונים הסיפוקים הראשונים מן הדברים שהנער רצה כשהתבגר?
- כיצד משתנים יחסי הנער והעץ, כשהנער מתבגר?
- "כי האדם עץ השדה" - מה בין העץ לאדם?
- לאילו מערכות יחסים בחיים דומה מערכת היחסים בין העץ לילד?
- למי נגרם אושר רב יותר לדעתכם : לנותן או למקבל?
- הסבירו את סוף הסיפור.
- חברו סוף אחר לסיפור.

פעילות אפשרית נוספת - חלוקה לשלוש קבוצות

קראו את הסיפור העץ הנדיב ענו ודונו בקבוצות בהתאם לכרטיס הקבוצתי

כרטיס קבוצתי מס' 1 – צרכים

- מה הייתם רוצים להיות בסיפור, ה"עץ" או ה"ילד"?
- בסיפור אנו רואים שלכל תקופה צרכים משלה. מהו ההבדל בין הצרכים בתקופות הגיל השונות?
 - האם צדק העץ בספקו לילד את כל צרכיו?
 - האם זכורים לכם מקרים בהם "נתינה" גרמה לכם אושר? ספרו את האירועים לחבריכם בקבוצה.
 - כתבו את הסיפור מחדש בשינוי התנהגותו של העץ

כרטיס קבוצתי מס' 2: הילד במוקד הסיפור

- מה הייתם רוצים להיות בסיפור ה"עץ" או ה"ילד"?
- הסיפור אינו מתאר את רגשותיו של הילד. מהם רגשותיו לדעתכם?
- בכל פעם פונה העץ אל הילד בכינוי "ילד" מדוע?
- כתבו את הסיפור מחדש בשינוי התנהגותו של הילד, וציירו אותו.

כרטיס קבוצתי מס' 3: הדדיות

- מה הייתם רוצים להיות בסיפור, ה"עץ" או ה"ילד"?
- היחסים בין העץ לבין הילד הם חד צדדיים. הסבירו משפט זה.
- האם הילד בסיפור יכול היה לתת לעץ תמורה? איזו?
- בכל פעם שהילד היה זקוק למשהו העץ נענה לבקשתו ותגובתו: "והעץ היה מאושר" מדוע?
- חברו לסיפור סוף שונה והמחיזו אותו

שלב ג - מליאה

כל קבוצה מציגה את המשימה שביצעה בפני כל הכתה.

שאלות לדיון:

- איזה דגם של "נתינה" ראינו בסיפור "העץ הנדיב" ?
- ספרו מקרים שקרו לכם שבהם הרגשתם כמו העץ בסיפור?
- ספרו מקרים שקרו לכם שהרגשתם כמו הילד בסיפור?
- במה תורמות הנתינה והקבלה לבני אדם כפרטים?
- במה תורמות הנתינה והקבלה לחברה?
- הציעו רעיונות לעידוד נתינה ומעורבות חברתית.

לסיום, הקטע הבא מאת הרב י. ד. סולובייצ'יק כל אחד מקבל ונותן

"שני כוחות נטע הקב"ה באדם. מחד גיסא, הכוח להיות יוצר עולמות, הכוח להיות רב ומורה וללמד את הזולת, להשפיע כליו, לשנות את אישיותו וליצור אותה מחדש. מאידך גיסא, העניק הקב"ה לאדם כוח אחר – הכושר להיות תלמיד, ללמוד מהזולת, פעילות וסבילות, יצירה וקליטה מושרשות באישיותו של האדם. אסור לאדם, אף לגדול שבגדולים, לשכוח, כי יכול הוא ללמוד מאחרים באותה מידה שיש לאל ידו להעניק לאחרים אף הקטן שבקטנים – יש גם לו כוחות הנפש ומדות טובות ואוצרות של רגש אשר בהם הוא יכול להתחלק עם אחרים ולהשפיע עליהם. כל אדם הוא גם רב וגם תלמיד, משפיע ומושפע, מקבל ונותן..."

(הרב סולובייצ'יק, חמש דרשות, עמ' 46-47)

העץ הנדיב סרטונים

<https://www.youtube.com/watch?v=LxMy8Xa58Fo>

העץ הנדיב – 4:50 דקות

<https://www.youtube.com/watch?v=o3Q28NvJrJs>

העץ הנדיב – 4:50 דקות בית ספר שדות

<https://www.youtube.com/watch?v=-maJJakUINI>

העץ הנדיב- ערבית 9 דקות

חידון העץ הנדיב

<http://www.triviakids.com/?p=2221>

פעילות מספר 5 - מהי מעורבות חברתית

מטרות:

- לסייע למשתתפים לברר את מאפייני המושג "מעורבות חברתית".
- להביא למודעות כי קיימים מצבים שונים של יחסי גומלין בין יחיד לחברה. ולברר את המחויבות של הפרט לחברה בה הוא חי.

עזרים: נספח הדמויות

שלב א' – זוגות

כל משתתף יתבונן בנספח הדמויות וייתן כותרת לכל אחד מהמצבים. הערה למורה: המספרים ליד הסיטואציות מיועדים אך ורק לצורך התייחסות נוחה בדיון. אין חובה להתייחס אליהם כרצף של סיטואציות עפ"י המספרים.

שלב ב' – קבוצתי

הלומדים יתארגנו בזוגות

משימה קבוצתית.

1. כל זוג יציג בפני הקבוצה את הכותרות ויסביר אותן
2. עליכם לדון בשאלה האם האיורים המתוארים מבטאים לדעתכם מצב חברתי רצוי או לא? נמקו!
3. עליכם לבחור איור המתאר את המצב החברתי הרצוי ביותר לדעתכם, ולהציגו במליאה ולנמק בחירתכם.
4. ניתן להציע איור אחר נוסף המבטא את עמדתכם.

שלב ג' – מליאה

א. דיווח – כל קבוצה תציג את המצב הרצוי ביותר לדעתה והמורה יברר עם שאר

המשתתפים: - האם הם מסכימים?

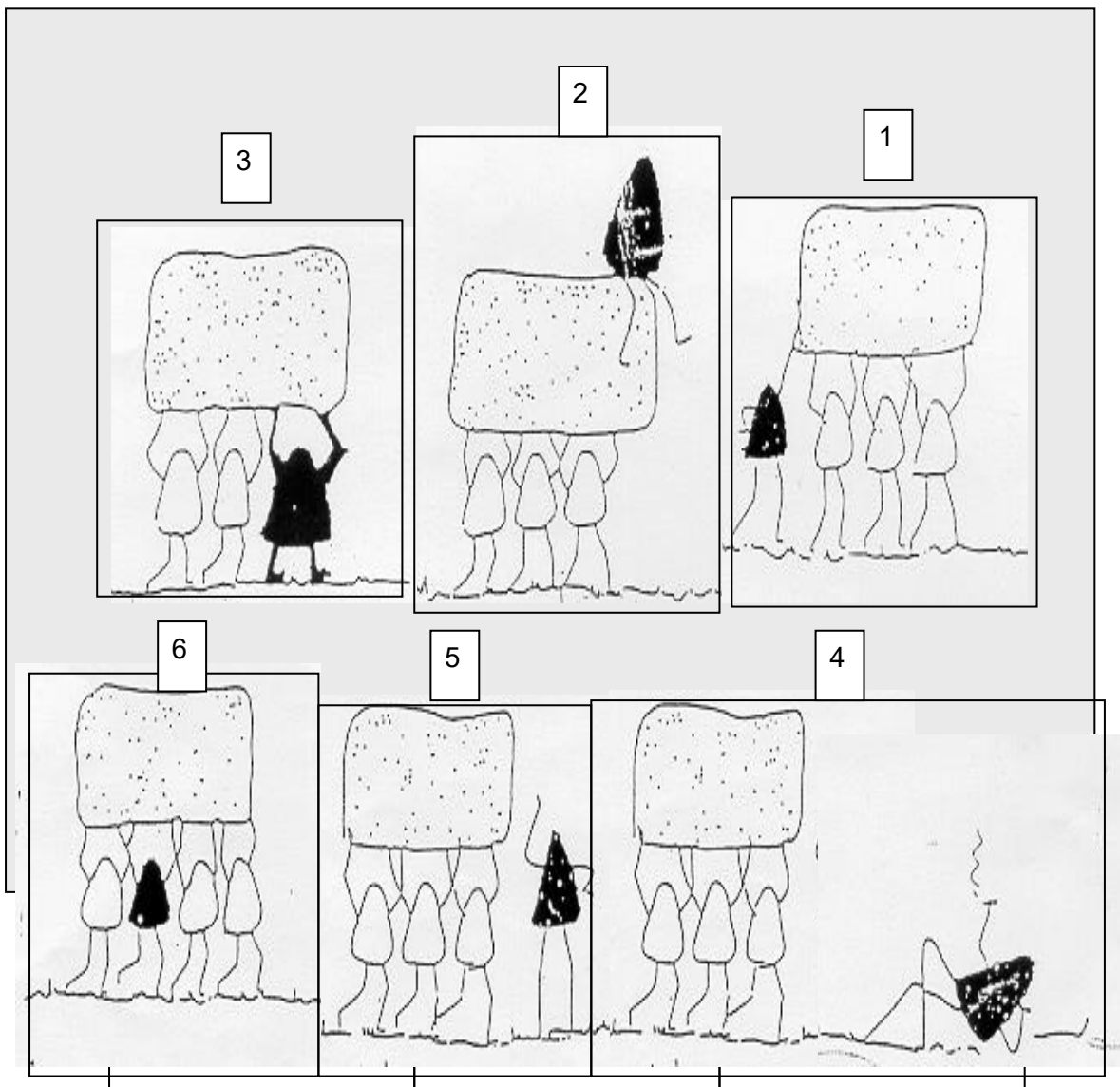
- מה היה קורה אילו כולם היו בוחרים בסיטואציה זו?

ב. שאלות לדיון:

1. מהם היתרונות והחסרונות של כל סיטואציה לפרט ולחברה?

2. מהי הסיטואציה המרגיזה ביותר בעיניכם? מדוע?

3. מה היה קורה אילו כולם נהגו כמו הדמות "הכהה"?

פעילות מספר 6 - אכפת לי - לא אכפת לי

מטרות:

נחלק ללומדים את הדף "אכפת לי" על מנת לברר יחד אילו דברים מפריעים להם באמת ומה הם מוכנים לעשות בנדון.

המורה מקריא את רשימת האירועים וכל תלמיד מסווג את האירוע בטבלה. (ניתן ואף רצוי מאוד להוסיף אירועים ודוגמאות)

בהמשך נקיים שיח ודיון- מהם הדברים המרכזיים שמפריעים לנו (בדרי"כ אלו שפוגעים בי אישית ומפריעים לי ממש בשגרת החיים או בהטבות כלשהן באופן ישיר)

מהן הפעולות בהן אנו מוכנים לנקוט, עד כמה אני מוכן לוותר על הנוחות/נוחיות שלי, זמן שלי על מנת לשנות זאת (אקטיביות, יזמות או דיבור ומחאה שקטה).

רשימת אירועים

1. במהלך טיול עברנו ליד אתרים היסטוריים ואנדרטאות מוזנחים, שבהם עזובה ולכלוך.

2. הלכתי ברחוב מרכזי ביישוב וראיתי כלב הולך עם בעליו ועושה צרכיו באמצע המדרכה...

3. היום התקיים מבחן לא הוגן שכלל חומר שלא למדנו

4. צפיתי בחדשות וראיתי דיון בכנסת מלווה בקללות וגידופים עסיסיים.

5. למעון ליתומים בקרבת ביתי נשקפת סכנת סגירה, ומחפשים מתנדבים לפעם בשבוע, אחה"צ.

6. פורסם כי במסיבה הקרובה "ירוצו ג'וינטים חופשי"

7. חבריך מארגנים הפגנה בעד/ נגד תהליך השלום

8. הגעת בבוקר לבית הספר וראית כי כל קירות הכניסה מכוסים בגרפיטי "אלים".

9. לנוכח גילוי גזענות רבים במקומות שונים בעולם, מבקש אחד האתרים באינטרנט, תגובות ומכתבי מחאה.

הוסיפו דוגמאות

טבלה אישית

ציין כיצד תגיב על כל אירוע המופיע לעיל

אירוע מס'	לא אכפת לי	אכפת לי	
		לא מגיב	מגיב – כיצד?
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			

סרטונים ככלי לדיון ושיח

"חברה שזוכרת שעוצמתה של השרשרת האנושית נמדדת ביחסה לחלשים ביותר", אמר דורון אלמוג.

כדי ללמוד מהסרטונים שלפנינו, נשתמש במודל שאילת שלוש שאלות – על פי רמות פרשנות

1. **תיאור** - מה אני מרגיש, מה אני רואה
2. **פרשנות** - איזו פרשנות אני נותן לייצוג החזותי?
3. **פרשנות לתחום הדעת** - איך הסרטון קשור לנושא אותו אני לומד, מה אני יכול ללמוד ממנו?

רמה 1- דנוטציה- דנוטציה היא השלב התיאורי הפשוט והבסיסי. שלב שיש בו קונצנזוס רחב, כלומר רוב האנשים יסכימו על אותה המשמעות. הדנוטציה היא המשמעות המילונית, הישירה, הדימוי כפשוטו הוא דנוטציה. למשל: הדנוטציה של שמפנייה תהיה יין לבן מבעבע מאזור שמפיין שבצרפת.

רמה 2- קונוטציה- המשמעות הנוספת, הנלווית, שניתן להסיק אותה ממה שרואים או קוראים. המושג קונוטציה מתייחס לאסוציאציות התרבותיות-החברתיות או האישיות. זוהי הדרך שבה החברה או התרבות או מישהו בתוך החברה חושבים על המסר. פירוש זה קשור למעמד, גיל, מגדר, מוצא של הנמען. למשל: הקונוטציה של שמפנייה תהיה שמחה, חגיגה, ביחד וכו'.

רמה 3- המיתוס- המיתוס הוא סט סמוי של כללים, קודים ומוסכמות שבאמצעותם המשמעויות (אשר למעשה הן ספציפיות לקבוצה מסוימת) הופכות לאוניברסאליות וניתנות לחברה כולה. מיתוס במידה חופף במידה מסוימת למונח אידיאולוגיה. למשל: המיתוס של שמפנייה יהיה מותרות, יוקרה וכו'.

למורים !!!

לפניכם מספר סרטונים: צפו בהם והחליטו אילו מהם מתאימים ללומדים לאחר צפייה בסרטון
פרשו אותו על פי שלוש השאלות
התחילו ב**תיאור**- ברגשות, תחושות ומה היה בסרטון, המשיכו ל**רמה השנייה הפרשנות** וסיימו ברמת ה**פרשנות ללמידה**.

סרטון נתינה- 5 דקות – ללא מילים

https://www.youtube.com/watch?v=c5sWOM_7cEE

מלווה בשיר של רמי קלינשטיין אנשים טובים

התמורה למעשה טוב – סרט סיני 5 דקות

<https://www.youtube.com/watch?v=NtYVCvE1HuQ>

סרטון למעורבות בקהילה 9 דקות

https://www.youtube.com/watch?v=eE_HKxcsgHI

העבירו את זה הלאה

<https://www.youtube.com/watch?v=qQ5bctaYOdU>

מה אתם הייתם עושים? חיים הכט 18 דקות

https://www.youtube.com/watch?v=9OvA_32nhXM

סיוע כדרך חיים לעזור עם חינוך סרטון מסין – 3 דקות

Heartwarming Thai Commercial - Thai Good Stories By Linaloved

<https://www.youtube.com/watch?v=cZGghmwUcbQ>

סרטון סיני סיוע - 3 דקות

<https://www.youtube.com/watch?v=qii3ox3mwU>

על נדיבות - 5 דקות

<https://www.youtube.com/watch?v=sx6xHmBs0bE>

ניסיון בנדיבות

https://www.youtube.com/watch?v=4bN8_hViqU4

<https://www.youtube.com/watch?v=vAJOyPB0wq4>

סרטון – חיים הכט על איכפתיות

https://www.youtube.com/watch?v=eE_HKxcsgHI

סרטון למעורבות חברתית

פעילות מספר 7 - עמדות לגבי מעורבות בחברה

מטרות

המשתתף יכיר דגמים שונים של זיקת הפרט לסביבתו החברתית.
המשתתף יבהיר לעצמו את עמדתו לגבי מעורבות בחברה.

עזרים:	📖	כרזות שעליה כתובים שלושה שירים המייצגים עמדות שונות של היחס בין הפרט לחברה.
	📖	כרזה ריקה.
	📖	שלושה כרטיסי משימה.
	📖	דפים עם מילות השירים - עותקים לכל הלומדים.
	📖	דף היגדים עותקים לכל הלומדים.
		עזרים שונים ליצירה (עיתונים, בריסטולים, מספרים, דבק, גרוטאות וכו').

מהלך ההפעלה

-חלק את הקבוצה לשלושה צוותים.
-תן לכל צוות דף שירים, דף היגדים וכרטיס משימה.
-כל צוות ידון בשלושת השירים, אך יתאר בדרך יצירתית שיר אחד בלבד.

כרטיס משימה

לפניכם שלושה שירים המבטאים התייחסות שונה לקהילה ולסביבה

- התאימו היגד לכל שיר
- איזו עמדה חברתית מסתתרת מאחורי כל שיר
- תארו בדרך יצירתית את דמות המבוגר בשיר (כל קבוצה תדון בשיר אחר)

כל צוות יציג את יצירתו בפני המליאה.

דיון ושיח במליאה על השאלות הבאות:

- (1) אילו עמדות חברתיות באות לידי ביטוי בשירים ובמשפטים?
- (2) איזה אחוז מבני הנוער בישראל היה בוחר, לדעתכם, בעמדה א', ב', או ג'? מדוע?
- (3) מה היה קורה לחברה אילו כולם היו נוהגים לפי עמדה א', ב', ג'?
- (4) האם תמיד ובכל מצב תבחרו באותה עמדה? מדוע? תנו דוגמאות.
- (5) האם יש לכם הצעה לשיר המתאים ל**כרזה הריקה**?
- (6) מה יכולה להיות תרומתך בתפקיד שבחרת לטיפוח החברה שבה אתה רוצה לחיות?

מאנחה:

השירים מציגים שלוש עמדות, המבטאות דרגות שונות של נכונות למעורבות חברתית.

עמדה א - "אני שוכב לי על הגב" מבטאת אדישות, מינימום של נקיטת עמדה ורמה נמוכה של מעורבות ועשייה

עמדה ב' - "יושב על הגדר" מבטאת רמה בינונית של מעורבות. היא מאופיינת בכך שהאדם לכאורה מעורב. הוא שומע חדשות בזמן, קורא עיתון, הוא משוחח ומצהיר על עמדתו, אך אינו פועל למימושה.

עמדה ג' - "אני ואתה נשנה את העולם" מבטאת דרגת מעורבות גבוהה מתוך נקיטת עמדה מנומקת. האדם מוכן לממש רעיונות/ערכים באופן פעיל, למרות הקשיים ומשתמש ביכולתו להשפיע במישורים שונים: השפעה על דעת הקהל על ידי מכתבים למערכת, גיוס אוהדים, הצטרפות לתנועה, הצטרפות להפגנות, ארגון הפגנות וכו'.

הכרזה הריקה מאפשרת למשתתפים להציע דגמים נוספים ומגוונים של מעורבות חברתית ולבחור את דרך ההולמת את סגנונם האישי.

אני שוכב לי על הגב

מילים: יעקב רוטנברג
לחן: אריאל זילבר

אני שוכב לי על הגב
מביט על התקרה
רואה כיצד חולפים ימי,
בבטלה גמורה,
אני שוכב לי על הגב
חושב, חולם, הוזה
והחיים יפים
ממש כמו מחזה.

בלי להיות או להיות
אני פשוט ישנו
בלי שום דבר אשר כדאי
למות למענו
בלי תקווה ובלי ייאוש
אני פשוט צופה
כמו תייר על העולם
והוא כל כך יפה.

היו לי פעם עקרונות
מכרתי את כולם
עסקה מוצלחת בשבילי
טובה גם בשבילם.
עכשיו כשלא נשאר יותר
במה להאמין
אני שוקע לעתים
בהזיות על מין

<https://www.youtube.com/watch?v=rJ3ZfVhEpMA>

אריאל זילבר

יושב על הגדר

מילים: אריק איינשטיין
לחן: שלום חנוך

יושב על הגדר
רגל פה רגל שם
יושב על הגדר
בסדר עם כולם
דופק חיוכים לכל הכיוונים
ותמיד, תמיד נמצא בעניינים.

יושב על הגדר
רגל פה רגל שם
יושב על הגדר
משקיף על העולם
דופק חיוכים לכל הכיוונים
ותמיד, תמיד נמצא בעניינים.

יושב על הגדר
מביט לפה מציץ לשם
קורא עיתון
שומע חדשות בזמן
עוטף את עצמו
במסך עשן.

<https://www.youtube.com/watch?v=B5ImL9PWN7w>

אריק איינשטיין

אני ואתה נשנה את העולם

מילים: אריק איינשטיין,
לחן: מיקי גבריאלוב

אני ואתה נשנה את העולם
אני ואתה, אז יבואו כבר כולם,
אמרו את זה קודם, לפני, לא משנה -
אני ואתה נשנה את העולם.

אני ואתה שוב נתחיל מהתחלה
אני ואתה, אין דבר זה לא נורא
אמרו את זה קודם, לפני, לא משנה -
אני ואתה נשנה את העולם

<https://www.youtube.com/watch?v=mIf1RuEnDIQ>

עיבוד מיוחד לשפת הסימנים – שר- אריק איינשטיין

<https://www.youtube.com/watch?v=HRQ5MzoCINc>

גרסת קריוקי עם המילים

<http://www.dailymotion.com/video/x2m29se>

עיבוד בעברית וערבית

נספח מס' 2: כל הייזים - להתאמה לשירים

1. עזוב שטויות, תן להנות מהחיים, אדם חי רק פעם אחת.
2. מי שמצביע - משפיע.
3. שמע, כל כך הרבה ניסו . . . גדולים וטובים ממני - אז תעזוב אותי בשקט בפינה.
4. הכול "לכלוך" אחד גדול - אני הולך לים "לתפוס ראש".
5. הצטרפתי לתנועה כי אני מאמין שאני יכול לתרום.
6. זו לא חוכמה רק לדבר. בוא תעשה משהו !
7. מי יכול לשנות? אני! המציאות זה דבר מאוד מסובך !
8. רק אל תכניס את ראשך הבריאה למיטה חולה.
9. אני לא אפריע לך ואתה לא תקשקש לי על פעילותך.
10. זה לא אומר לי כלום - המלים היפות שלך : להתערב, להשפיע . . . לדעתי כל אחד צריך להיות בסדר בתחום שלו, ואז הכול מסתדר מאליו.
11. אם כל אחד יעשה דבר קטן, יהיה איזשהו שינוי.
12. הוא חושב שהוא צודק - אז אני אלך ואשכנע אותו להיפך!?
13. לי יש דעה ברורה בעניין, אני מאמין בה . . . אני מקווה שפעם אולי גם אחרים יאמינו בה . . . מה אפשר לעשות חוץ מלקוות?

לסיום יחידת הלימוד

בירור אישי וקבוצתי

- אילו שני מושגים חדשים למדתי?
- מהו מניע ההתנדבות העיקרי שלי?
- ההתנדבות בעיני היא.....
- שאל שני חברים או שני בני משפחה מהי התנדבות ורשום את תשובותיהם.
- מה היו הנקודות המשמעותיות בלמידה שלי את הנושא?
- מדוע חשוב הנושא בעיניי?
- מה עניין אותי במיוחד?
- אילו שאלות אני רוצה לשאול?
- מה למדתי על חברי ללימוד?
- בחרו אחד מהכלים המטאפוריים כדי להתבונן על נושא יחידת לימוד זו באופן רפלקטיבי.
- במה מאפשר לכם הכלי שבחרתם להתמקד יותר.
- אילו דברים אתם רואים בעזרתו עכשיו, שלא ראיתם במהלך הפעילות.
- האם חל שינוי בהתייחסותכם ל... בעקבות ההתבוננות הנוספת.
- האם התבוננות באמצעות הפריט מסייעת להבין דברים נוספים/אחרים
- האם יש עמדה שנקטתם במהלך הפעילות ואתם רוצים לשנות בעקבות ההתבוננות המחודשת באמצעות הפריט?

יחידת לימוד רביעית- נקודות החוזק האישיות

מטרות

- לברר מהן נקודות החוזק של כל אחד מהלומדים
- להבין שלכל אחד יש מה לתרום לתת ולהעניק

דין ושיח משחק סיפור ושירים	בירור במה אני טוב היכרות עם " חמש התכונות" האינטליגנציות של גרדנר	2 שיעורים	נקודות החוזק שלי במה אני טוב
----------------------------------	--	-----------	---------------------------------

פתיחה

"לכל אדם יש מספר חוזקות בולטות במיוחד מתוך מגוון גדול למדי של תכונות וחוזקות. אם נכוון אנשים דווקא אל חוזקותיהם, נגיע להישגים גבוהים בהרבה תוך הנאה ומוטיבציה גבוהים הרבה יותר" אורן קפלן
מהי חוזקה?

- מאפיין דרך התנהגות, חשיבה, הרגשה שאני טוב בו, שניתן להבחין בו במצבים שונים לאורך זמן, שגורם לי להרגיש טוב, שמשמח אותי ומפתח אותי, לכל אדם יש חוזקות והן נותנות אנרגיות לעשייה.
- שלוב של יכולת / נטייה, יחד עם ידע נרכש ומיומנויות להשתמש ביכולת זו. מאמץ הוא משמעותי להפיכת יכולת לחוזקה.

איך מזהים יכולות / נטיות?

- עקוב אחר תגובותיך הספונטאניות למצבים שאתה נתקל בהם
- זהה למה אתה כמה משתוקק
- בדוק מה אתה לומד מהר
- בדוק מה נותן לך סיפוק.

ישנה חשיבות לזיהוי החוזקות של עצמך הן עוזרות לך להתמקד במה להשקיע כדי לשפר ביצועים והישגים.
זיהוי החוזקות יאפשר לך להעביר אותן מתחום אחד לתחום השני במערכות יחסים, בעבודה או לימודים.

פעילות מספר 1 - משחק התכונות

מהלך הפעילות:

דמיינו שאתם נמצאים בעיר זרה, בה אינכם מכירים איש. אתם רוצים ליצור קשר עם התושבים. לשם כך עליכם להציג את עצמכם לחברים אחרים **בעזרת תכונה אחת בלבד**. רשמו את התכונה על מדבקה והדביקו על חולצתכם. הסתובבו בחדר ללא דיבורים, התבוננו בתכונותיהם של אחרים ובחרו בבן/בת זוג. **כל זוג משוחח על הנושאים הבאים:**

- מדוע בחרתי את התכונה המסוימת הזו על עצמי?
 - האם היו לי התלבטויות? מהן?
 - מדוע בחרתי דווקא כך?
 - האם הבחירה הייתה הדדית?
- המנחה מורה לתלמידים להסתובב שוב בחדר.

כל זוג בוחר בזוג נוסף ליצירת רביעייה. דיון ברביעייה:

- מה מאפיין כעת את הקבוצה?
- מבחינת התכונות – האם הם דומות? הפוכות? משלימות?
- כל קבוצה בוחרת לעצמה שם.

דיון במליאה:

- נציג מכל קבוצה מדווח על עצמו ועל חברי הקבוצה.
- מה למדתי על עצמי- שיתוף

פעילות מספר 2 – החוזקות שבי

לכל אדם יש חוזקות נעזר ונסייע לגלות אותן

עזרים

פתקיות בגודל שניתן לרשום עליהם

רבע/חצי בריסטול טבלה

(ראו דוגמת טבלה)

שם הלומד	תכונות	יכולת	מיומנות	כישרון	ידע

הלומד ידביק בכל עמודה בטבלה, פתקית שרשם עליה משהו על עצמו.

דיון:

- מה למדנו אחד על השני?
- מה למדתי על עצמי, מה התחדד לי?
- כל אחד בוחר חוזקה שהוא היה מלווה מאחד החברים
- האם התרגיל היה לי קל/קשה?
- האם היה לי נוח לרשום חוזקות על עצמי?

פעילות מספר 3: הארון שלא שמח בחלקו

למורה: קרא את הסיפור, עצור לפני סופו, בחלק הכתוב בצבע אדום (לפני הרווח)

הָאָרֹן שֶׁלֹּא שָׂמַח בְּחֻלְקוֹ / בלה ברעם

עיבוד ואיור: לאה.ס. עפ"י ילקוט ט"ו בשבט, מדור הגנים הבינקיבוצי.

בְּהַרֵי הַגָּלִיל צוֹמַח יַעַר. וּבַיַּעַר עֲצִים לָרֵב, שִׁיחִים צְפוּרִים שְׂמֵנְתָרוֹת וּמְצִיצוֹת
בְּשִׂמְחָה. בַּיַּעַר הַזֶּה גָר שַׂר הַיַּעַר. הוּא מְטִיל וּמְקַשֵּׁב לְקוֹלוֹת. עָרֵב אֶחָד יָצָא לְטִיֵּל,
וְהָיָה בְקֶצֶה הַיַּעַר עוֹמֵד שְׁתִּיל אָרֹן וּבּוֹכָה. שָׁאַל אוֹתוֹ שַׂר הַיַּעַר:

“לָמָּה אַתָּה בּוֹכָה אָרֹן יָקָר?”

“לְכָל הָעֲצִים נָתַתְּ עֲלֵים רַבִּים רַעֲנָנִים וְרַק לִי מְחֻטִּים דּוֹקְרָנִיּוֹת. אֲנִי רוֹצֵה עֲלֵים שֶׁל
זָהָב. מִבְּרִיקִים נוֹצְצִים וְאֲנִי אֶהְיֶה יָפָה מִכָּל הָעֲצִים”

חִידָה לְעֲצָמוֹ שַׂר הַיַּעַר וְאָמַר: “טוֹב, מָחָר עִם בְּקָר יִהְיוּ הָעֲלִים שְׁלֶךְ מִזָּהָב.” כִּדָּה אָמַר
וְהִלֵּךְ... הָאָרֹן הִקְטֹן נִרְדָּם. עִם בְּקָר הַתְּעוֹרָר וְהָיָה הָעֲלִים שְׁלוֹ... מִזָּהָב.

כִּמָּה יָפָה הוּא הָאָרֹן, אָמְרוּ כָּל הָעֲצִים, אִין יָפָה מִמֶּנּוּ...

עוֹד הוּא שְׂמַח, וְהָיָה מְגִיעַ אִישׁ וְשָׂק עַל גְּבוֹ.

“אוֹהוּזוֹ, עֲלִים מִזָּהָב, כִּמָּה יָפִים וְנוֹצְצִים הֵם” אָמַר הָאִישׁ. נִגַּשׁ וְקִטַּף אֶת כָּל
הָעֲלִים, מִלֵּא אֶת הַשָּׂק, וְהִלֵּךְ שְׂמַח וּמְאֻשָּׁר לְדַרְכּוֹ. נִשְׂאָר הָאָרֹן הִקְטֹן בּוֹכָה
וּמְתַיֶּפֶח...

שָׁמַע זֹאת שַׂר הַיַּעַר, הַתְּקַרֵּב אֶל הָאָרֹן וְשָׁאַל: “לָמָּה אַתָּה בּוֹכָה אָרֹן יָקָר?”

אֲנִי רוֹצֵה עֲלִים שֶׁל זָהָב. תֵּן לִי עֲלִים מִבְּרִיקִים שֶׁל זְכוּכִית- שְׂקוּפִים, נוֹצְצִים,
וְאֲנִי אֶהְיֶה הַיָּפָה מִכָּל הָעֲצִים.”

חִידָה לְעֲצָמוֹ שַׂר הַיַּעַר וְאָמַר: “טוֹב, מָחָר עִם בְּקָר יִהְיוּ הָעֲלִים שְׁלֶךְ מִזְכוּכִית.”

אָרֹן הִקְטֹן נִרְדָּם. עִם בְּקָר הַתְּעוֹרָר וְהָיָה הָעֲלִים שְׁלוֹ... מִזְכוּכִית.

כִּמָּה יָפָה הוּא הָאָרֹן, אִין יָפָה מִמֶּנּוּ, אָמְרוּ כָּל הָעֲצִים.

עוד הוא שָׁמַח וּמְאֹשֵׁר וְהִנֵּה.. רוּחַ שׁוֹבֵב מִשְׁתּוֹלֵל בֵּין הָעֲצִים... נִפְלוּ כָּל הָעֲלִים
אַרְצָה וְנִשְׁבְּרוּ. נִרְגְּעָה הָרוּחַ וְהָאֶרֶץ הִקְטֵן נִשְׂאָר עִירָם וְקִרְחָה. בָּכָה הָאֶרֶץ וְהִתְיַפְחָה.

הִגִּיעַ שֶׁר הַיַּעַר אֶל הָאֶרֶץ... וְשָׁאַל אֶת הָאֶרֶץ: "לָמָּה תִּבְכֶּה אֶרֶץ יִקְרָה?"
"אֵינִי רוֹצָה עָלַי זְכוּכִית שְׁקוּפִים- מִבְּרִיקִים. תֵּן לִי עָלִים רַכִּים יִרְקִים, כְּמוֹ כָּל
הָעֲצִים."

חִידָה לְעֲצָמוֹ שֶׁר הַיַּעַר וְאָמַר: "טוֹב, מִחֵר בִּבְקָר תִּהְיֶה לְבוּשׁ בְּבִגְד יִרְקָה."
וְכֵן הָיָה. הָאֶרֶץ הִקְטֵן נִרְדָּם וּכְשֶׁהִתְעוֹרֵר עִם בְּקָר, רָאָה וְהִנֵּה יֵשׁ לוֹ בְּגָד רַעֲנָן יִרְקָה.
וְכָל הָעֲצִים שֶׁבְּהָרֵי הַגִּלִּיל מִתְלַחֲשִׁים כְּמָה יָפָה הוּא הָאֶרֶץ...עוֹד הוּא גָּאָה וּמְאֹשֵׁר
וּפְתָאוּם...

מִי זֶה בָּאָה בְּקִפְיָה? עֵזָה פְּזִיזָה, עוֹלָה וּמִטְפֹּסֶת עַל הָאֶרֶץ:
- אֵיזָה עָלִים יִרְקִים, כְּמָה טְעִימִים, כְּמָה רַכִּים וּמְתוּקִים...
וְכֵן לַחֲכָה עֵזָה-פְּזִיזָה אֶת כָּל הָעֲלִים וְחִזְרָה שְׁבַעָה וְעֲלִיזָה. בָּכָה אֶרֶץ וְהִתְיַפְחָה.

**שָׁמַע אֶת בְּכִי שֶׁר הַיַּעַר שׁוֹב הִגִּיעַ אֶל הָאֶרֶץ וְשָׁאַל: מַה לָּךְ אֶרֶץ יִקְרָה? לָמָּה אֲתָה
בּוֹכָה?"**

**עָנָה אֶרֶץ וְאָמַר: "אֵינִי רוֹצָה עָלִים רַכִּים וְרַעֲנָנִים, אֲנִי רוֹצָה בְּחִזְרָה אֶת עָלֵי הַמְּחֻטָּים
הַדּוֹקְרָנִיּוֹת. אֶגְדֵּל לִי וְאֶף אֶחָד לֹא יִרַע לִי."**

**וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי לַיְלָה, וְהָאֶרֶץ הִקְטֵן נִרְדָּם. בִּבְקָר קָם וְהִנֵּה הָעֲלִים שָׁלוּ עָלָיו- מְחֻטָּים,
אַרְכִּים, חֲדִים לְמֵאוֹת וְלֶאֱלָפִים, וְהָאֶרֶץ הִקְטֵן מְאֹשֵׁר וְשָׁמַח בְּחֻלְקוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה.**

משימה:

חברו סוף לסיפור.

כל לומד מקריא את ה"סוף" שכתב, ומסביר מדוע

המורה מקריא הסוף המקורי של הסיפור.

שיח :

נבקש מהתלמידים לשאול שאלות על הסיפור באופן פתוח- בלי לענות על שאלותיהם. נכתוב את השאלות על הלוח ונענה עליהן בשיח. לאחר מכן, נעורר דיון בעקבות השאלות הבאות אם לא עלו :

- מדוע האורן לא היה מרוצה?
- מה קרה לו וכיצד הרגיש בכל שינוי?
- האם קרה לכם פעם שרציתם מאוד משהו שיש לאחרים?
- איך התמודדתם עם הרצון הזה?
- ממה אני מרוצה? מה יש בי שהוא דומה למישהו אחר? ומה יש בי שהוא רק שלי – משהו המיוחד שבי

<https://www.youtube.com/watch?v=5RrBksNy154>

סרטון- איזה הוא העשיר השמח בחלקו – 3 דקות

צפו בסרטון וענו : הדומה והשונה בסרטון לבין סיפור האורן?

פעילות מספר 4 - בעקבות השיר ברוש

ברוש

מילים: אהוד מנור לחן: אריאל זילבר

ואני ראיתי ברוש

שניצב בתוך שדה מול פני השמש

בחמסין, בקרה

אל מול פני הסערה.

על צידו נטה הברוש

לא נשבר את צמרתו הרכין עד עשב.

והנה, מול הים

קם הברוש ירוק ורם.

הנה ברוש, לבדו

מול אש ומים.

הנה ברוש, לבדו

עד השמיים.

ברוש, לבדו איתן.

לו רק ניתן ואלמד

את דרכו של עץ אחד.

ואני כמו תינוק

שנשבר ולא יכול מול פני השמש.

בחמסין, בקרה

אל מול פני הסערה.

הנה ברוש, לבדו...

שיח: אילו תכונות יש לברוש?

אילו מתכונות הברוש הייתי מאמץ לעצמי? מדוע

<https://www.youtube.com/watch?v=xd9W-rBp7q4>

שיר מקור- אריאל זילבר

https://www.youtube.com/watch?v=P8_MT_XX7XQ

ביצוע נוסף אביתר בנאי – עם איורים

<http://www.makifg.edu2.org.il/BRPortal/br/P102.jsp?arc=801863>

פעילויות הרחבה

הרחבה והעשרה למורה- תיווך ללומדים

"מודל חמשת התכונות" עוסק בחמשת התכונות הדומיננטיות ביותר שהן בעלות השפעה ניכרת על אישיות האדם ועל האופן שבו הוא מתנהג. על פי מודל זה, ניתן לייחס שלל התנהגויות ומאפייני אישיות לחמישה ממדי אופי: **מוחצנות, נועם הליכות, פתיחות מחשבתית, מוכוונות (או רגש אחריות) ויציבות רגשית**. המורים יכולים לחזק את כוחות האני של הילד, שכן הם משקפים כבמראה את העוצמות והחוזקות של הילד בדרך של שיקוף ומשוב ספציפי.

חמש התכונות

מוחצנות- האדם המוחצן מפנה אנרגיות כלפי חוץ. הוא מעורה בחברה, פעלתן, אסרטיבי והרפתקני. האדם המופנם, בעל הדירוג הנמוך בסקלת המוחצנות, הוא ביישן, שקט וזהיר.

נועם הליכות- בעל דירוג גבוה בסולם נועם ההליכות מאופיין בטוב לב, בטאקט, בנכונות לשתף פעולה ובנדיבות. בעל הדירוג הנמוך הוא ציני, קשה, גס ואנוכי. יש שמקשרים גם חמימות עם נועם הליכות, ויש שרואים בה תכונה האופיינית למוחצנים. בממוצע, נשים הן בעלות דירוג נועם הליכות גבוה יותר.

מוכוונות- מיקום גבוה בממד המוכוונות מצביע על נכונות לעבודה קשה, אחריות, מעשיות ויכולת להתמקד במטרה. מיקום נמוך פירושו עצלנות, חוסר אחריות, הנאה מההווה ורישול.

יציבות רגשית- האדם היציב רגשית הוא רגוע, בעל ביטחון עצמי וקר רוח. לעומתו, הנוירוטי נתון לרגש נחיתות ולהיסטריה ואפוף בחרדות.

פתיחות מחשבתית- יצירתיות ונכונות לחקור כיוונים אינטלקטואליים חדשים ולהתעניין בשלל תחומים, דמיון, וחיבה לאמנות, הן תכונות המאפיינות אדם בעל דירוג פתיחות מחשבתית גבוה. צר האופקים, לעומת זאת, מוגבל בתחומי העניין שלו.

פעילות מספר 5 – עוגת הכישרונות שלי
מטרות: מיפוי "עוגת הכישרונות" של כל אחד ואחת
זיהוי הכישרונות והיכולות האישיות

לפי תיאורית האינטליגנציות / החוכמות המרובות שכתב גארדנר היא מורכבת
משבעה יכולות לפחות

1. חכמת האני - תוך אישי
2. חכמת אנשים – בין אישי
3. חכמת המספרים – לוגי מתמטי
4. חכמת המילים - לשוני
5. חכמת המוסיקה - מוזיקלי
6. חכמת הגוף - תנועתי
7. חכמת האומנות והמרחב - מרחבי

לכל אדם יש אינטליגנציה חשובה לחברה,
אינטליגנציה שיש ללמד אותו לנצל.
כל אחד מאיתנו הוא אינטליגנטי, וכל אחד
מאיתנו זכאי להכיר באינטליגנציה שלו ולפתח
אותה.
"אנחנו לא יודעים מי אנחנו עד שאנחנו לא
יודעים מה אנחנו יכולים לעשות", אומר קן
רובינסון. "וזה צריכה להיות העבודה האמתית
של מערכת החינוך".

על פי גרדנר כדי למדוד אינטליגנציה, צריכים לבדוק שתי יכולות עיקריות:

1 - היכולת לפתור בעיות מתוך צורך אמיתי.

2 - היכולת ליצור תוצרים בסביבה הטבעית.

גרדנר טען כי את שתי היכולות הללו כל אדם מבצע בדרכים שונות, מתוך מכלול של אינטליגנציות, המרכיב את אישיותו:

אינטליגנציה/חוכמה לוגית – מתמטית - היכולת להבחין בתבניות מספריות ולוגיות, היכולת להסיק מסקנות, הרגישות לדפוסים לוגיים, היכולת לפתור בעיות מדעיות מופשטות והבנת היחסים המורכבים שבין מושגים ורעיונות

אינטליגנציה לשונית - רגישות למצלול, למבנה, למשמעויות ולתפקיד של מלים, היכולת לתפעל דקדוק או תכונות מבניות של השפה, היכולת ללמוד שפה ולהשתמש בה לתקשורת יעילה.

אינטליגנציה מרחבית - היכולת ליצור דימוי מנטלי של עולם מרחבי ולתמרן ולבצע אופרציות במהלך השימוש בו. תפיסה חזותית תלת- מימדית, וכן יכולת למקם אובייקטים במרחב, להתמצא במרחב, ולנווט ולדמות עצמים באופן ויזואלי. אינטליגנציה זו כרוכה ברגישות לצבע, לקו, למתאר, לצורה, לחלל וליחסים ביניהם.

אינטליגנציה מוסיקלית - הרגישות למקצב, לגובה צליל או למלודיה ולנימה או לגוון צליל של יצירה מוסיקלית, היכולת לתפוס צורות מוסיקליות, להבחין ביניהן ולעבדן.

אינטליגנציה גופנית – תנועתית - היכולת להביע רעיונות ורגשות, לפתור בעיות או ליצור תוצרים תוך שימוש בגוף. כמו-כן, אינטליגנציה זו כוללת שיווי משקל, קואורדינציה, גמישות, כוח וכו'.

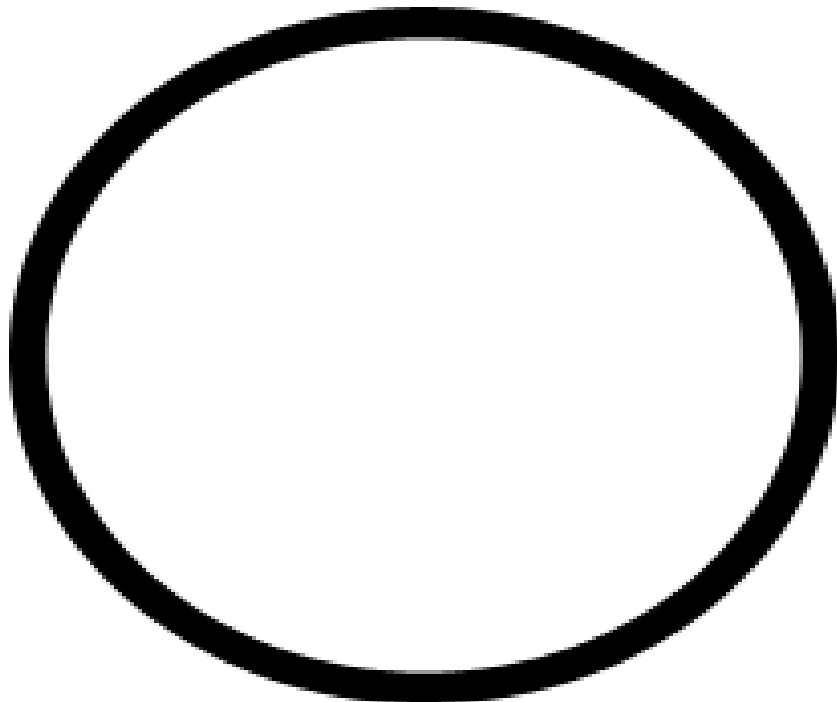
אינטליגנציה תוך אישית - יכולתו של האדם ליצור דימוי אמיתי של עצמו ולהיות מודע להלכי הרוח שלו, היכולת לדעת את מגבלותיו ומעלותיו, ולהעריך את עצמו נכונה.

אינטליגנציה בין- אישית - היכולת להבין אנשים אחרים: את רגשותיהם, מניעיהם, העדפותיהם וכו'. היכולת לעבוד בצוות ובשיתוף פעולה תוך התאמה לסוגי אישיות שונים. יכולת חברתית.

- א. תנו לתלמידים דף ריק ועליו עיגול המשמש מטפורה ל"עוגת הכישרונות" - סך היכולות של כל אחד.
- ב. בקשו מהלומדים לחלק את העוגה שלהם לפלחים באופן בו הם מעריכים את עצמם. הבהירו שרוחב הפלחים הוא כגודל הכישרון, ככל שהכישרון רב יותר הפלח רחב יותר.
- ג. לעודד ולא לוותר, לעזור לכל אחד למצוא את הכישרונות שלו.
- ד. בקשו מהלומדים להציג ולשתף את "העוגה" שלהם.
- ה. שיתוף קצר במליאה יעסוק בשאלות: מה למדתם על חברכם? מה למדתם על עצמכם? לתעד ולשמור על "עוגת הכישרונות" בתלקיט

<http://holistic.ort.org.il/?cat=30>

פעילויות

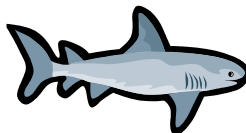
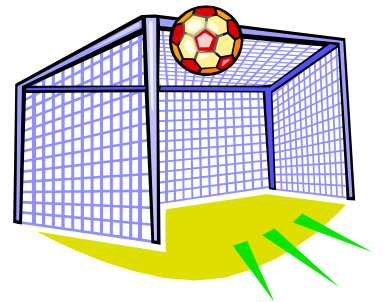
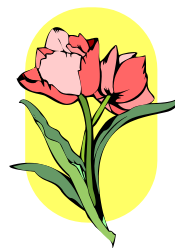
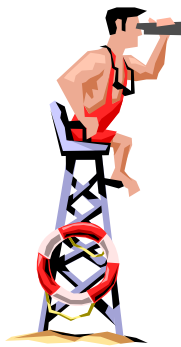

פעילות מספר 6 - הצגת עצמי בעזרת חפצים וסמלים

מהלך הפעילות:

מניחים את דף התרגיל (מצורף) במרכז החדר. על הדף מצוירים חפצים וסמלים רבים. כל משתתף יציג את עצמו באמצעות אחד הסמלים או החפצים שבדף. עליו לחשוב על אסוציאציה, תכונה או סיפור המקשרים בינו לבין החפץ אותו בחר, ולסמן את החפץ על מנת שאחרים לא יוכלו לבחור בו. מומלץ לערוך את המשחק על פי נכונות המשתתפים. עם זאת, יש להקפיד שכל המשתתפים יציגו את עצמם במהלך ההפעלה.

אפשרות נוספת: במקום לבקש מכל משתתף לבחור בחפץ או סימן המאפיין אותו, ניתן לחלק חפצים באופן שרירותי (לתת דפי תרגיל עם ציורים מסומנים עליהם). כמובן שניתן להוסיף ציורים, תמונות וחפצים כיד הדמיון הטובה.

”לכל חפץ יש סיפור..”

מהלך הפעילות:

התלמידים יושבים במעגל.

כל תלמיד מתבקש לקחת חפץ אישי שלו ולהניח במרכז המעגל.
כל אחד מתבקש לבחור חפץ מהמעגל (לא שלו) ולספר איך הוא מתחבר אליו ומדוע
בחר בחפץ הזה.
לאחר גמר הסבב, כל אחד לוקח את החפץ שהניח ומספר את הסיפור האישי
שמאחורי החפץ (האם החפץ חשוב לו...ממי קיבל אותו...מה מיוחד בחפץ...וכו').

לסיום יחידת לימוד זו

בירור אישי וקבוצתי

- אילו שני דברים חדשים למדתי?
- מה למדתי על עצמי שהפתיע אותי?
- מה למדתי על חברי בקבוצה?
- מה עניין אותי במיוחד?
- מה אהבתי במיוחד?
- מה היה לי קל? מה היה לי קשה?
- מה הם הנקודות החשובות שהיו ביחידה?
- מדוע הנושא חשוב בעיניי?
- בחרו אחד מהכלים המטאפוריים כדי להתבונן על נושא יחידת לימוד זו באופן רפלקטיבי:
- במה הכלי שבחרתם מאפשר לכם להתמקד?
- אילו דברים אתם רואים בעזרתו עכשיו, שלא ראיתם במהלך הפעילות.
- האם חל שינוי בהתייחסותכם ל... בעקבות ההתבוננות הנוספת.
- האם התבוננות באמצעות הפריט מסייעת להבין דברים נוספים/אחרים

יחידת לימוד חמישית – אני והקהילה

יום המעשים הטובים, חקר ערך, נתינה	מעוררי השראה סרטונים טקסטים חקר ערך	3 שיעורים	אני והקהילה לתת ולקחת היכולת לעזור ולתרום נתינה
---	--	-----------	---

פעילות מספר 1- יום המעשים הטובים

מטרות:

ננסה להבין מהו מעשה טוב בעינינו, האם נוכל לאפיין מעשה כמעשה טוב? האם מעשה טוב אחד עולה על מעשה טוב אחר? מה בין יום המעשים הטובים לבין חיים של מעשים טובים?

<ol style="list-style-type: none"> 1. מודעות לעשיית מעשים טובים כאורח חיים. 2. מהי המשמעות של יום מעשים טובים? 3. בירור הצירוף "מעשה טוב". 	מטרות הפעילות
---	---------------

מהו מעשה טוב?

- נחלק את השאלון "מהו מעשה טוב?" ובו רשימה של מעשים.
- כתבו ליד כל אחד מהם אם הוא נחשב מעשה טוב בעיניכם.
- אם אתם מסמנים אותו כמעשה טוב, כתבו מדוע הוא מעשה טוב בעיניכם.

להלן הרשימה

הכנת שיעורי בית

קריאת ספר

קריאת עיתון לשכן עם לקות ראייה

סידור החדר

שטיפת כלים בסוף ארוחה משפחתית

שמירה על אחותי הקטנה אחרי הצהריים

עזרה לבן של השכנים בשיעורי בית

הדרכה בתנועת נוער

הצלחה במבחנים בבית הספר

עזרה לאדם מבוגר לשאת את הקניות מהסופר

הרמת דפים שנשרו ליד תיבות הדואר והשלכתם לפח

הנחת בקבוק פלסטיק במכולת מחזור

1- נסו למצוא מכנה משותף לכל המעשים שנחשבים בעיניכם מעשים טובים, מה הופך אותם לכאלה?

2- באמצעות השאלון נברר עם התלמידים את הצירוף "מעשה

טוב":

- מה נחשב בעיניהם מעשה טוב?
- מתי מעשה הוא מעשה טוב?
- אילו קריטריונים מגדירים בעיניהם מעשה טוב? (למשל: האם המעשה נעשה ביחס לעצמי או לזולתי? האם המעשה הוא בגדר חובה או התנדבותי וכדומה).

שלב 2: משהו טוב שעשיתי

נבקש מהתלמידים לשתף במעשה טוב שעשה.

מתי נעשה המעשה?

ביחס למי הוא נעשה?

מי נהנה מהמעשה?

מה השקעתם כדי לעשותו?

סיכום: חיים של מעשים טובים

נשאל את התלמידים:

- האם מספיק יום של מעשים טובים?
- מה צריך לקרות כדי שיום המעשים הטובים יהיה לחיים של מעשים טובים?
- האם יום המעשים הטובים מקדם אותנו לקראת חיים של מעשים טובים?
- אילו דרכים נוספות יכולות להטמיע את המעשה הטוב בשגרת יומנו?

פעילות בנושא נתינה

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MaftEachHalev/ChodeshAdar.htm>

פעילות מספר 2 - נתינה

דיון בערך הנתינה באמצעות טקסטים.
דיון בערך הנתינה באמצעות השיר "כולנו זקוקים לחסד"
אפשרות נוספת "שמונה מעלות הצדקה" של הרמב"ם.

כולנו זקוקים לחסד מילים: נתן זך לחן: אילן וירצברג

כולנו זקוקים לחסד,
כולנו זקוקים למגע.
לרכוש חום לא בכסף,
לרכוש מתוך מגע.
לתת בלי לרצות לקחת
ולא מתוך הרגל.

כמו שמש שזורחת,
כמו צל אשר נופל.
בואי ואראה לך מקום
שבו עוד אפשר לנשום.

כולנו רוצים לתת
רק מעטים יודעים איך.
צריך ללמוד כעת
שהאפשר לא מחייך,
שמה שניתן אי פעם
לא ילקח לעולם.

שיש לכל זה טעם,
גם כשהטעם תם...
בואי ואראה לך מקום
שבו עוד מאיר אור יום.

כולנו רוצים לאהוב,
כולנו רוצים לשמוח.
כדי שיהיה לנו טוב,
שיהיה לנו כח.

כמו שמש שזורחת...

<https://www.youtube.com/watch?v=N5Vb9W9z2BU>

ביצוע: בועז מעודה – עם המילים

- בחרו שורה שמצאה חן בעינכם והסבירו מדוע ?
- לאיזה מהמשגים שלמדתם עד כה מתקשרת המילה חסד ?
- על פי השיר, רק מעטים יודעים איך לתת. מדוע ?

- למה מתכוון הכותב באמרו "לתת ... ולא מתוך הרגל"? מהי חשיבות הנתינה?
- מה מרגיש הנותן?
- מה מרגיש המקבל?
- מי, לדעתכם, מרוויח יותר מן הנתינה – הנותן או המקבל?
- מהי חשיבות הנתינה והמעורבות החברתית בחברה שלנו?
- באיזה סוג של נתינה עוסק השיר?

אילו סוגים של נתינה אתם מכירים? (נתינה חומרית, נתינה רגשית, צדקה, תרומה, מתן בסתר)

שמונה מעלות של נתינה – הרמב"ם

כרטיסיות של שמונה מעלות (דרגות) הצדקה של הרמב"ם
 הרמב"ם עסק בסוגיית הנתינה. הוא מנה שמונה מעלות (דרגות) של נתינה, של צדקה ודירג אותן מהגבוהה ביותר לנמוכה ביותר.

- אילו מדרכי הנתינה שהזכיר הרמב"ם מקובלות בימינו?

שמונה דרגות הצדקה של הרמב"ם במילים פשוטות ובסדר הנכון מהדרגה הפחותה אל הנעלה

1. נותן – אך בעצב, מצטער על כך.
2. נותן פחות מן הראוי אך בסבר פנים יפות.
3. נותן לאחר שמבקשים ממנו.
4. נותן לפני שמבקשים ממנו.
5. הנותן יודע למי נתן, המקבל אינו יודע ממי קיבל.
6. הנותן אינו יודע למי נתן, והמקבל אינו יודע ממי קיבל.
7. המקבל יודע ממי קיבל, והנותן אינו יודע למי נתן.
8. נותן הלוואה, עושה שותפות או מסדר עבודה לחברו כדי שיוכל להתפרנס כראוי ולא יזדקק לאחרים, תומך בו עד שיצליח לעמוד לבדו.

- See more at:

<http://www.trumatevarim.org.il/content/117#sthash.vL1cn1LF.dpuf>

סיפור על כוכב הים

זה היה השכם עם שחר. הערפל טרם התפוגג מעל הים. במרחק מה ממני עמד אדם והשליך גופים קטנים לתוך המים. הלכתי לאורך החוף שלאחר השפל, מתבונן בכוכבי הים הרבים המפוזרים סביב.

הגאות סחפה אותם לחוף, ובבוא השפל הם נשארו שם חסרי אונים. כאשר תעלה השמש אם הם ישארו שם הם עלולים להתייבש ולמות.

כשהתקרבת אל האדם יכולתי להבחין שהדברים שהוא משליך שוב ושוב למים הם כוכבי הים הקטנים. עינינו נפגשו.

"האם אתה באמת חושב שאתה יכול להועיל? להציל? הרי יש מיליונים של כוכבי ים מפוזרים פה סביב, אתה יכול להציל כל כך מעטים. האם זה באמת מועיל, האם זה בכלל משנה?"

הוא התכופף שוב, ובהרימו כוכב ים קטן נוסף, התבונן בו בריכוז רב וענה "כן, כן זה משנה לכוכב הים הזה"

סיפור עממי אמריקאי (תרגמה נעמי בן יוסף)

דונו בינכם:

האם לדעתכם נחשב מעשהו של האדם למעשה חסד?

חקר ערך : כל אחד מהלומדים יבחר ערך חשוב בעיניו אותו יחקור

מטרת הכלי:

- להתמקד בערך מסוים, להיזכר בו ולהעלות אותו למודעות.
- להרחיב ולהעמיק את ההכרות שלנו עם הערך.
- לבחון את ההיבטים היישומיים של הערך בחיינו.

תהליך חקירת הערך

1. אפשרויות פתיחה

- לשאול שאלה ישירה הממקדת בערך, לדוגמה: "מה זה X (כבוד, נתינה וכד')?" או "מה פירוש הערך X?" (רשימת שאלות כלליות בהמשך).
- לרשום על הלוח אימרה או משפט המתייחס לערך, ולשאול מה משמעותה.
- לחלק למשתתפים דפים עם שאלה/שאלות או אימרה, והנחיות לפעולה.

2. חקר אישי, שיתוף ודיון - ברמות העמקה שונות

- לקבל תשובות ספונטאניות לשאלה, או התייחסות מיידית לאמרה, בעל פה.
- לאפשר פסק זמן קצר להרהור (כדקה), ואז לאפשר ביטוי מילולי מידי.
- לאפשר פסק זמן ארוך יותר להרהור, ולהנחות את המשתתפים לכתוב את הנקודות העיקריות שהעלו.

שאלות כלליות לחקירת ערך

- מה זה X (כבוד, נתינה וכו'), מה הפירוש של X?
- אילו מלים נרדפות ניתן למצוא לערך זה?
- אילו ערכים אחרים מוזמנים על ידי ערך זה?
- מה המשמעות/ הצורך/ המטרה/ היתרון של קיום ערך זה בחיים?
- מה נדרש כדי שהערך יתקיים בחיינו?

הערך עבורי

מהי משמעות הערך X עבורי. איפה הערך הזה קיים בחיי.

איפה הערך חסר בחיי.

מה אני יכול לעשות כדי להביא / להגדיל / להעמיק / להעצים את הערך בחיי.

לסיום יחידת לימוד זו

בירור אישי וקבוצתי

- אילו מושגים חדשים למדתי?
- מה דרוש לקהילה שלי? מה אני יכול לתרום לקהילה?
- מדוע הנושא חשוב בעיניי?
- מה למדתי מפעילות זו?
- איזה מידע קיבלתי בנושא זה?
- אילו שאלות אני רוצה לשאול?
- בחרו אחד מהכלים המטאפוריים כדי להתבונן על נושא יחידת לימוד זו באופן רפלקטיבי.
- במה מאפשר לכם הכלי שבחרתם להתמקד יותר.
- אילו דברים אתם רואים בעזרתו עכשיו, שלא ראיתם במהלך הפעילות.
- האם חל שינוי בהתייחסותכם ל... בעקבות ההתבוננות הנוספת.
- האם התבוננות באמצעות הפריט מסייעת להבין דברים נוספים/אחרים
- האם יש עמדה שנקטתם במהלך הפעילות ואתם רוצים לשנות בעקבות ההתבוננות המחודשת באמצעות הפריט?

יחידת לימוד שישית – מאפייני האוכלוסייה בה מתבצעת ההתנדבות

מספר השיעורים: שלושה – ארבעה שיעורים

מטרות

לשאל שאלות על האוכלוסייה

- לחקור ולקבל מידע על האוכלוסייה
- להבין מהם הקשיים והאתגרים של האוכלוסייה המסוימת

הוצאת מידע, שאילת שאלות	קבלת מידע הבנת הקשיים והאתגרים של האוכלוסייה המסוימת	3 שיעורים	היכרות ומאפייני האוכלוסייה בה הלומד מתנדב
-------------------------	--	-----------	---

עריכת תעודת זהות למקום ההתנדבות: היכרות עם אוכלוסיית היעד ומאפייניה

- שם המקום וכתובתו
- מהו התחום אליו ניתן לשייך את המקום [רפואה/בטחון/בריאות/חינוך ?
- מיהו קהל היעד המקבל שרות במקום זה?
- אילו השירותים אותן מספק מקום זה ?
- מה תפקידם ואילו פעילויות עושים המתנדבים במקום?

על המורה להנחות ולסייע ללומד למצוא מידע על האוכלוסייה הספציפית אצלה הוא מתנדב.

לסיום יחידת לימוד זו

בירור אישי וקבוצתי

- אילו שני מושגים חדשים למדתי?
- מה למדתי על האוכלוסייה אצלה אני מתנדב?
- מה קשה לי? מה קל לי?
- מהן הנקודות המשמעותיות בעשייה שלי?
- האם מה שאני עושה חשוב? לי? לאחרים?
- מה עוד אני רוצה לדעת על האוכלוסייה?
- בחרו אחד מהכלים המטאפוריים כדי להתבונן על נושא יחידת לימוד זו באופן רפלקטיבי.
- במה מאפשר לכם הכלי שבחרתם להתמקד יותר.
- אילו דברים אתם רואים בעזרתו עכשיו, שלא ראיתם במהלך הפעילות.
- האם חל שינוי בהתייחסותכם ל... בעקבות ההתבוננות הנוספת.
- האם התבוננות באמצעות הפריט מסייעת להבין דברים נוספים/אחרים
- האם יש עמדה שנקטתם במהלך הפעילות ואתם רוצים לשנות בעקבות ההתבוננות המחודשת באמצעות הפריט?

יחידת לימוד שביעית

תיעוד ההתנדבות המעשית – ואופן ההערכה

<p>פעילויות משותפות: מדריך חינוך טיפול ומורה</p> <p>הערכה משותפת מורה- נער/ה הערכה משותפת עובד/ מדריך חינוך טיפול ומורה</p> <p>מתן ציון משותף לקרדיטציה.</p>	<p>תיעוד</p> <p>תהליך ההתנסות המעשית : תיאור פעולת ההתנדבות, עיבוד רפלקטיבי, מה עובר על המתנדב, דרכי התמודדות, וניתוח אירועים .</p> <p>התבוננות אישית ומשותפת להכנסה לתלקיט של כל לומד</p>	<p>3 שיעורים פירוט נמצא במדריך למורה יחידה שישית</p>	<p>תיעוד תהליך פעולת ההתנדבות המעשית המתבצעת בפועל</p>
---	---	---	---

ליווי ותהליך ההערכה – "תרומה לקהילה"

- כאמור, הערכה הינה פנימית ותתבצע באמצעות תלקיט המלווה כל תלמיד בתהליך הלמידה. מוערך ע"י המורה והתלמיד לאורך הלמידה.
- בסיום תתבצע הערכה מסכמת שתבוצע במפגש משותף בין המורה, עובד קידום נוער והתלמיד.
- במידה ויש תוצרים, מומלץ להציגם במסגרת "לחגוג את ההישג"

מטרות ההערכה

1. לסייע לתלמידים להעמיק את ההכרות עם עצמם ועם נקודות החוזק שלהם מתוך התנסויותיהם במעורבות חברתית המעשית ובתהליך הקבוצתי.
2. להעניק לתלמידים הזדמנויות לקבלת תמיכה ומשוב מהמנחה ומהקבוצה ולהעניק תמיכה ומשוב לחבריהם.
3. ללמד את התלמידים לזהות קשיים וקונפליקטים בביצוע תפקידיהם ולהתמודד אתם כחלק מהרחבת תחושת המסוגלות העצמית שלהם.
4. להקנות לתלמידים כלים לחשיבה רפלקטיבית ולכתיבה רפלקטיבית על אודות ההתנסות שלהם.
5. להקנות לתלמידים כלים לתיעוד שיטתי ולשיתוף אחרים בהתנסויות המעשיות שלהם.
6. לסייע לתלמידים לזהות את ממדי התרומה של ההתנסות המעשית במעורבות חברתית לעצמם ולחברה.

הצעה והמלצה 1: הערכת ההתנדבות

מטרות:

להעלות למודעות את החוויות הטובות והנעימות כמו גם את התסכולים ואת הכעסים שחוו התלמידים בהתנדבות.

לברר מהי הצידה לדרך שהתלמידים לוקחים עמם בסיום ההתנדבות.

עזרים: "עלי כותרת" ו"קוצים" כמספר המשתתפים, כלי כתיבה, סלוטייפ.

למורה: גזור מראש "עלי כותרת" מבריסטול ורוד ו"קוצים" מעוינים מבריסטול לבן או צהוב.

מהלך הפעילות

- כל לומד יקבל "עלה כותרת" (ורוד) ו"קוץ" (צהוב או לבן).
- כל אחד יכתוב על "עלה הכותרת" דברים טובים ממהלך ההתנדבות ועל ה"קוץ" דברים שתסכלו אותו, הכעיסו אותו או גרמו לו עוגמת נפש.
- הכתיבה היא אנונימית.
- המורה יבקש מן המשתתפים להניח את העלים על רצפת החדר או להדביק אותם על הלוח כך שתיווצר צורת פרח, ואת הקוצים להניח כך שתיווצר צורת קוץ.
- המורה קורא בקול את הכתוב על עלי הכותרת של "הפרחים" ועל חודי "הקוצים" אפשר לקרוא את הכתוב על עלי הכותרת ולאחר מכן על הקוצים, או לקרוא לסירוגין "עלה" של פרח ו"חוד" של קוץ". המשתתפים יכולים להתייחס ולהגיב בזמן הקריאה.

שאלות לדיון:

א. מה היה קל יותר למצוא "קוצים" או "פרחים"? מדוע?

ב. איזו צידה לדרך אתם לוקחים אתכם מההתנדבות?

ג. אילו ערכים ותובנות רכשתם במהלך הלמידה וההתנדבות?

ד. מה מחוויות ההתנדבות נראה לכם שתזכרו בעוד שנה?

ה. האם תמליצו על השתתפות בהתנדבות ולמידה לבני נוער אחרים? מדוע?

הצעה והמלצה 2:

לסיום הלמידה וההתנדבות שיחה משותפת: מורה, עובד, לומדים.

- ספרו על מוקד ההתנדבות שלהם: האם קשה או קל, האם אתם מחכים להגיע פעם נוספת, או מחכים כבר שהכול ייגמר?
- תארו רגע של חוויה טובה בעשייה.
- נקודת משבר, בעיה שנתקלתם בה, מהו הפתרון האפשרי?
- איזה שינוי נדרש ממני כדי להצליח במשימתי, לאיזו הקרבה אני מוכן, מה גבולות היכולת שלי לתת, מה האתגר שלי?
- מה למדת אודות עצמך, מהי העוצמה, והערכים שלך?
- כתוצאה מניסיוןך, מה את/ה רואה היום כאפשרי, שנראה בלתי אפשרי בעבר?

הצעה והמלצה 3:

מפגש סיכום בין מורה, עובד קידום נוער והלומדים

שאלות סבב "מה נשמע" מסכם (אתם מוזמנים להוסיף שאלות)

- הצג מילה אחת המסכמת עבורך את למידה וההתנדבות המילה יכולה לציין מקום, מושג, רעיון, חפץ או אדם.
- תאר דבר מה שהפתיע אותך.
- איזה דבר למדת גילית על עצמך.
- ציין שאלה או מחשבה שעלתה בך בעקבות הלמידה, ההתנדבות.
- ספר על אדם שהשאיר עליך רושם חיובי במיוחד.
- ציין דבר מה שהבאת מעצמך לפעילות ההתנדבותית.
- ספר על חוויה מיוחדת שחווית במקום ההתנדבות.
- ספר על אתגר שהתמודדת אתו.
- ספר על דילמה שעמדה בפניך במקום ההתנדבות.
- תאר את התחושות שלך כאשר הגעת למקום ההתנדבות.
- שתף בעצה טובה שקיבלת במהלך ההתנדבות.
- ציין דבר מה שהיית זקוק לו כדי להצליח יותר במקום ההתנדבות.
- תאר רגע מצחיק במיוחד שחווית במקום ההתנדבות.

שיחה סיכום מובנית על פעילות ההתנדבות – מורה ועובד קידום נוער + תלמיד.

שם: _____

תאריך: _____

מטרת שיחה זו היא לשמוע את דעתך על הפעילות בה השתתפת

1. תאר את מקום ההתנדבות.
2. תאר מה עשית בהתנדבות? (תאר /י בפירוט עם דוגמאות)
3. מה דעתך על הפעילות ההתנדבותית? פרטי ותן/י דוגמאות.
4. אילו תחומים בפעילות ההתנדבותית ענינו אותך יותר ואילו פחות?
5. מה היו לדעתך ההצלחות בפעילות ההתנדבותית?
6. מה היו הקשיים במסגרת הפעילות ההתנדבותית. במי היו תלויים?
7. האם לאור ניסיוןך היית בוחר/ת שנית להיות שותף/ לתהליך דומה?
8. מה תרמה לך הפעילות? מה תרמת?
9. מה היית משנה בתהליך?
10. איך היית מעריך את העשייה שלך כמתנדב בסולם 1-10?
11. האם היית ממליץ לחבר/ת להיות שותפים בפעילות התנדבותית מסוג זה? נמק/י

מילוי טבלת הערכה משותפת על ידי המורה ועובד קידום נוער

קריטריונים/מדדי הערכה – בשלוש רמות: נמוך, בינוני, גבוה

- נוכחות והשתתפות בשיעורים ובפעילות החברתית
- התמדה - מידת העקביות והנוכחות בהתנדבות
- שיתוף פעולה, התעניינות ומעורבות
- לקיחת אחריות ויוזמה אישית

מדדי הערכת תפקוד הלומדים תתמקד במרכיבים הבאים:

התפקוד	טיב הביצוע		
	נמוך	בינוני	גבוה
התמדה ונוכחות - בהתנדבות			
נוכחות והשתתפות בלמידה ובפעילות החברתית			
שיתוף פעולה התעניינות ומעורבות			
לקיחת אחריות יוזמה אישית			

לסיום

שלב ראשון

לאחר תהליך ההערכה המתבצע על ידי המורה, ועל ידי המורה ועובד קידום נוער במשותף, עליכם להעריך את הלומד ולתת ציון מספרי כדי שניתן יהיה להכניסו למערכת ולקבל עבורו קרדיטציה.

שלב שני

הציון יועבר ע"י המורה למנהל ההשכלה ולמנחה הפדגוגי, שיזין את הציון במערכת.

שלב שלישי

המורה ועובד קידום נוער ימלאו בתעודת השתתפות בתוכנית "תרומה לקהילה" הערכה מילולית (התעודה נמצאת באתר היל"ה/החברה למתנ"סים)

<http://www.hila-matnasim.org.il/index.php> - פדגוגיה/תחומי דעת/תרומה לקהילה

התעודה תצורף לתעודת הסיום של הלומד.

